

Jesús Tté Buaë Kit Lucas tö

Lucas

Wëm tö yëkkuö i' kit e' wák kiè Lucas. Ie' tö ikit wëm eköl kiè Teófilo e' a. Wëlepa tö ibikeitsè tö Teófilo dör romawak eköl ena ie' dör kékëpa taië ese. Lucas tö ie' a yëkkuö i' kit as ì o' Jesús tö ena ì wa s'wöbla'itö e' jcherwä ie' wa yësyësë.

Yëkkuö i' kî Lucas tso' ikkachök tö Jesús dë'bitü sulitane tsatkök, Israel aleripa ena pé' ulitane. Jesús kè dë'bitü Israel aleripa è a. Lucas tö ichè tö Jesús kune' ká i' kî sulitane kimoie. Nies Lucas kî ikiane tö s'wä ijcherwä tö Jesús dë'bitü iYé kkachök se' a.

Ì tso' kitule Colosenses 4.14 ena Filemón 24 ena 2 Timoteo 4.11, e' wa se' wä ijcher tö Lucas bak Pablo wapiöuk. Wëlepa tö ibikeitsè tö ie' kè dör Israel aleri. Ie' bak kaneblök s'kapeyökwakie. Nies wëlepa tö ibikeitsè tö ie' tö yëkkuö i' kit ká kiè Roma eë Jesús kune' e' kî duas de dabom teryök (60) ena dabom kuryök kî suljtu (79) e' shu ulat.

Ttè tsá kitule

1 1-3 A kékëpa taië Teófilo, ì o' Jesús tö sa' shüa mik ibak ká i' kî etä, e' paka' sa' a wëpa itsá su'bitü dö ibata ekkë e'pa tö. Ie'pa dör Jesús ttè buaë e' kanëukwakpa. Taië sa' malepa imao' shtë yëkkuö kî, erë kè idë'ttsä wës ikiane shtë es. E' kuekî ye' tö iwà chakéwä bua'iewä itsá dö ibataë. Es ye' isué tö buaë idir shtëmi be' a yëkkuö i' kî sëräa wës ibak es 4as be' éna iar tö ttè wa be' wöblane, e' dör moki.

Juan S'wöskuökwak kärke e' biyö yëne

⁵Mik Herodes bak judiowak blúie etä sacerdote tso' eköl kiè Zacarías. Judiowak sacerdotepa ñì dapa'oule erule erule kaneblök Skëköl wé a. Zacarías dör sacerdotepa erule kiè Abías wakpa e' eköl. Ie' alaköl kiè Elisabet, e' dör nies sacerdotepa ditséwö wës iwëm es. ⁶Ie'pa bül serke yësyësë Skëköl wöa. Ie'pa tö Skëköl ttè me'bak dalöiëno, e' dalöieke buaë, kè kî ì sulu tté tã'. ⁷Erë Elisabet kè döta' aläë. Nies ie'pa bül dör kékëpalatke.

⁸ Etökicha ta mik Zacarías ena imalepa kàne iwakanéuk Skèköl wé a, ⁹ età ie'pa iné ilè wa wes ie'pa wöblar es isuöie tò yi kàne shkòkwà Skèköl wé shuà iyi masmas ña'uk Skèköl a. Età idettsa tò Zacarías kawöta shkòkwà. ¹⁰ Mik ie' tso' Skèköl wé shuà iyi masmas ña'uk, e' dalewa taiè s'daparke u'rkì ttök S'yé ta. ¹¹ E' wösha ta Skèköl biyöchökwak eköl e' kkachéwa ie' a ka' tso' iyi masmas ña'woie Skèköl a e' ulà bua'kka. ¹² Mik ie' tò Skèköl biyöchökwak sué ta ie' tkinewa suane taiè iyöki. ¹³ Età biyöchökwak tò iché ie' a:

—A Zacarías, kè be' suanuk. Ì kié be' tò Skèköl a, e' meraëitò be' a. Be' alaköl dör Elisabet, e' döraè alàè, e' wák wëm. Ie' kiè múka a' tò Juan. ¹⁴⁻¹⁵ Ie' döraè kèkèpa taiè Skèköl wöa. E' kueki e' be' ttsè'weraè buaè kaneè. Ñies ie' tò taiè pè' ttsè'weraè buaè. Ie' kè ì shkòshkö yepa. Kam ie' kur età Wiköl Batse'r döraè ie' kì taiè. ¹⁶ Ie' tò Israel aleripa taiè, e' kerane ie'pa Kèköl yulökne. ¹⁷ Ie' döraè Skèköl yöki kewe ittè pakök. Ie' tò ipakeraè Wiköl Batse'r diché taiè e' wa wes Skèköl tteköl kiè Elías bak ká iaiä es. Ie' ipakeraè as iyé er buarne ila'r kì ena ila'r er buarne iyé kì. Ñies ipakeraëitò as wépa tò Skèköl ttè dalösewéwa, esepa e' wöbla'ù senuk yésyèsè. Es ie' tò ie'pa patteraè Skèköl datse e' panoie.

¹⁸ Età Zacarías tò Skèköl biyöchökwak a ichaké:

—Ì wa be' ye' a ikkachèmi tò ttè e' dör moki? Ye' dör kèkèpalatke. Ñies ye' alaköl dewatke kèkèpalatke, ta ówes sa' alala kòkamiia?

¹⁹ Ie' iüté:

—Ye' dör Gabriel. Ye' kaneblöke Skèköl a. Ie' ye' patké ttè buaè i' chök be' a. ²⁰ Erè be' kè wa ye' ttè klöone, e' kueki be' ttò wöblèrdawa kè ttòpaia dò mik be' alà kune età. Mik ì chéyö be' a e' kèwö de, età be' ttòrane.

²¹ E' dalewa ie'pa tso' Zacarías panuk u'rkì, e'pa tò ibikeitsé, “Ì tò ie' wöklö'wé, e' kè döttsa bet Skèköl wé a?” ²² Mik ie' dettsa, età ie'pa tò isué tò ie' ttò wöblènewa, kè ie' ttoia ta ulà è wa ie' tò iwà kkaché ie'pa a. Età ie'pa éna iane tò ilè suéitò kabsueie. Es ie' atè me'ie.

²³ Mik ie' kanè one Skèköl wé a, età imiane iu a. ²⁴ E' ukuöki ta ie' alaköl Elisabet duneka. Ie' e' tkéwa iu a dò si' skel, kè dè'ttsa wérö. ²⁵ Ie' tò iché, “Ìkkèpa Skèköl tò alà mé ye' a. Es ie' er buaè ché ye' a, ekké ye' jaène.”

Jesús kurke e' biyó yène

²⁶ Elisabet duneka e' kì si' de teröl, età Skèköl tò ibiyöchökwak kiè Gabriel, e' patké Nazaret, ká e' atè Galilea. ²⁷ Ee busi serke eköl kiè María. Ie' kam ser wëm ta, erè ie' ttè meule wëm eköl kiè José e' a senowa ie' ta. José dör blu' bak kiè David e' aleri eköl. ²⁸ Età Skèköl biyöchökwak dewa wé María tkèr ee, ta ichéitò ie' a:

—¿Is be' shkène? Skèköl er buaè ché be' a. Ie' tso'ie be' ta.

29 Ttè e' tò María tkiwéwə tə ibikeitséitō, “¿Íók ye' shke'wé es?” 30 Etə Skéköl biyöchökwak tò iché ie' a:

—A María, Skéköl er buaë ché be' a, e' kuekī kè be' suanuk. 31 Be' durkaraë, be' alà kurdaë wák dör wëm, ikië múkabö Jesús. 32 Ie' dōraë kékè taië, dalò taië. Ie' kirdaë Skéköl dör iyi ulitane tsata, e' Alà. Skéköl tò ie' meraka blu'ie wes iyé bak kiè David es 33 as Jacob aleripa wëttsütō blu'ie kekraë kè ertə'wa.

34 Etə María tò ichaké Skéköl biyöchökwak a:

—Kam ye' ser wëm tə, etə çwes ì ché be', e' wà tkömi ye' tə?

35 Skéköl biyöchökwak iüté:

—Wiköl Batse'r dōraë be' kī, Skéköl dör iyi ulitane tsata e' diché ardaë be' kī. E' kuekī be' alà kurdaë, e' serdaë Skéköl è a. Ie' kirdaë Skéköl Alà. 36 Nies be' yami kiè Elisabet kékēpalatke cheke tò kè idōtə' alàë, e' alà kurdaë. Si' i' wa tə ie' kī ide si' teröl. 37 Ì kos or Skéköl a, kè ì ku' darèrè ie' a wè.

38 Etə María tò iché:

—Ye' dör Skéköl kanè méso, as ie' tò iü ye' tə wes be' iché es.

Etə Skéköl biyöchökwak mīa.

María mīa Elisabet pakök

39 E' ukuökī tə María dalì ié tə imīa bet Elisabet pakök. Elisabet serke Judea ká dör kabataie ee. 40 Mik ie' dewə Zacarías u a, etə ie' tò Elisabet shke'wé. 41 Mik e' ttsé Elisabet tò, etə ilà wōtī'ne taië ie' shuə tə Wiköl Batse'r de iki taië. 42 Ie' ttémi darèrèë tə ichéitō María a:

—Skéköl er buaë ché be' a alakölpa ulitane tsata. Nies ie' er buaë ché be' alà kurmi e' a. 43 Ye' siarè çwes e' a ie' er buaë ché tò ye' Kékēpa mì e' de ye' pakök? 44 Mik be' tò ye' shke'wé e' ttsé yö, e' bet tə ye' alà wōtī'ne ye' shuə ittse'ne buaë e' kuekī. 45 Ì yè' Skéköl tò be' a, e' klö'wébö tò iwà tkōraë, e' kuekī ayëcha buaë be' dör.

46-49 María tò iché:

“Ye' dör Skéköl kanè méso èsela siarè ese è,
erè e' ska' ie' er de.

E' kuekī ie' kīkekeka ye' tò.

Ie' dör ye' tsatkökwak, e' tò ye' ttsé'weke buaë.

Ie' diché taië iyi ulitane tsata, e' tò ì buaë shütçë wé ye' a.

E' kuekī i'tami ye' yërdaë: iAyëcha buaë!

iSkéköl dör batse'r!

50 Wépa tò ie' dalöieke, esepa sueke ie' tò kekraë er siarè wa.

51 Ì kè or yi a ese wéitō idiché taië wa:

Pè' e' ttsòka taië esepa tò ì bikeitseke wè ese wöklö'wéitō.

52 Ká wökirpa uyëttsaitō ikulé kī,

- e' skéie s'siārëpa tkékaitö.
 53 Wëpa siārë kè wà ì ku' ñè,
 esepa a ì buaë méitö taië.
 Erë inuköl blúpa esepa patkémiiitö ulà wöchka.
 54 Israel aleripa dör ie' kanè mésopa.
 Ká iaiäe ie' tö ie'pa a iyë' tö ie' tö ie'pa sueräe er siārë wa.
 Ttè e' kè chë'wa ie' éna.
 55 Es ie' tö iyë'bak Abraham a,
 ñies ie' aleripa kôs daia ie' itöki e'pa a.”

Es María tö iché.

- 56 María sené Elisabet ska' dò si' mañat ta imiane iu a.

Juan S'wöskuökwak kune'

57 Mik Elisabet alà kurke e' kèwö de, etä iwà kune wëm. 58 Mik pë' serke tsinet ena iyamipa ekka, e'pa ibiyó ttsé tö Elisabet sué Skëköl tö er siārë wa, etä ie'pa kôs ttsé'ne buaë wës Elisabet es. 59 Mik ilà kune' e' kî ká de pàköl (8), etä ie'pa debitü ilà tottola kkuölit tërke tsir, e' kèwö tkö'uk wës ie'pa wöblane es iwà kkachöie tö alà e' dör judiowak. Ie'pa éna iyé kiè Zacarías, e' kiè makka kî. 60 Erë imì tö iché:

—Au, ie' kirdaë Juan.

61 Ie'pa tö iché:

—Kè yi ku' be' yamipa shua kiè es. Etä ùi kuëki be' ikiè mekeka es?

62 Etä ie'pa ulà kkaché ichaköie alà yé a, “¿Ima be' éna ikiè makka?”

63 Etä iyé tö kaltak kié, e' kî ie' tö ishtë tö “ikiè Juan.” E' tö ie'pa kôs tkiwéwa. 64 E' wöshä ta Zacarías ttékane, etä Skëköl kîkëka ie' tö taië. 65 Pë' serke tsinet, e'pa kôs tkirulune taië. Ñies pë' kôs serke Judea kébata a, e'pa shua itté bunëka taië. 66 Ie'pa ulitane tö itté ttsé e'pa tö ibikeitsé: “Alà e' döraë kékëpa taië.” Ie'pa isué tö Skëköl tso' ie' ta, e' kuëki ie'pa tö ibikeitsé es.

Zacarías tö Skëköl kîkëka

67 Etä Wiköl Bats'e'r de taië Zacarías kî, e' wa ie' ttëmi Skëköl ttekölie ta ichéitö:

68 “Skëköl dör Israel aleripa Këköl,
 e' de ie' icha kôs tsatök, e' kuëki ikikökasö taië.

69 Ie' tö S'tsatökkwak diché taië, e' patké eköl,
 e' dör ie' kanè méso bak kiè David e' aleri.

70 E' dör wës Skëköl ttekölpa bats'e'r
 bak ká iaiäe e'pa tö iyë'at es.

- 71 Skëköl tō iyë'atbak tō ie' tō se' tsatkeræ s'bolökpa ulà a,
 ñies wépa éna se' ar suluë esepa kos yöki.
- 72 Ie' tō ittè batse'r me' se' yépa bak ká iaiäe e'pa a
 tō ie' se' sueræ er siarë wa,
 e' kè ska' ie' er chë'wa.
- 73 Ie' tō iyë' se' yé bak ká iaiäe kiè Abraham e' a
 74 tō se' tsatkeræitō s'bolökpa ulà a
 as se' ser ie' a kè suarta',
- 75 ñies as se' ser batse'r ena yësyësë ie' wöa se' tso'ia ttsë'ka e' dalewa.
- 76 A ye' bëbëla, mik be' de këchke,
 eta be' miraë këwe s'pattök
 as se' tō Skëköl kiöwa buäe mik ide eta.
 E' kueki be' kirdaë Skëköl dör iyi ulitane tsata, e' tteköl.
- 77 Israel aleripa a be' tō ttè pakeraë
 as ie'pa wa ijcher tō ì sulu wambleke ie'pa tō,
 e' olo'yèmi Skëköl tō ie'pa ki itsatkoie.
- 78 Skëköl tō se' sueke er siarë wa,
 e' kueki ie' tō S'tsatkëkwak patkekebitu se' a datse ká jaì a
 olo ta' taië wes diwö tskir bla'mi es.
- 79 Wépa tso' klöulewa ì sulu ulà a wes s'tso' stui a es,
 wépa tso' iduökewatke e' è kinuk,
 esepa wöa ká ñi'weraë ie' tō as itsatkërdak.
 Ie'pa wëttseraitō sene bèrë ie' ta' e' ñalé ki."

Es Zacarías tō iché.

⁸⁰ Juan talane de këchke ta Wiköl Batse'r tso' taië ie' a. Ie' sené ká wé
 kè yi serku' ee dò mik ikéwö de e' kkachoie Skëköl ttekölle Israel aleripa
 a eta.

Jesús kune'

(Mateo 1.18-25)

2 ¹ Juan kune', e' kéwö ska' ta, Roma wökir kibi kiè Augusto, e' tō ká
 kos tso' ie' ulà a, e' wakpa kiè shtök ké saraq. ² (Ì dör s'kiè tsá kite
 mik Cirenio dör ká kiè Siria e' wökir e' kéwö ska' ta.) ³ Sulitane kawöta
 shkökne ká wé iyëpa datse ee e' kiè shtök.

^{4,5} José dör David bak Israel blú e' aleri. David kune' Belén ate Judea
 ee. Erë José serke Nazaret ate Galilea ee. E' kueki ie' mía María ta Belén
 e' kiè shtök. Ie'pa ttè meuletke ñi a sënowaie, erë kam ie'pa serwa ñita.
 María batsò dur. ⁶ Ie'pa tso' Belén, e' dalewa ie' alà kurke, e' diwö de.
⁷ Wé s'kapökerö, e' wé a, kè ká kuneia ie'pa a kapoie. E' kueki ie'pa
 míyal iyiwak wé a kapökrö. Eta ee ie' alà tsá kune wák wëm, ipatrëwaitö
 datsi'tak batsi wa mékaitö iyiwak tioie ese kulé a ka' skéie.

Skëköl biyöchökwakpa tö ttè buaë ché obeja kk'ö'nukwakpa a

⁸E' nañewe tsinet Belén obeja kk'ö'nukwakpa tso' iyyiwak kk'ö'nuk.
⁹E' bet tã Skëköl biyöchökwak de eköl ie'pa ska' tã Skëköl olo tajë e' olo bunekã ie'pa pamik, e' yöki ie'pa suane tajë. ¹⁰Erë Skëköl biyöchökwak tö iché ie'pa a: “Kè a' suanuk, ttè buaë datse ye' wã a' a, e' tö pè' ulitane ttsè'weraë buaë. ¹¹I'ñe a' tsatökökwak kune David kã a, e' dör Skëkëpa pairine'bitu' idi' wa a' blúie e'. ¹²A' tö ie' kueraë parratulewã datsi'tak batsi wa tär kulë' tso' iyyiwak tioie ese a. E' wa a' wã ijcher tö i ché ye' tö a' a, e' dör moki.”

¹³E' bet tã Skëköl biyöchökwak kí de tajë shute, e' tö Skëköl kikekëkã tã ichekerakitö:

¹⁴ “iSkëköl tso' kã jai a, e' kikökasö!
 ñies wépa a Skëköl er buaë chò as esepa ser bèrè ñita kã i' kí!”

¹⁵Mik Skëköl biyöchökwakpa míyalne kã jai a, etã obeja kk'ö'nukwakpa tö iché ñi a:

—Mishka Belén, ì ché Skëköl tö se' a, e' wã sauk.

¹⁶Etã ie'pa míyal bet, tã María ena José kuérakitö, tã iyène tö alà àr iyyiwak tio kulë' a. ¹⁷Mik ie'pa isuë, etã ì kos ché Skëköl biyöchökwak tö ie'pa a alà e' kí, e' pakéne ie'pa tö itso'rak ee' e'pa a. ¹⁸Mik wépa tö, ì ché obeja kk'ö'nukwakpa, e' ttsé, etã e'pa kos tkirulune. ¹⁹Ttè e' kos bleke María tö ier a tã ie' iwã bikeitseke è. ²⁰Etã obeja kk'ö'nukwakpa míyalne. Ì kos ttsé ie'pa tö, suë ie'pa tö, e' kí ie'pa tö Skëköl kikekarami.

Alala Jesús tsémi Skëköl wé a

²¹Mik alala kí kã de pàköl (8), etã ie'pa itóttola kkuölit téé tsir tã ikiè mékarakitö Jesús wës Skëköl biyöchökwak iyë' María a kam ie' buklurka e' yöki es.

²²Mik Jesús kune' e' kí kã de dabom tkëyök (40), etã María ena José mía e' batse'uk^a wës ttè dalöiëno kit Moisés tö e' tö ichè es. Ie'pa wã ilà mí mè Skëköl a Skëköl wé atë Jerusalén ee. ²³Skëköl ttè dalöiëno e' kí itso' kitule e' tö ichè: “Alaköl alà tsá kune wëm, e' kirdaë batse'r Skëköl a.” E' kuëki ie'pa wã ilà mí mè Skëköl a. ²⁴Ñies ie'pa mía iyyiwak muk jchë Skëköl a e' batse'woie wës Skëköl ttè dalöiëno tö ichè es: e' dör dù kiè tórtola, et wëñe ena et alaki ö nuböl pupula böt.

²⁵E' kéwö ska' tã wëm serke Jerusalén kiè Simeón. Ie' serke yösyësë wës Skëköl kí ikiane es. Skëköl tö Israel aleripa tsatkeke e' kéwö paneke ie' tö. Wiköl Batse'r tso' ie' a, ²⁶e' tö ie' a iyë': “be' kè blërpawã kam be'

^a 2.22 e' batse'uk: E' batse'wë i' e' kè dör wës se' bribriwak e' batse'ù es awá wa ì wa.

tö wé pairine'bitü idi' wa a' blúie patkeraë Skëköl tö e' saù e' yöki." 27Ie' ittsé Wiköl Batse'r wa tö ie' kawöta shkök Skëköl wé a, e' kueki ie' mía demi ee. Eë ñies José ena María demi. Ie'pa wá ilala Jesús mí wakanewé wes Moisés ttè dalöiëno tö ichè es. 28Simeón tö alala kéka ulá a ta Skëköl kikékaitö ta ichéitö:

- 29 "A Skëköl, ye' dör be' kanè méso,
 ì yè' be' tö ye' a, e' wà suéyö.
 E' kueki ire', ye' duowami bèrè.
 30 Sa' tsatkökwak patké be' tö e' wà suéiyö ye' wák wöbla wa.
 31 E' patké be' tö ká ulitane wakpa a.
 32 Ie' döraë wes ká olo es, pé' kè dör judiowak
 esepa er ñi'woie as ie'pa éna be' ttè mokië e' wà ar.
 Ñies Israel aleripa dör be' icha, e'pa kikardaka taië ie' batamik."

Es Simeón tö iché.

33 Jesús ché Simeón tö Skëköl a, e' tö Jesús mì ena iyé tkiwéwa. 34Ie' tö ikié Skëköl a as e' er buaë chò ie'pa a ta ichéitö María dör Jesús mì e' a:

—Skëköl ibikeitsbak tö alà i' kueki se' Israel aleripa taië tsatkërdaë ñies e'pa taië weirdaë. Ie' tö Skëköl olo kkacheraë se' a, erè taië pé' tö ie' waterattsá. 35E' tö ì bikeitsekese' e' wà kkacheraë. Be' er a idalërdaë taië wes tabè tiëwa be' wák er a es.

36-38E' wösha ta alaköl debitü eköl ie'pa ska' kiè Ana, e' dör Skëköl tteköl. Ie' yé kiè Fanuel, e' dör Aser aleri. Ie' dör këképalatke. Ie' sene'wa mik iia busi eta. Ie' sene' wëm e' ta duas kul (7) è ta iwëm blënewa. Ie' schönewa e' ki duas de dabom paryök ki tkël (84). Ie' serkeie Skëköl wé a idalöiök ñië nañeë S'yé ta ttè wa ena batsè wa. Ie' tö wëstela chémi Skëköl a alala Jesús kueki. Ñies ipakéitö taië Israel aleripa malepa tso' itsatkè panuk esepa a.

José ena María míyalne Nazaret

39Mik José ena María e'pa tö ì kos kanewé wes Skëköl ttè dalöiëno tö ichè es, eta ie'pa míyalne Nazaret ate Galilea ee, e' dör iwakpa ká.

40Alala talar è, e' tso' buaë, ñies ie' yörke buaë, ikabikeitsöke taië ta Skëköl er buaë chöke ie' a.

Jesús ate Skëköl wé a

41Duas bit ta Jesús mì ena iyé mi'ke Jerusalén Judiowak Yépa Yërulune Egipto e' kéwö tkö'uk. 42Mik Jesús ki duas de dabom eyök ki bök (12), eta ie'pa míyal kawö e' skà tkö'uk wes ie'pa wöblar es. 43Mik ikéwö tka, eta ie'pa míyalne iu a, erè Jesús ate Jerusalén, e' kè jcher imi wa iyé wa. 44Ie'pa tö ibikeitsé tö ie' dami iyamipa ta. Ie'pa shké ká et ta ie'pa isué tö

Jesús kè kù' ie'pa ta. E' kuekì ie'pa iyulèmi iyamipa dami taië e'pa shuà.
 45 Erè ie'pa kè wà ie' kune, e' kuekì ie'pa míane Jerusalén iyulökne.

46 Ká de böiki es, eta ie'pa tò Jesús kué Skèköl wé a. Ie' tkèr s'wöbla'uk
 ttè dalöiëno wa wakpa shuà ikìttsök ena ichakök. 47 Jesús tò iüteke e' ttsè
 ie'pa kòs tò e'pa wökrarulune ittök ena isaük tò wes ie' wà fyí jcher taië.
 48 Mik imì ena iyé tò ie' sué ee, eta ie'pa tkinewa. Eta imì tò iché ia:

—A alà, ùiók be' e' wamblé sa' ta es? ùÍók be' tò be' yé ena ye' eriawé
 ekkè? Sa' be' yulé taië.

49 Jesús tò ie'pa iuté:

—ùÍók a' ye' yulé taië? ùWes a' kè wà ijcher tò a' ye' kueraë ye' Yé u a?

50 Erè ì ché ie' tò, e' wà kè ãne ie'pa éna.

51 Eta imíane ie'pa ta Nazaret ta ie' tò ie'pa ttò iüteke buaë kekraë.
 E' kòs bleke imì tò ie' er a. 52 Jesús talarke buaë, ñies ie' kí yörke taië,
 kabikeitsöke buaë, wër buaë Skèköl wa, ñies s'ditsö wa.

Juan S'wöskuökwa

(Mateo 3.1-12; Marcos 1.1-8; Juan 1.19-28)

3 1-2 Ká et ta Skèköl ttè Juan dör Zacarías alà e' ta wé kè yi serku' ee
 ipatkoie ittè pakök. E' kèwö ska' ta wëm kiè Tiberio e' dör Roma
 wökir kibi. Ie' tkèneká ká e' wökirie, e' kí duas de dabom eyök kí skel
 (15). Ie' dikia ká tsitsirpa wökirpa tso'. E'pa kiè dör i' es: Poncio Pilato
 dör Judea wökir, Herodes dör Galilea wökir, e' èl kiè Felipe e' dör Iturea
 ena Traconítide e' wökir ena Lisantias dör Abilinia wökir. E' kèwö ska'
 ta Anás ena Caifás e'pa dör judiowak sacerdotepa wökirpa. E' kèwö
 ska' ta Skèköl ttè Juan ta ká sir poë wé kè yi serku' ee. 3 Eta Juan mía
 di' kiè Jordán kkömik pé' serke ee, e'pa a Skèköl ttè pakök. Ie' tò iché
 ie'pa a: “A' er mane'ú Skèköl a as a' nuì olo'yòitò a' kí ta a' e' wöskuólor
 iwà kkachoie.” 4 Isaías dör Skèköl tteköl e' tò Juan ttè kit ká iaiaë Skèköl
 yèkkuö kú, e' tò iché:

“Ká sir poë wé kè yi serku', ee yile ttöraë aneule, e' tò icheraë:

'A' er mane'ú Skèköl datse e' yökí,

e' dör wes ñalá yuèsö yësyësé ie' yökí es.

5 Káblé kòs kawöta wà ièkà seraa,
 ñies kabata ena kákkuö kòs kawöta wè ñikkèë,
 ñalá shkuli'shkuli', e' kòs kawöta yèttsa yësyësé,
 ñies ñalá suluë, e' kòs kawöta paiklèttsa buaë.

6 Skèköl tò s'tsatkè, e' sueraë sulitane tò.”^b

Es Isaías iyè'.

7 Pé' debitu taië Juan ska' as ie' tò ie'pa wöskuò ta ie' tò ie'pa a
 iché: “iA' dör s'kitò'ukwakpa suluë wes tkabè es! ùYi tò a' a' iché tò a'

^b 3.4-6 Isaías 40.3-5

tkömishkar Skëköl tō a' we'ikeraë siarë e' ulà a? ⁸A' senú yësyësë, e' wa iwërmia wà tō mokì a' er mane'wëtke Skëköl a. Kè a' tō ibikeitsök tō a' dör Abraham aleripa e' è kuëkì Skëköl kè tō a' we'ikepa. Ye' tō a' a ichè tō Skëköl kì ikiane, e' tã ie' tō ák ikkë yuëmi Abraham aleripaie. ⁹Ie' dör wës kal bikökwaq es. Ie' tso'tke kal ulitane kè wörta' ese kōs bikökök ña'wëwa bö' a."

¹⁰Etã ie'pa tō Juan a ichaké:

—¿E'ma ì wèmi sa' tō?

¹¹Ie' tō ie'pa iüté:

—Yi wã datsi' tso' böt, e' etka mú wé kè wã itã' ese a. Es ñies yi wã chkè tso', ese tō chkè kaktú wé kè wã itã' ese a.

¹²Inuköl shtökwaqpa Roma wökirpa a, e'pa wëlepa debitu Juan ska' aš ie' tō ie'pa wöskuò, ie'pa tō ie' a ichaké:

—A' s'wöbla'ukwaq, ¿ì wèmi sa' tō?

¹³Ie' tō ie'pa iüté:

—Kè a' tō inuköl shtök kōs ikawõtã shtë e' tsatã.

¹⁴Ñies ñippökwaqpa wëlepa ie' a ichaké:

—Ñe' tã ¿ì wèmi sa' tō?

Ie' tō ie'pa iüté:

—Kè a' s'pauñuk inuköl yottsãie. Kè a' kachök s'ña'woie. Kōs a' patorke, ekkè è klö'ú, tã a' ttsë'nú buaë iwa.

¹⁵Wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' datske bet, e' wã panuk sulitane tso'. E' kuëkì ie'pa tso' ibikeitsök tō isalema Juan dör e'.

¹⁶Erë Juan tō iché ie'pa ulitane a: "Mokì ye' a' wöskueke di' wa. Erë ye' itökì idatse eköl, e' tō a' ierawã Wiköl Bats'e'r a ena bö' a. Ie' dör kékëpa taië ye' tsatã, e' kuëkì ie' klökkuò kicha è kè wötsënanuk ye' siarla e' a. ¹⁷Ie' tō se' wöpperaë wës iyiwö wöppè es. Ibu'a'bu'a bleraëitō idichakuò a, erë isulusi uyerawaitō bö' kè wöittã'wã e' a."

¹⁸Es Juan ie'pa patté ttè ese wa taië. Es ie' tō S'tsatkökwaq ttè buaë e' pakeke ie'pa a. ¹⁹Ñies Juan tō Herodes dör Judea wökir, e' uñé. Herodes serke ie' wák èl e' alaköl kiè Herodías e' tã. Ñies ie' tō ì sulu skà wamblé taië. E' kuëkì Juan ie' uñé. ²⁰Herodes tō ì sulu wamblé taië, erë e' kúie tã ie' tō Juan wötökwa patkè s'wöto wé a.

Jesús wösune

(Mateo 3.13-17; Marcos 1.9-11)

²¹Mik Juan bak sulitane wöskuök, etã ñies ie' tō Jesús wöskué. Mik Jesús tso'ia ttök S'yé tã, e' dalewa kã jaì kköbunane ²²tã Wiköl Bats'e'r de ie' kì wër nuböl sù. Etã ttò ttsëne kã jaì a, e' tō iché:

—Be' dör ye' alà dalër taië ye' éna, e' wër ye' wa buaë shütë.

Jesús yépa bak e'pa kiè
(Mateo 1.1-17)

²³Mik Jesús k_i duas de dabom mañayök (30) ulatök, etä ie' tö Skëköl ttè pakémitke. Ie'pa tö ibikeitsé tö ie' dör José alà. José dör Elí alà^c, ²⁴e' dör Matat alà, e' dör Leví alà, e' dör Melquí alà, e' dör Janai alà, e' dör José alà, ²⁵e' dör Matatías alà, e' dör Amós alà, e' dör Nahúm alà, e' dör Eslí alà, e' dör Nagai alà, ²⁶e' dör Máhat alà, e' dör Matatías alà, e' dör Semeí alà, e' dör Josec alà, e' dör Judá alà, ²⁷e' dör Johanán alà, e' dör Resá alà, e' dör Zorobabel alà, e' dör Salatiel alà, e' dör Nerí alà, ²⁸e' dör Melquí alà, e' dör Adi alà, e' dör Cosam alà, e' dör Elmadam alà, e' dör Er alà, ²⁹e' dör Josué alà. e' dör Eliézer alà, e' dör Jorim alà, e' dör Matat alà, ³⁰e' dör Leví alà, e' dör Simeón alà, e' dör Judá alà, e' dör José alà, e' dör Jonam alà, e' dör Eliaquim alà, ³¹e' dör Melea alà, e' dör Mená alà, e' dör Matatá alà, e' dör Natán alà, ³²e' dör David alà, e' dör Jesé alà, e' dör Obed alà, e' dör Booz alà, e' dör Sélah alà, e' dör Nahasón alà, ³³e' dör Aminadab alà, e' dör Admín alà, e' dör Arni alà, e' dör Esrom alà, e' dör Fares alà, e' dör Judá alà, ³⁴e' dör Jacob alà, e' dör Isaac alà, e' dör Abraham alà, e' dör Térah alà, e' dör Nahor alà, ³⁵e' dör Serug alà, e' dör Ragau alà, e' dör Péleg alà, e' dör Heber alà, e' dör Sélah alà, ³⁶e' dör Cainán alà, e' dör Arfaxad alà, e' dör Sem alà, e' dör Noé alà, e' dör Lámeç alà, ³⁷e' dör Matusalén alà, e' dör Enoc alà, e' dör Jéred alà, e' dör Mahalalel alà, e' dör Cainán alà, ³⁸e' dör Enós alà, e' dör Set alà, e' dör Adán alà. Adán dör Skëköl alà.

Bé tö Jesús erkiöwé
(Mateo 4.1-11; Marcos 1.12-13)

4 ¹Jesús tso' Jordán di' kkömik, ie' a tajë Wiköl Batse'r tso'. E' tö ie' tsémi ká sir poë wé kè yi serku' eë. ²Eë ie' sené döká ká dabom tkëyök (40), e' dalewa bé tso' ie' erkiöuk ì sulu wamblök. E' kèwö kos ta ie' kè chkane yës, e' ukuök_i ta ie' dué bli wá. ³Etä bé tö ie' a iché:

—Be' dör Skëköl Alà, e'ma ichó ák se a tö iyönú chkeie.

⁴Jesús tö iiüté:

—Skëköl yëkkuö tö iché: “Kè se' senuk chkè è mik.”^d

⁵E' ukuök_i ta bé tö ie' tsémi kabata kakkeë a, ta eë ká kos wes ká tköke ekkè kkachéitö ia bet. ⁶Ie' tö iché ia:

—Ká kos suébö e' meule ye' ulà a, e' kuëk_i yi a ye' éna imak, ese a ye' imeke. Ye' be' yuèmi ká kos e' blúie. Nies íyi buaë tso', inuköl tso', ì tso' ká ulitane k_i, e' kos wákie be' yuèmi ye' tö. ⁷Be' e' tkéwá kuchëwö k_i ye' wörk_i ye' dalöiök, e' ta e' kos döraë be' ulà a.

^c 3.23-38 Kiè ikképa kos dör wépa è kiè. ^d 4.4 Deuteronomio 8.3

⁸ Erë Jesús ie' iüté:

—Skëköl yëkkuö tó ichè: ‘Skëköl dör a' Këköl, e' è dalöiö; ie' è a' a' senú.’^e E' kuëkí be' e' skóttsa ye' yökí bánet.

⁹⁻¹¹ E' ukuökí tã bé wã ímítser Jerusalén tã iduékãitö Skëköl wé e' bata kí kakkeë tã ichéitö iã:

—Skëköl yëkkuö tó ichè:

‘Skëköl tó ibiyöchökwakpa patkeraë be' kkö'nuk be' tsatkök.

Ie'pa be' klö'wërakã iulã a' as be' klö kè tërwa' ák kí.’^f

Es Skëköl yëkkuö tó ichè, e' kuëkí be' dör Skëköl Alã, e' ma be' e' ppöömi döttsa iski.

¹² Erë Jesús iüté:

—Ñies Skëköl yëkkuö tó ichè: ‘A' kè kawö tã' a' Këköl wötsiriuk.’^g

¹³ Mik bé kè wã ì skã kune Jesús erkiöwoie, etã ie' iméat dò iëttökicha.

Jesús dene Galilea

(Mateo 12-17; Marcos 1.14-15)

¹⁴ Jesús mineã dene Galilea. Këkraë Wiköl Batse'r diché tso' ie' a' taië. Ie' tté bunekã kã e' kos a. ¹⁵ Judiowak ñi dapa'wo wé kos tso', e' a' ie' tó s'wöbla'weke Skëköl tté wa tã sulitane tó ie' kikekëkã buaë.

Nazaret wakpa tó Jesús uyéttsa ikã kí

(Mateo 13.53-58; Marcos 6.1-6)

¹⁶ Jesús demine Nazaret wé ie' talane eë. Mik judiowak eno diwö de, etã ie' dewã ie'pa ñi dapa'wo wé a' wës ie' wöblane es. Etã eë ie' e' duéser Skëköl yëkkuö arítsök ie'pa tso' eë, e'pa kukua. ¹⁷ Yëkkuö kit Skëköl tteköl kiè Isafás e' tó, e' mé ie'pa tó ie' a' suë. Ie' ishuppée tã ikuëitö wé Skëköl kanè méso bua'iewã e' tté tso' kitule eë. E' tó ichè i' es:

¹⁸ “Skëköl Wiköl tó ye' pairi'bitü idi' wa tté buaë pakoie s'siarëpa a, e' kuëkí ie' tso' ye' a.

Ie' tó ye' patkë'bitü ichök s'tso' klöulewã ì sulu ulã a' esepa a' tó 'a' yërdattsa.’

Ie' tó ye' patkë'bitü wépa wöbla kè wawër esepa wöbla bua'ükne.

Ie' tó ye' patkë'bitü wépa weirke siarë s'sulusipa ulã a, esepa tsatkök.

¹⁹ Ie' tó ye' patkë'bitü ipakök sulitane a' tó Skëköl er buaë chöke se' a, e' kéwö detke.”^h

²⁰ E' ukuökí tã Jesús tó yëkkuö wötrëwane mé judiowak ñi dapa'wo wé e' kímukwak a, tã ie' tkéser iwã pakök. Kos s'daparke eë e'pa tó ie' suéwã krereë. ²¹ Etã ie' tó iché ie'pa a:

—Skëköl yëkkuö arítsé ye' tó ñe', e' wã tka i' tã.

^e 4.8 Deuteronomio 6.13 / ^f 4.9-11 Salmo 91.11-12 / ^g 4.12 Deuteronomio 6.16

^h 4.18-19 Isafás 61.1-2

22 Ie'pa ulitane tö icheke ie' dör pë' buaë. Ñies ttè bua'buäë chekeitö, e' tö sulitane tkiwéwä. Ie'pa tö iché ñi a:

—A'ka, ¿ie' kè dör José alà?

23 Ie' tö iiyté:

—Ye' wä ijcher buäë a' tö ye' cheraë ttè i' wa: 'A s'kapeyökwak, be' wák e' bua'úne.' Ñies a' tö ye' a icheraë: 'Sa' ittsé tö ì kè or yi a ese wé taië be' tö Cafarnaúm, ese ú ñies íe be' wák ká a.'

24 Ie' tö ikí ché ie'pa a:

—Mokí ye' a' a iché tö Skëköl ttekölpa kōs kè dalöiertä iwakpa ká ki. 25 Mokí ye' a' a iché tö mik Skëköl tteköl kiè Elías bak, etä kali kè yène yēs dōkā duas mañal kí shāböts tā bli bak poë Israel. E' kēwō ska' tā alakōlpa schōpa tso' taië Israel, 26 erë Skëköl kè wä Elías patkēne ie'pa ska' ikimukrak. Ie' tö Elías patké alaköl dör schō eköl serke Sarepta, ká e' atē tsinet Sidón, e' kimuk. 27 Es ñies mik Skëköl tteköl kiè Eliseo e' bak, e' kēwō ska' tā lepra tö s'teke taië Israel. Erë ie'pa kōs kè buaone. Wēm kiè Naamán dör ká kiè Siria e' wak, e' è bua'ne Eliseo tö Skëköl batamik.

28 Mik ie'pa tö ttè e' ttsé, etä ie'pa kōs tso' judiowak ñi dapa'wō wé a, e'pa ulunekā taië ie' ki. 29 Ie'pa iēnekā ie' ki tā iuyétsarakitö ká e' a bānet. Ká e' tso' kabata kākkeë e' ki, ie'pa wä ie' mītser dō katte kākkeë e' kkōmik batrēemi as iduōwä. 30 Erë ie' tkami ie'pa shūā tā imīā.

Wēm eköl a aknama tso' e' bua'wēne Jesús tö
(*Marcos 1.21-28*)

31 Jesús mīā Cafarnaúm, ká e' atē Galilea. Eno diwō bit ekkē tā ie' tö s'wōbla'wēke judiowak ñi dapa'wō wé a. 32 Ie' tö s'wōbla'wēke ttè mokí diché tā' taië ese wa, e' kuēki ie'pa tkinewā.

33 Ká et tā ie'pa ñi dapa'wō wé a wēm dur eköl e' a aknama ö wimblu sulusi tso', ie' tö iché aneule:

34 —A Jesús Nazaret wak, sa' múat bërë. ¿Íie be' tso' sa' tsiriük? ¿Be' debitū sa' eukwa? Ye' wä be' sūule. Ye' wä ijcher tö yi be' dör. Be' dör batse'r patkē'bitū Skëköl tö e'.

35 Jesús tö aknama e' uñé:

—iBe' siwā'blōwā, be' e' yóttśā wēm se a!

Etä aknama tö wēm e' éró iskí sulitane wörki, tā ie' e' yéttśā iā kè wä wēs wēm one. 36 Sulitane tkinewā iweblök tā iñi chakérak:

—¿Ttè wése dör ñe'? Ttè diché tā' taië e' wa wēm wí wimblupa sulusi ké e' yöktsā tā iē' yélur je'.

37 Etä Jesús ttè bunekā taië ká e' kōs a.

Jesús tö Simón yàk bua'wēne
(*Mateo 8.14-15; Marcos 1.29-31*)

38 Jesús e' yéttśā judiowak ñi dapa'wō wé a tā imīā Simón u a. Ee Simón yàk kiri'wēke duè dalölö tö taië. Ie'pa kköché Jesús a tö ibua'úne.

39 Etā Jesús e' wöéwa ie' kī tā duè dalölö uñéitö tā ibuanene. E' bet tā ie' e' kéka tā ilè yulémiitö ie'pa a ñè.

Jesús tò s'kirirke taië esepa bua'wéne

(Mateo 8.16-17; Marcos 1.32-34)

40 Diwö mi'kewatke tā taië pè' wā iyamipa kiri'weke duè tsakjè tò, esepa debitū taië Jesús ska'. Ie' ulà méka ie'pa kirirke kōs kī eköl eköl, tā es ie' tò ibua'wenerak sera. 41 Nies e' shua taië s'tso' tteke aknamapa tò. Mik ie' tò ie'pa bua'wéne, etā aknama e' yélur ie'pa a tā aknamapa tò iché ie' a aneule:

—iBe' dör Skëköl Alà chökle!

Erè ie' tò ie'pa uñè. Ie'pa wā ijcher tò ie' dör wé pairine'bitū idi' wa s'blúie e'. E' kuekī kè ie' wā ie'pa kàne ttök.

Jesús tò Skëköl ttè paké judiowak ñi dapa'wo wé kōs a

(Marcos 1.35-39)

42 Bule es ká ñine tā Jesús e' yéttsa mía bánet wé kè yi ku' ese ska'. Erè ie'pa tò ie' yulé. Mik ie'pa tò ikué, etā ie'pa tò ima'wé wöklö'wé as kè imi'. 43 Erè ie' tò ie'pa iuté:

—Ï blúie Skëköl tso' e' ttè buaë pakök ye' kawötā ñies judiowak serke ká malepa a esepa a, eseie ye' patkëne'bitū.

44 E' kuekī ie' mía ttè pakök judiowak ñi dapa'wo wé tso' taië Judea e' a.

Jesús ttò wa nima klöne taië

(Mateo 4.18-22; Marcos 1.16-20)

5 1 Etökicha tā Jesús dur s'wöbla'uk batsöri kiè Genesaret e' kkömik (batsöri e' kiè ñies Galilea). Taië pè' dapane ie' ska' Skëköl ttè pakekeitö e' kīttsök, e' kè wa ie' shkoia. 2 Nima klö'ukwakpa dene tso' ikla' skuök, e'pa kanò àr bötö, e' sué Jesús tò. 3 Tā ie' e' iéka kanò etö a, e' dör Simón kanò. Ie' tò ikié Simón a: “Be' we'ikëyö, kanò patkómi béré wöwik.” Ie' e' tkéser kanò a tā ie'pa wöbla'wéitö. 4 Mik ie' s'wöbla'wé one, etā ie' tò iché Simón a:

—Kanò patkóumi di' shua tā a' tò kla' uyómi nima klö'woie.

5 Simón tò ie' iuté:

—A s'wöbla'ukwak, nañeë sa' ima'wé, erè kè sa' wā iwà klöne yës. Erè be' ttò wa ye' tò kla' uyekene.

6 Mik ie'pa tò ikla' uyémi tā iwà klö'wérakitö taië, e' tò kla' batseeketke. 7 Tā iulà kkaché iyamipa tso' kanò etö a e'pa a tò a' shkó sa' kīmuk. Iyamipa debitū ie'pa kīmuk tā kanò bötö wà iérakitö chië, tsir etā kanò wöturkewatke di' a. 8 Mik e' sué Simón Pedro tò, etā ie' e' tkéwa kuché kī Jesús klö' ska' tā ichéitö ia:

—iA Skëképa, ye' dör pè' sulusi, be' e' skóttsa ye' yöki!

⁹Nima klöne taië, e' tō Simón Pedro ena iyamipa kōs tso' ie' tã, e'pa tkiwëwã taië, e' kuëkì ie' tō iché es. ¹⁰Ñies Santiago ena Juan dör Zebedeo ala'r e'pa tkirulune. Ie'pa kaneblöke Simón tã nima klö'uk. Etã Jesús tō iché Simón a:

—Kè be' suanuk. Be' kè tō nima klö'wepaia. I' tãmi be' wã s'ditsö bituraë ye' ska'.

¹¹Etã ie'pa tō kanò ikléka, tã iyi kōs tuléat ie'pa tō ee tã imíyal Jesús tã.

Wëm eköl kiri'wëke lepra tō e' bua'wëne Jesús tō

(Mateo 8.1-4; Marcos 1.40-45)

¹²Etökicha tã Jesús tso' Judea ké et a. Etã ee wëm debitü eköl kiri'wëke lepra' tō. Mik ie' tō Jesús sué, etã ie' wöéwa dō iski tã ikköché taië Jesús a:

—A kékëpa, be' kì ikiane, e' tã be' a ye' buarmine as ye' batse'rne.

¹³Jesús tō ikéwã ulà wa tã ichéitö ia:

—Tó, ye' kì ikiane. Be' dene batse'r.

E' wöshã tã ie' buanene, kè kì lepra ku'ia. ¹⁴Etã Jesús tō ie' a iché:

—Kè ichar yi a. Be' yú e' kkachök sacerdote a. Ì muk Moisés tō a' ka' e' batse'woie, ese tsúmi mè Skéköl a ie'pa a ikkachoie.

¹⁵Erë Jesús tté tinekã taië shütë. Taië pè' döke ie' ska' ie' tté kïttsök, ñies as ie' tō ie'pa bua'üne. ¹⁶Erë taië ie' mi'ke bánet ttök S'yé tã wé kè yi ku' ese ska'.

Jesús tō wëm eköl kraulewã e' bua'wëne

(Mateo 9.1-8; Marcos 2.1-12)

¹⁷Etökicha tã Jesús tso' s'wöbla'uk tã ee fariseowakpa ena s'wöbla'uk tté dalöiëno wa wakpa tulur Jesús tso' s'wöbla'uk e' kïttsök. Ie'pa datse kã kōs tso' Galilea ñies Judea ena Jerusalén. Jesús wã Skéköl diché tso' s'kirirke ese bua'wone. ¹⁸Etã wëpa wëlepa debitü e'pa wã wëm kraulewã debitü eköl kã'la kì. Ie'pa éna iduè tsakmi u shuã wé Jesús dur ee as ie' tō ibua'üne. ¹⁹Erë taië s'tso', e' kuëkì ie'pa kè a itkõmi wes u shuã. E' kuëkì ie'pa míka u bata kì' tō u jchéé tã iduè émirakitö énaë döttsã iski wé Jesús dur pè' tso' taië e' shuã ee. ²⁰Mik Jesús tō isué tō mokì ie'pa erblé ie' mik, etã ie' tō iché wëm kirirke e' a:

—A yami, ì sulu kōs wamblébö, e' nuí olone be' kì.

²¹Etã s'wöbla'uk tté dalöiëno wa wakpa ena fariseowakpa tō ibikeitsè: “Ìma wëm wí erbikò tō ie' dör yi e' tō Skéköl ché suluë es? Skéköl è a se' nuí olö'yarmi.”

^{15.12} lepra: E' dör duè s'méwöie ese. Judiowak tō iklö'wé tō duè e' tō yi tteke ese dör ná. Esepa batsekettã bánet kè a kawö tã' senuk pé' malepa shuã. Ñies ie'pa kè a kawö tã' shkowã Skéköl wé a. ^{15.19} u bata kì: Ie'pa u kè dör wes se' bribriwak u es. Ie'pa u tsábata dör kkuëie klökata tã'.

22 Erë ì bikeitsök ie'pa tso' e' suéwạ Jesús tò bet. E' kuẹkị ie' tò ie'pa a ichaké:

—Ì kuẹkị a' ibikeitseke es? 23 Ye' tò wẹm i' bua'wẹmine as ishköne, e' ta' ẹwes a' tò iklö'wẹmi tò ye' kẹ a' inuì oloyanuk iki? 24 Ye' dör S'ditsö Alà, sù e' tò a' a' ikkachè tò ye' wa kawö ta' ká i' a' nuì olo'yoie.

Etạ ie' tò iché wẹm kraulewạ e' a:

—Be' e' kóka, be' ka'la kóka ta' be' yúne u a.

25 E' wöshạ ta' ie' e' kéka sulitane wörkị ta' ka'la a' ie' debitu, e' kékaitö ta' imíane iu a Skéköl kíkẹkaramiitö taië. 26 Ie'pa wökrarulune iweblök ta' Skéköl kíkẹkarakitö taië. Ie'pa suane ta' ichéitörak:

—Ì sué se' tò ì'ne, e' kẹ suule se' wa yës.

Jesús tò Leví kié ittökataie
(Mateo 9.9-13; Marcos 2.13-17)

27 E' ukuökị ta' Jesús mía, e' tò wẹm sué eköl kié Leví, e' dör inuköl shtökwak Roma wökirpa a. Ie' tkër ikaneblöke e' wé a. Ta' Jesús tò ie' a' iché:

—Be' shkó ye' ta' ye' ttökataie.

28 Etạ Leví e' kéka tò ì kos méat ta' imía Jesús ta'.

29 E' tsáli ta' Leví tò ikéwö tkö'wé buaë chkè wa di'yè wa Jesús dalöioie. Inuköl shtökwakpa de taië. Nies pè' ku'kịpa de, e'pa tulur chkök Jesús ena ittökatapa ta'. 30 Mik fariseowakpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tò isué, etạ ie'pa tò ichémi Jesús ttökatapa a:

—Ílök a' chköke di' yöke inuköl shtökwakpa ta' ena pè' sulusipa malepa ta'?

31 Jesús tò ie'pa iüté:

—Wépa kẹ kirirku' esepa kẹ kị s'kapeyökwak kiane. Erë wépa kirirke esepa kị s'kapeyökwak kiane. 32 Ye' kẹ dè'bitu wépa e' bikeitsö tò iserke yësyesè esepa kiök. Ye' dè'bitu pè' sulusipa kiök as ie'pa er mane'ù.

Ì kuẹkị Jesús ttökatapa kẹ batsöta'
(Mateo 9.14-17; Marcos 2.18-22)

33 Judiopa wökirpa wẹlepạ tò iché Jesús a:

—Juan S'wöskuökwak ttökatapa batsöke taië, ttöke S'yé ta' taië, wes fariseowakpa klépa tò iwẹke es, erë be' ichapa chköke ena di'yöke kẹkraë kẹ batsöta'.

34 Jesús tò ie'pa iüté:

—Mik s'kiule ulabatsè kéwö tkö'uk ta' ẹwes ie'pa batsömi wẹm ulabatske ese tso'ia' ie'pa ta' e' dalewa? 35 Erë ikéwö döraë etạ ie' mi'datsr ie'pa yökị. E' je' ta' ie'pa batsöraë.

36 Nies Jesús tò ie'pa wöbla'wé tò judiowak ttè kéchke e' kẹ shüturpakạ ie' ttè pa'alị ta'. E' kleítö ttè i' wa:

—Kẹ yi tò datsi' pa'alị tak teepa batsèwạ datsi' kéchke wöyuowaie. Iwésö es, e' ta' e' tò datsi' pa'alị we'ikéwa, nies itak pa'alị kẹ mène buaë datsi' kéchke kị.

³⁷Ñies vino pa'alí kè tërta'ka iyiwak kkuölit yöule ibloie ese kèchke a. Itékasö es, e' tã mik ibacha'nebitu, etã ikkuölit kèchke jhèemiitö. Es vino ena ikkuölit weirwami éme. ³⁸E' kuëki vino pa'alí tekeka ikkuölit pa'alí a. ³⁹Yi tö vino bacha'bacha yeke, ese tö ibikeitseke tö e' ya' bua' vino pa'alí tsata. E' kuëki ie' kè éna vino pa'alí yakia. Es ñies a' tö ibikeitseke tö ye' ttè pa'alí e' kè dör buaë.

Jesús ttókatapa tö trigo wöikléé eno diwö a

(Mateo 12.1-8; Marcos 2.23-28)

6 ¹Etökicha tã eno diwö a Jesús dami trigo shua tã ittókatapa tö trigo wöiklérami tã iwösiéitö irikirik ulà wa tã ikatéramirakitö. ²Etã fariseowakpa welepa tö ie'pa a ichaké:

—¿Ì kuëki a' tso' ì kè kéwö tã' wè eno diwö a ese uk?

³Jesús tö ie'pa iuté:

—Ì o' David tö kã iaiäé ¿e' kè aritsule a' wã Skéköl yékkuö kï? Etökicha tã ie' ena iklépa dué bli wã. ⁴Ie' dè'wã Skéköl wé a tã pan meule Skéköl a' kl'wéitö ñéitö. Ñies ie' tö iblaté iklépa a tã inérakitö. Sacerdotepa è a pan e' kéwö tã ñè. Erè a' éna iane tö ì o' David tö ñe' kè dör sulué Skéköl wöa.

⁵Ñies Jesús tö iché ie'pa a:

—Ye' dör S'ditsö Alà, e' wã kawö tã' ichoie tö ì dör buaë ö ì dör sulué wè eno diwö a.

Wëm eköl ulà siulewã e' bua'wéne Jesús tö

(Mateo 12.9-14; Marcos 3.1-6)

⁶Eno diwö skà tã Jesús dewã judiowak ñi dapa'wo wé a tã eé ie' tö s'wöbla'wémitke. Tã eé wëm detkër eköl e' ulà bua'kka siulewã. ⁷S'wöbla'uk ttè dalöiéno wa wakpa ena fariseowakpa éna ie' kkatak ilè kï, e' kuëki ie'pa tso' ie' weblök tö wëm ñe' bua'wèmineitö eno diwö a. ⁸Erè ì bikeitseke ie'pa tö, e' suéwã ie' tö, e' kuëki ie' tö iché wëm ulà siulewã e' a:

—Be' e' kókã tã be' e' duóser íe sulitane wöshãé.

Etã wëm e' duéser. ⁹Jesús tö iché ie'pa a:

—A' chakèyö: ¿Ì kéwö tã' se' a wè eno diwö a: ì buaë ö ì sulué?

¿S'tsatkök ö s'ttökwa?

¹⁰E' ukuökï tã ie' tö ie'pa ulitane weblé e' pamik tã ichéitö wëm ulà siulewã e' a:

—Be' ulà shulöö.

Tã ie' tö iwé es etã iulà buanene. ¹¹E' tö ie'pa uluwéka taié, tã iñi chakéрак, ¿wes se' tö Jesús wèmi?

Jesús tö ittekölpa tsá dabom eyök kí böi e'pa shushtë

(Mateo 10.1-4; Marcos 3.13-19)

¹²E' kéwö ska' tã Jesús míã kabata a ttök S'yé tã, eé ie' tté ie' tã nañé. ¹³Mik kã ñine, etã ie' tö ittókatapa kié dapa'wé ie' tã. E' shua ie' tö wèpa

shushtë dabom eyök k₁ bö_l (12), e'pa kiéitö ittekölpa tsá. ¹⁴Ie'pa kiè i' es: Simón, e' kiè méka Jesús tō Pedro; Andrés dör Simón èl, Santiago, Juan, Felipe, Bartolomé, ¹⁵Mateo, Tomás, Santiago dör Alfeo alà, Simón kine Celote, ¹⁶Judas dör Santiago alà ena Judas Iscariote tō Jesús wōmekettsa ibolökpa a e'.

Jesús tō s'wōbla'wé ñies s'buawéne

(Mateo 4.23-25)

¹⁷Jesús biteatkene kabata a ittekölpa tsá e'pa ta, e' e' wöklö'wé kakkue ki. Ee iklépa tso' taiè ie' panuk. Ñies pè' datse Judea ena Jerusalén, esepa de taiè. Ñies pè' de taiè datse Tiro ena Sidón. Ká böt e' ate dayè kkōmik. ¹⁸Ie'pa ekképa kos debitu Jesús tō s'wōbla'wéke e' k₁tsök ñies as ikirkerak e' bua'üneitō. Ñies wépa tteke wimblupa sulusi tō esepa bua'wéitō. ¹⁹Taiè diché tso' ie' a e' wa s'kirirke kos e' buanene, e' kueki sulitane éna ie' kakwa.

Ì wër buaè Skéköl wa

(Mateo 5.1-12)

²⁰Jesús tō ittōkatapa weblé ta ichéitō ie'pa a:

“A' wépa dör siarè kè wa ì ta' taiè, esepa tso' ì blúie Skéköl tso' e' a, e' kueki ayècha buaè a'.

²¹“A' wépa tteke bli tō ká i' a, esepa tse'rdæ dō wè', e' kueki ayècha buaè a'.

“A' wépa iuke ká i' a, esepa jañurane buaè, e' kueki ayècha buaè a'.

²²“Ayècha buaè mik pè' éna a' ar suluè, a' wateke, a' cheke suluè, a' cheke tō a' dör pè' sulusipa ye' dör S'ditsö Alà e' tté kueki. ²³Mik e' tköke a' ta, eta kè a' erianuk. E' skéie a' tse'nú buaè. Aishkuö ta ká jaì a ì buaè merdaè a' a iskéie e' kueki a' tse'nú kaneè. Kè a' éna ichökwa tō ká iaiaè ie'pa yépa bak Skéköl ttekölpa we'ikök es.

²⁴“Erè wéstela ina a' wa íyi tso' taiè ká i' a esepa ta, e' ukuöki ta kè ì skà ta'ia a' tse'woie buaè.

²⁵“Wéstela ina a' wa íyi tso' taiè ñè wè' i'ñe ta esepa ta, e' ukuöki ta a' tterane bli tō.

“Wéstela ina a' jañuke buaè ká i' a e'pa ta, e' ukuöki ta a' eriaræ, iuraè siarè.

²⁶“Wéstela ina a' ta mik sulitane tō a' kikéka, es ie'pa yépa bak ká iaiaè e'pa tō kachökwapka e' chò tō ie'pa dör Skéköl ttekölpa, e'pa kika'ka.

S'bolökpa ché Jesús tō

(Mateo 5.38-48; 7.12)

²⁷“Erè a' tso' ye' tō k₁tsök, esepa a ye' tō ichè: a' bolökpa dalèritsö. Wépa éna sulu a' ar, esepa a ì buaè ú. ²⁸Wépa alibchöke a' ki, esepa a a'

er buaë chõ. Wépa tã a' cheke suluë esepa kî ikiõ S'yé a tã ikimú. ²⁹Yi tã a' ppè a' aswõ kî, e' tã a' aswõ etta mú ia ppè. Yi tã a' paio kîkî tsémi, e' tã ñies a' paio mú ia. ³⁰Yi tã ilè kak kiè a' a, e' tã imú ia. Yi wã a' íyi mítser, e' tã kè a' tã ikiökneia. ³¹A' senú s'malepa tã wes a' kî ikiane tã ie'pa ser a' tã es.

³²“Wépa tã a' dalëritseke, esepa è ské dalëritseke a' tã, e' tã é' kî Skëkõl tã wëstela chëmi a' a? iAu! Ñies pè' sulusipa tã wépa tã ie'pa dalëritseke, esepa ské dalëritseke. ³³Wépa tã ì buaë weke a' a, esepa è a' tã iské weke buaë, e' tã é' kî Skëkõl tã a' kîkèkami? iAu! Ñies pè' sulusipa tã iweke es. ³⁴A' tã íyi peiteke, wépa klõ'wé a' tã tã imeraneitõ, esepa è a, e' tã é' kî Skëkõl tã a' kîkèkami? iAu! Ñies pè' sulusipa tã íyi peiteke ñi a, mik ie'pa tã iklõ'wé tã imerdane etã. ³⁵A' bolõkpa dalëritsõ. Ì buaë ú ie'pa a, íyi peitõ ie'pa a, kè iské panane. A' tã iweke es, e' tã Skëkõl tã a' a iské merane buaë. Ie' er buaë chõke s'sulusipa a ena wépa kè tã wëstela chetã ie' a esepa a. A' tã iweke es, e' tã a' tã ikkacheraë tã mokîe a' dõr ie' dõr íyi ulitane tsatã, e' ala'r. ³⁶S'malepa saú er siarë wa wes S'yé tã a' sueke er siarë wa es.

Kè se' kàne s'kichatõk

(Mateo 7.1-5)

³⁷“Kè a' s'kichatõk, e' tã Skëkõl kè tã a' kichatepa. Kè a' ichõk yi a tã Skëkõl mú tã be' tsaiõ, e' tã Skëkõl kè tã a' tsaiëpa. Ì sulu kõs wamblé ie'pa tã a' kî, ese nuí olo'yõ ie'pa kî, e' tã a' nuì olo'yeraë Skëkõl tã a' kî. ³⁸Kõs a' tã ì mé s'malepa a, ekkè a' a imerdane. E' kuëkî íyi kakmú s'malepa a, etã iské merane Skëkõl tã a' a. Erè ie' tã imerane a' a taië wes dakõ'ukuõ wã ièsõ chië wõtîoule buaë ikî wã iè dõka ikkõ a katõtõé tsã tkënettsamitke es.”

³⁹Ñies Jesús tã ttè kleé ie'pa a i' es: “¿Wé a' wã isuule tã s'wõbla kè wawër, ese tã ekõl wõbla kè wawër ese ulà ièmi? ¿E'pa kè brutarmi bõlè kãuk a? ⁴⁰Wé wõblarke ese kè dõr iwõbla'ukwak tsatã. Mik iwõblaone, e' je' tã idõraë wes iwõbla'ukwak es.

⁴¹“Kaltak jchëla tsir tso' a' yami wõbla a, ese sué a' tã, erè ì kuëkî kaltak bërie tso' a' wák wõbla a, ese kè sune a' wã? ⁴²¿Wes a' ichëmi a' yami a: 'A yami, súyõ kaltak jchëla tsir tso' be' wõbla a, e' yëttsa'? Erè kaltak bërie tso' a' wõbla a, e' kè sune a' wã. iA' e' ò suluë! Kaltak bërie tso' a' wõbla a, ese yõttsã kewe, es kaltak jchëla tsir tso' a' yami wõbla a, ese wërmi a' a buaë yëttsã.

Kal buaë ena kal sulusi

(Mateo 7.17-20; 12.34-35)

⁴³“Kal buaë kè wõrtã kalwõ suluie, ñies kal sulusi kè wõrtã kalwõ bua'ie. ⁴⁴Kal wërkewã iwõ kî. Higowõ õ uwawõ ese kè shtetã'sõ dika'

kicha mik. ⁴⁵Ì bikeitsekesö, ese è chekesö. E' kuekì wèm dör buaë, ese er dör buaë, e' kuekì ie' serke buaë, ttò yësyësë. Erë wèm dör suluë, ese er dör suluë, e' kuekì ie' serke suluë, ttò suluë.

U yuökwak böi
(Mateo 7.24-27)

⁴⁶“Ì kuekì a' tō ye' kieke: ‘A Skëkëpa, a Skëkëpa,’ erë kè a' tō ye' ttè iuteku’?
⁴⁷Yi datse ye' ska', ta ye' ttò tseke ta iwà iuteke, sùyo a' a' ichè tō wes ese dör.
⁴⁸Ese dör wes wèm eköl tō u yué es. E' tō u chkí tōbié iskië, ká dör ák è, ese a.
Mik di' pone taië, tkami u kì taië, erë u kè minetser iwa, iyöule buaë e' kuekì.
⁴⁹Erë yi tō ye' ttò ttsé erë kè iwà iuteku', ese dör wes wèm eköl tō u yué, erë kè wà itöbinewa iskië, tkëkaitö jalejalë íyök è bata kì es. Mik di' pone taië e' tkami u kì, età u mítser iwa, kè i ateia.

Jesús tō ñippökwakpa wökir eköl e' kanè méso bua'wéne
(Mateo 8.5-13; Juan 4.43-54)

7 ¹Mik Jesús tō s'wöbla'wé one, età imía demi Cafarnaúm. ²Età eë Roma ñippökwakpa döká cien, e' wökir serke eköl. E' kanè méso eköl kirinewa taië duökewatke. Iwökir éna ie' dalër taië. ³Mik ñippökwakpa wökir tō Jesús tté ttsé, età ie' tō iché judiowak kueblupa welepa a: ‘A' yú Jesús ska' ta' ichó ie' a: ‘Be' we'ikè sa' tō, be' shkó ñippökwakpa wökir, e' kanè méso eköl duöke taië, e' bua'ukne.’ ” ^{4,5}Mik ie'pa demi Jesús ska' ta' ikköchérak taië ie' wöa:

—Ñippökwakpa wökir e' éna se' judiowak dalër taië. Ie' wák tō se' ñi dapa'wo wé e' yuök patkè' se' a. E' kuekì sa' a ta' buaë idir tō be' ie' kimè.

⁶Età Jesús mía ie'pa ta. Erë mik ie'pa dökemitke ñippökwakpa wökir e' u a, età ie' tō iyamipa welepa patké ichök Jesús a: ‘A kékëpa, kè be' e' tsiiriuk. Be' dör kékë taië, e' döwa ye' u a, e' kè dör ye' siarla e' a. ⁷E' kuekì ye' kè dërö be' ska'. Erë ikéwö è mú ta ye' kanè méso buardane. ⁸Ye' wökirpa ta', e'pa ttò iutök ye' kawöta. Ñies ye' dör ñippökwakpa taië e'pa wökir, ie'pa kawöta ye' ttò iutök. Mik ye' tō eköl a' icheke, ‘Be' yú' ta' imí. Eköl a' ye' tō icheke, ‘Be' dou' ta' ide. Ñies ye' tō icheke ye' kanè méso a, ‘Íyi í' ta' iwéitö. Ye' iklö'wé tō be' wà kawö ta' íyi ulitane tsata, e' kuekì ye' wà ijcher tō be' tō ikéwö mé, e' ta' ye' kanè méso buardane.’

⁹Mik Jesús tō ttè e' ttsé, età e' tō ie' tkiwéwa. Ie' wötréene ta' ichéitö pè' dami ie' itökì e'pa a:

—Ye' ichè a' a tō Israel aleripa kos shua, kè yi kune ye' wà erblök ye' mik wes wèm i' es.

¹⁰Età mik ñippökwakpa wökir yamipa dene u a, età ie'pa tō isué tō ikanè méso kirirke, e' buanene.

Alaköl eköl schó alà blënewa e' shké'wékane Jesús tō

¹¹E' ukuökì ta' Jesús mía ká kiè Naín eë. Ie' dami ittökatapa ta, ñies pè' dami ie'pa ta' taië. ¹²Mik ie'pa de tsinet ká e' a, età ie'pa isué tō taië pè'

datse, e' wà s'nu datse micho wõtèwà. Dëütö e' mì dör schó, ie' alà eköl ème wëm, e' blènèwà. Taijë ká e' wakpa tò ie' pablerami. ¹³Mik Skèkèpa Jesús tò isué, età ie' wa iwër siarè tã ichéitö iã:

—Kè be' iükia.

¹⁴E' bet tã ie' dewà tsinet ka'la ki s'nu dami e' o'mik tã ka'la kéitö.

Wépa wà idami e'pa e' wöklö'wéwà. Jesús tò iché s'nu a:

—A duladula, be' a ye' tò ichè, iBe' e' kóka!

¹⁵E' bet tã s'nu shkenekane e' tkéser tã itté. Età Jesús tò imé imì a. ¹⁶Kos pè' tso' ie'pa tã e'pa suane taijë, Skèköl kíkèkà ie'pa tò taijë tã ichérakitö:

—Skèköl tteköl chók eköl, e' de se' shuã.

Ñies ie'pa tò iché:

—Skèköl de se' dör ie' icha esepa kímuk.

¹⁷Età ì wé Jesús tò e' tté bunekà taijë Judea ké kos e' a, ñies ká tso' Judea pamik e' a itté tìnekà.

Juan S'wöskuökwak ttökatapa de Jesús ska' ichakök
(Mateo 11.2-19)

¹⁸Juan S'wöskuökwak ttökatapa tò ì kos wéke Jesús tò, e' paké Juan tso' s'wöto wé a e' a. E' kuèkì ie' tò ie'pa böl kié ¹⁹tã ichéitö ie'pa a:

—A' yú Skèkèpa Jesús a ichakök tò ÷be' dör wé pairine'bitü idi' wa s'blúie yèule tò idatse e', ö yi skà panèia sa' tò?

²⁰Mik ie'pa de Jesús ska' tã ie'pa tò iché ie' a:

—Juan S'wöskuökwak tò sa' patké be' a ichakök tò ÷be' dör wé pairine'bitü idi' wa s'blúie yèule tò idatse e', ö yi skà panèia sa' tò?

²¹E' wöshã tã Jesús tò s'kirirke duè tsàkië wã, esepa bua'wé taijë. Ñies s'tteke wimblupa sulusi tò, ena s'wöbla kè wawër esepa bua'wéitö taijë.

²²E' ukuökì tã ie' tò iché Juan ttökatapa böl a:

—A' yúne Juan ska' tã ì sué a' tò, ì ttsé a' tò, e' kos pakó ie' a. Ichó ie' a tò s'wöbla kè wawër esepa wöbla wawënene; s'kraulewã kè shko esepa shkéne; wépa kiri'wéke lepra tò esepa buanene batse'nene; s'kukuò kè watsër esepa watsénene; s'duowã shkenekane; ñies Skèköl tté buaë e' pakane s'siarèpa a. ²³iYi kè yökì ye' sulune, ayècha buaë ese!

²⁴Mik ie'pa míyalne, età Jesús tò Juan tté pakémitke pè' a, tã ichéitö ie'pa a: “Mik a' dè'rö ká sir poë wé kè yi serku' eë Juan sauk, etã ÷ima a' erbikò wëm wése suèmi a' tò? A' kè dè'rö wëm èse, kabikeitsò wì a' dià a wës kua'kò wöppè siwã! tò es, ese sauk. ²⁵A' kè dè'rö wëm ese sauk, e' tã ÷wëm wése sauk a' dè'rö? A' kè dè'rö wëm e' paiò datsi' bua'buwa, ese sauk. A' wã ijcher tò wépa e' paiò es ena íyi bua'buwa tso' iwã taijë e' ttsé'woie buaë, esepa serke blu' u a. ²⁶Erë ÷wëm wése sauk a' dè'rö? A' dè'rö wëm dör Skèköl tteköl ese sauk. Ye' tò a' a' ichè tò mokì Juan dör Skèköl tteköl, erë ie' kè dör e' è. Ie' dör Skèköl tteköl ese tsatã. ²⁷Skèköl

yëkkuò kḷ itso' kitule wé Skëköl tō ichè wé pairi'bitütö idi' wa s'blúie e' a, e' tō ichè i' es:

'Ye' tso'tke ye' ttè pakökwak patkök be' yökḷi kewe be' ñalé yuök.^k Skëköl ttè pakökwak e' dör Juan. ²⁸Ye' ichè a' a tō s'ditsö ulitane shḷa, kè yi ku' Juan tsata. Erè ì blúie Skëköl tso', e' shḷa yi dör ësela, ese dör ie' tsata.”

²⁹(Mik pè' ulitane ñies inuköl shtökwakpa Roma wökirpa a, e'pa tō Jesús s'wöbla'weke e' ttsé, etā ie'pa tō iché tō Skëköl ttè dör yësyësë. Ie'pa dè' as Juan tō ie'pa wöskuò iwà kkachoie tō ie'pa tō Juan ttè klö'wé, e' kuëkḷi ie'pa tō iché es. ³⁰Erè fariseowakpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa kè wā Juan ttè klöone, e' kuëkḷi ie' kè wā ie'pa wösune, es ie'pa tō Skëköl er buaë chöke ie'pa a e' watéttsa.)

³¹Jesús tō iché: “¿Ima a' chëmi ye' tō? ¿Wes a' dör? ³²A' dör wes ttè i' tō ichè es: Ala'rla tso' inuk u itökḷi. Shabötspa arke taië tā iché iyamipa a: 'Sa' tō pulë bla'wé, erè a' kè klötëne'; sa' tō s'eriar tseittsé, erè a' kè iine!' ³³E' wā dör tō Juan S'wöskuökwak de batsötā, kè blo' yeta' tā a' tō iché tō aknama tso' ie' a. ³⁴E' ukuökḷi tā ye' dör S'ditsö Alà, e' de kè batsötā, blo' yeta', tā a' tō ye' cheke tō ye' chkò taië, blo' yè taië, ñies tō ye' dör inuköl shtökwakpa ena pè' sulusipa malepa, esepa sini'. ³⁵A' tō ye' cheke es erè isuerasö bulebök tā tō wépa serke wes Skëköl siwé tō ichè es, esepa dör yësyësë.”

Jesús míā upakök Simón dör fariseowak e' ska'

³⁶Fariseowak eköl kiè Simón, e' tō Jesús kié chkök ie' u a. E' kuëkḷi Jesús míā ie' ska' tā ie'pa e' tuléser chkök. ³⁷Etā alaköl sulusi serke ká e' a, e' wā ijchenewa tō Jesús tso' chkök fariseowak e' u a. Ie' wā kiò masmas de e' ukkuò yöule ák bua'buak kiè alabastro ese wa. ³⁸Ie' de dur Jesús ska', e' iuke Jesús tsikka, iwöriö yënane taië Jesús klò kḷ, e' pasiwéitö itsà wa, tā Jesús klò wöalattsémiitö tā kiò masmas téitö Jesús klò kḷ. ³⁹Mik fariseowak tō Jesús kié chkök e' tō alaköl sué, etā ibikeitséitö: “Wëm wí mú dör Skëköl tteköl moki, e'ima ie' éna iarḿi alaköl wése tso' ie' kök. Ie' éna iarwāmi tō e' dör alaköl sulusi.” ⁴⁰Jesús iché ie' a:

—A Simón, ilè tso' ye' wā yönoie be' a.

Ie' iiüté:

—A s'wöbla'ukwak, ichó ña.

⁴¹Jesús tō iché:

—Wëm böḷ ñarke inuköl peitökwak ulà a. Eköl ñarke cien skeyök (500), iëköl ñarke dabom skeyök (50). ⁴²Ie'pa böḷ kè a ipator, e' kuëkḷi inuköl peitökwak tō inuḷ olo'yé ie'pa kḷ. Ye' tō

^k 7.27 Malaquías 3.1

be' a ichakè tö ie'pa bö!l, ÷wéne ék éna inuköl peitökwak dalërmi kibiie?

⁴³Ie' iüté:

—Ye' a ta, wéne nuì olone kibiie e' ék.

Jesús tö iché:

—Buaë be' iüté.

⁴⁴Età Jesús tö alaköl sué ta ichéitö Simón a:

—Alaköl i' saú. Mik ye' dewa be' u a, eta be' kè wa ye' a di' mène ye' klò skuoie, erè alaköl i' tö ye' klò skué iwöriö wa ta ipasiwéitö itsà wa.

⁴⁵Be' kè wa ye' shkeone wöalattsè wa wes s'wöblar es. Erè ie' dewa íe, eta ie' tö ye' klò wöalattsémi taië.

⁴⁶Be' kè wa kiò ësela, e' tène ye' wökir ki wes s'wöblar es. Erè ie' tö kiò masmas tuè darèrèè ese té ye' klò ki. ⁴⁷E' kuëki ye' ichè be' a tö ie' éna ye' dalër taië e' wa iwènewa tö ì sulu wamblé ie' tö taië, e' nuì olone ie' ki. Erè wépa kè éna ye' dalërta' taië, e' wa iwènewa tö esepa ki inuì olone elkela è.

⁴⁸E' ukuöki ta ie' iché alaköl e' a:

—Ì sulu qos wamblé be' tö e' nuì olone be' ki.

⁴⁹Imalepa kiule chkök ñies tso' ee, e'pa ñi chakérak:

—A' ichè ÷yi ie' dör e' ttò es? Skèköl è a se' nuì olo'yarmi.

⁵⁰Erè ie' tö alaköl a iché:

—Be' erblé ye' mik, e' tö be' tsatkée. Be' yúne bèrè.

Alakölpa tö Jesús kímé

8 ¹E' ukuöki ta Jesús mía ì blúie Skèköl tso' e' tté buaë pakök ká blublu ena ká tsitsir tso' e' a. Ie' ttekölpa tsá dabom eyök kí bö!l, e'pa shköke ie' ta. ²Ñies alakölpa welepa buaone ie' tö, e'pa shköke ie' ta. E'pa welepa bak weinuk wimblupa sulusi wa, ñies duè wa. Ie'pa eköl, kiè María Magdala wak, e' a aknamapa ye'ttsaitö döká kul. ³Ñies Juana dör Cuza alaköl, e' shköke ie' ta. Cuza dör Herodes dali kkönukwak. Ñies Susana ena alakölpa malepa taië shköke ie' ta. Ie'pa tö Jesús ena ittökatapa kimeke taië, ì tso' ie'pa wa ese wa.

Tè kuatkökwak, e' pakè

(Mateo 13.1-9; Marcos 4.1-9)

⁴Pè' e' yélur iká ki debitü taië Jesús ska'. Ie' tö ie'pa a ittè kleé i' es: ⁵Wém mía eköl tè kuatkök ta ie' tö iwö ppé ululu tè ki' Mik ie' tso' iwö ppök, eta ditsöwö wele anewa ñala ska' ta pè' dakélor iki, e' tö inatélur, ñies dù debitü tö ikatéwa. ⁶Ditsöwö wele anewa áklo a ta e' kuölö ta itskine buaë. Erè ká tsabe kè ta' ee, e' kuëki bet ta isinewa. ⁷Ditsöwö wele anewa dika'chka shüa. Dika'chka ena ditsöwö talane ñita, erè

dika'chka e' alékā ikī. ⁸Erë ditsöwö wele ane íyök bua'buā kī, ese tschine talane wöne buaē. Iklö wele wöne dökā cien eyök (100) elka elka.

Mik Jesús tō iché one, etā ikī chéitō ie'pa a aneule: “iA' éna ye' ttõ ttsak, e'ma ikukuebló bua'ie!”

Ì kuękī Jesús tō s'wöbla'weke kleaule

(Mateo 13.10-17; Marcos 4.10-12)

⁹Jesús ttökatapa tō ie' a ichaké:

—Ttè wakleébö, ñima e' wà dör?

¹⁰Ie' tō iché ie'pa a: “Ì blúie Skéköl tso' e' tté bléulewā, e' kēwö meneat a' a ijchēnoie. Erë pē' tso' tajē kē éna ye' tté klö'wak, esepa a ye' tō ikleeke as ie'pa tō iweblò je', erë kē ie'pa a iwà wër, ñies as ie'pa tō ittsò je', erë kē ie'pa a iwà ar.”

Tè kuatkōkwak tté e' wà paké Jesús tō

(Mateo 13.18-23; Marcos 4.13-20)

¹¹“Ttè wakleýö e' wà dör i' es: Skéköl tté pakèsö e' dör wēs ditsöwö kuatkèsö es. ¹²Pē' welepa tā itkōmi wēs itka ditsöwö anewa ñalā ska' ñe' tā itka es. Esepa tō Skéköl tté ttsé, erë bé de ie'pa ska' tā iyēttsaitō ie'pa er a as ie'pa kē tō iklö'ù tā itsatkēr. ¹³Welepa skā tā itkōmi wēs itka ditsöwö anewa áklo a ñe' tā itka es. Esepa tō Skéköl tté ttsé tā iklö'wérakitō ttsé'ne buaē wa erë ekuölö è. Ie'pa kē a e' tkērwa darērēē Skéköl tté a. Mik ie'pa weinemitke ie' tté kuękī, etā ie'pa anemine tottola. ¹⁴Welepa skā tā itkōmi wēs itka ditsöwö anewa dika'chka shūā ñe' tā itka es. Esepa tō Skéköl tté ttsé, erë ie'pa tō íyi tso' ká i' kī e' bikeitseke kibiie. Ie'pa er me'rie inuköl ena ì tso' ká ikī tō s'ttsé'weke buaē ese kī. Ese kōs tō Skéköl tté kui'wéwā ie'pa er a, tā ie'pa kē sene buaē Skéköl tté a. ¹⁵Erë welepa skā tā itkōke wēs itka ditsöwö anewa íyök buaē kī ñe' tā itka es. Esepa tō Skéköl tté ttsé tā iklö'wé er buaē wa moki. Ie'pa tō iiuteke buaē tā iwà dalöiekerakitō kekraē. E' kuękī ie'pa tō ì buaē kōs ese wé wēs Skéköl kī ikiane es.

Bö'wö tté

(Marcos 4.21-25)

¹⁶“Mik bö'wö wötskékasö, etā kē sō ipabikepawā, kē sō ipatkepawā ka' dikīa. E' skéie itkekeka kákke s'yamipa datse esepa wö a ká ñi'woie. ¹⁷Es ñies tté tso' bléulewā i'ñe tā, ese jcherdawā sulitane wā aishkuó tā. Ì ché ye' tō, e' kē wà ane ie'pa éna i'ñe tā, erë e' wà ardaē ie'pa éna aishkuó tā.

¹⁸“Yi e' yuak buaē ye' tté wa, ese a ikī meraéyö as ie' éna iwà ar buaē. Erë yi kē e' yuak ye' tté wa, ì bikeitsé ese tō tō ane iéna, e' kōs yerdattsane iyōkī. E' kuękī ye' ttõ kukuebló a' tō bua'ie.”

^m 8.10 Isaías 6.9

Jesús mì ena ie' òlpa debitù ie' weblök
(Mateo 12.46-50; Marcos 3.31-35)

¹⁹Età Jesús mì ena ièlpa ena ikutapa e'pa debitù ie' weblök. Erè ie' tkèr wé pè' tso' tajè e' shua, e' kuekì ie'pa kè dè'wà ie' ska'. ²⁰E' biyó ché yile tò ie' a:

—Be' mì ena be' òlpa ena be' kutapa e'pa shkò be' weblök.

²¹Ie' tò iüté:

—Èkèkè, erè ye' tò a' a ichè tò wépa tò Skèköl ttè ttsé tà iwà iütéitò, esepa dör wes ye' mì ena ye' òlpa ena ye' kutapa es.

Siwà' tajè e' wöklö'wé Jesús tò
(Mateo 8.23-27; Marcos 4.35-41)

²²Etökicha tà Jesús e' iéka kanò a ittökataka tà, tà ichéitò ie'pa a:

—Mishka batsöri wishet.

Età ie'pa míyal. ²³Ie'pa mirwàia tà ie' kapowa kanò a. E' dalewa siwà' batsineka tajè tò di' uyéka tajè tà kanò a di' iènekami katsirkewatke. ²⁴E' kuekì ie'pa tò iti'wéka tà ichérakitò ia:

—iA s'wöbla'ukwak! iA s'wöbla'ukwak! iSe' duölurmi!

Età ie' e' kéka tà siwà' ena di' yöli uñéitò tà iwöklönewa míane alamiè.

²⁵E' ukuökì tà ie' tò iché ie'pa a:

—¿Wes a' erblöke ye' mik, e' de?

Erè ie'pa suanéka tajè, tkinewa tajè tà ñni chakéka:

—¿Yi dör wém wí? iE' ttò dalöié di' tò ena siwà' tò!

Wém eköl a aknamapa tso' tajè e' bua'wéne Jesús tò
(Mateo 8.28-34; Marcos 5.1-20)

²⁶E' ukuökì tà ie'pa mía demi ká kiè Gerasa atè batsöri wishet Galilea wöshàè eè. ²⁷Mik Jesús e' yéttsa de ká sí kì, età wém eköl de ie' ska', e' a aknamapa tso'. Ie' dör Gerasa wak. Iaiäè ie' sene'mi sume, kè serku'ia u a, ie' serke pò a. ²⁸Mik ie' tò Jesús sué, età ie' anekà tajè tà ie' tkéwa kuchè kì. Ie' iché Jesús a:

—A Jesús, be' dör Skèköl dör íyi ulitane tsata e' alà. ¿Iók be' de ye' tsiriuk? Ye' múat bèrè. Ye' kköchò tajè be' a tò kè ye' we'ikar.

²⁹Jesús tò ichétke wimblu sulusi a kewe: “Be' e' yóttsa wém se a.” E' kuekì wimblu tò ie' a iché es. Iaiäè ie' we'ikbitù aknama tò. Kèkraè aknama tò ie' wò aliwéke. E' kuekì pè' tò ie' muéke iulà a iklò a tabechka daloie wa, erè e' batsélör ie' tò tottola tà aknama tò ie' kí aliwéka patkèmi wé kè yi serku' ese ska'. ³⁰Età Jesús tò ie' a ichaké:

—¿Ima be' kiè?

Ie' iüté:

—Ye' kiè Tajè Wakpa.

Ie' a aknamapa tso' taijè, e' kueki ie' tò iüté es. ³¹Ie'pa kköchöke taijè Jesús a: “Kè sa' patkarmi kawk taijè tso' iskiè e' a.” ³²Tsinet kabata kuli' a köchi iëter taijè chkök, e' kueki wimblupa kköchöke Jesús a: “Kawö mü sa' a e' tiükwa köchipa jai a.” Jesús tò ikéwö mé ie'pa a. ³³Etä ie'pa e' yélur wëm a ta ie' tiélur köchipa a. Köchi kos poneka tunemirak ká spé mik brutolonemi batsöri a ta eë iduolur.

³⁴Mik köchi kkö'nukwakpa tò isué, etä itkayalmi ta itté ppékarakitö ká e' wañe. ³⁵Pè' de taijè iweblök tò ì tka. Mik ie'pa de Jesús ska', etä wëm a aknamapa yërulune taijè, e' sué ie'pa tò itkër Jesús wörki datsi' iéne éna ká anene buaë. E' tò ie'pa suawé. ³⁶Wépa tò ì tka e' sué, e'pa tò ipaké ie'pa a tò wes wëm a aknamapa bak e' buanene. ³⁷Ká e' wakpa ulitane suane taijè, e' kueki ie'pa kköché Jesús a: “Be' e' yótsa sa' ká a.” Etä Jesús e' iéka kanò a ittökatapa ta ta imíatke. ³⁸Etä wëm a aknamapa yërulune e' kköché Jesús a: “Ye' shkakmi be' ta.” Erè Jesús tò iüté:

—Au, be' e' tsúat. ³⁹Be' yúne be' u a ta ì kos wé Skéköl tò be' a, e' pakó sulitane a.

Ta ie' mfa, ta ì kos buaë wé Jesús tò ie' a, e' pakéitö sulitane a.

Jesús tò Jairo alà busi shkë'wékane ñies alaköl bua'wéneitö eköl
(Mateo 9.18-26; Marcos 5.21-43)

⁴⁰Mik Jesús dene batsöri ioshet, etä pè' tso' taijè ie' panuk, e' kueki ie'pa tò ie' kiéwa ttsè'ne bua' wa. ⁴¹Etä wëm eköl kiè Jairo e' de. Ie' dör judiowak ñi dapa'wo wé e' wökir eköl. Ie' e' téwa wöwakköt Jesús wörki ta ikköchöke taijè ie' a: “Mishka bet ye' u a.” ⁴²Jairo alà dör ekla è wák dör alaköl ki duas tso' dabom eyök ki bök ulatök (12), e' duökewatke.

Jesús miria, e' dalewa taijè pè' dami, e' tërdami ie' mik. ⁴³E'pa shua alaköl dami eköl e' du'mi alakölpa duè wa e' ki duas de dabom eyök ki bök (12). Ì kos tso' ie' wa e' ewéwaitö yës s'kapeyökwak ki, erè kè yi a ibuanene. ⁴⁴Ie' dewa tsinet Jesús tsj kker ta idatsi' bata kéwaitö. E' wösha ta ipé wöklöne ta ibuanene buaë. ⁴⁵Etä Jesús tò ichaké:

—¿Yi tò ye' ké?

Sulitane tò iché:

—Kè sa' wa be' kàne.

Pedro tò iché ia:

—A s'wöbla'ukwak, pè' tso' taijè e' tërdami be' mik.

⁴⁶Erè Jesús tò iché:

—Ye' ittsé tò ilè tka ye' diché wa. E' kueki ye' wa ijcher tò yile tò ye' ké.

⁴⁷Mik alaköl buanene, e' tò isué tò kè ie' a e' blënukia ta ide Jesús ska' painéka taijè suane wa. Ie' e' tkéwa kuchè ki Jesús wörki ta ie' e' chéka sulitane kukua tò ì kueki Jesús kéwaitö. Ie' tò iché: “Mik ye' tò be' kéwa, e' wöshäe ta ye' buanene.” ⁴⁸Jesús tò iché ia:

—A alà busi, be' erblé ye' mik, e' kueki be' buanene. Be' yúne bèrè.

⁴⁹Ie' ttökeia alaköl ta, e' dalewa eköl bite Jairo u a, e' debitu ta iché Jairo a:

—Be' alà busi blënewatke. S'wöbla'ukwak kè tsiriwaria.

⁵⁰Mik e' ttsé Jesús tò, etä ie' tò iché Jairo a:

—Kè be' tkinuk. Be' erbló ye' mik è, be' alà busila buardane.

⁵¹Mik ie'pa de Jairo u a, etä Jesús kè wä yi kàne shkökwa wé busila nu me'r ee. Pedro ena Santiago ena Juan ena alà yé ena imì, e'pa è kiéwaitò e' ta. ⁵²E' dalewa sulitane iuke alárke taië. Erè Jesús tò ie'pa a iché:

—Kè a' iukia. Busila kè du'wa, ikapöme'r è.

⁵³Sulitane wä ijcher tò busila duowa, e' kueki ie'pa tò ie' wayuëka jañeitséka taië. ⁵⁴Erè Jesús tò busila ulà klö'wëwa, ta iché ie' a:

—iA tayëla, be' e' kôka!

⁵⁵Etä ishkenekane, e' bet ta ie' e' kéka ta Jesús tò iché ie'pa a:

—Itiö.

⁵⁶Iyé ena imì tkirulune iweblök. Etä Jesús tò iché ie'pa a:

—Ì tka íe, e' kè char yi a.

Jesús tò ittökatapa patké s'wöbla'uk

(Mateo 10.5-15; Marcos 6.7-13)

9 ¹Jesús tò ittökatapa dabom eyök kí bö! e'pa dapa'wé ta diché méitò ie'pa a aknamapa ulitane trë'woyal. Nies kawö méitò ie'pa a s'kirirke bua'wone. ²Ipatkérak ì blúie Skéköl tso' e' tté buaë pakök nies s'buaukne. ³Tä ie' tò iché ie'pa a:

—Mik a' mi'ke, etä kè ì tsarmi. Shko kéli, sku', íyi ñanoie, inuköl, datsi skä, ese kos kè tsarmi.

⁴Mik yile tò a' a iché a' kapörö, etä a' tso' ká e' a e' dalewa a' kapörö ie' u è a. ⁵Etä ká wele wakpa kè wä a' kinewa, e' ta a' e' yólur ká e' a, ta kapo tso' a' klöttö mik, e' ppöö a' tò. E' tò ie'pa a ikkacheraë tò ie'pa dör Skéköl bolökpa.

⁶Etä ie'pa míyal judiowak ké tsitsir kos a Skéköl tté buaë pakök nies s'kirirke bua'ukne.

Herodes tò ibikeitséka taië tò yi dör Jesús

(Mateo 14.1-12; Marcos 6.14-29)

⁷⁻⁸Herodes dör Galilea wökir, mik e' tò ì kos weke Jesús tò e' tté ttsé, etä ie' tò ibikeitséka taië tò yi dör Jesús. Welepa tò icheke tò Jesús dör Juan S'wöskuökwak kötëwä e' shkenekane. Welepa tò icheke tò ie' dör Skéköl ttekö! bak kiè Elías e' shkenekane. Welepa tò icheke tò ie' dör Skéköl ttekö!pa skä bak esepa wele shkenekane. ⁹Erè Herodes tò iché:

—Ye' wák tò Juan kuli' tökök patké', e' ta wëm tté ttséyö tso' íyi uk taië s'tkiwè ekkè ìe' dör yi?

E' kueki Herodes éna suluë Jesús suakwa.

Pë' dökā mil skeyök e'pa tié Jesús tō
(Mateo 14.13-21; Marcos 6.30-44; Juan 6.1-14)

¹⁰Mik Jesús ttekōlpa tsá e'pa dene, etā ì kos wé ie'pa tō, e' pakéne ie'pa tō Jesús a. Etā Jesús tō ie'pa kiémi e' tã dò tsinet ká kiè Betsaida wé kè yi serku' ee. ¹¹Erè mik pë' malepa wa ijchenewa, etā ie'pa mí itōki tã ie'pa kiéwaitō buaë. Ì blúie Skëköl tso' e' tté buaë paké ie' tō ie'pa a ñies s'kirirke bua'wéneitō.

¹²Mik ká tuirketke, etā Jesús ttōkatapa dabom eyök kí bōl (12) e'pa de ie' ska' tã ichérakitō ia:

—Ká i' kī kè ì ku' katanoie ñanoie, e' kuekī ie'pa yuómi as ie'pa mi' ká tso' tsinet ena pë' serke tsinet esepa ska' chké taük ñè ena kapókrō.

¹³Jesús tō ie'pa a iché:

—Ie'pa tió a' tō.

Ie'pa tō iüté:

—Sa' wã pan skel ena nima bötō e' è tso'. Kè sa' mîne ikī taük, e' tã ì tso' sa' wã e' kè dōkkā ie'pa taië ekkëpa tioie.

¹⁴Wëpa tso' eë dökā mil skeyök (5000), e' kuekī ittōkatapa tō iché es. Erè Jesús tō ie'pa a iché:

—A' tō ie'pa kó e' tköksër iski ek tsiní ek tsiní dabom skeyök (50) dabom skeyök. ¹⁵Es ie'pa tō iwé tã pë' ulitane e' tkésër. ¹⁶E' ukuökī tã ie' tō pan skel ena nima bötō, e' klö'wé tã iká sué ká jai a tã wëstela chéitō Skëköl a. E' ukuökī tã ie' tō pan ena nima blaté mé ittōkatapa a as ie'pa tō iwatiō pë' a. ¹⁷Mik ie'pa chké de wë', etā ibata ate, e' shtérakitō iëne dökā kkóla dabom eyök kī bök (12).

Pedro tō iché tō Jesús dör wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e'
(Mateo 16.13-19; Marcos 8.27-29)

¹⁸Etökicha tã Jesús tso' ittōkatapa è tã. Ie' tso' S'yé tã ttök, tã eë ie' tō ie'pa a ichaké:

—¿Ima pë' tō ichè tō ye' dör yi?

¹⁹Ie'pa tō iüté:

—Welepa tō icheke tō be' dör Juan S'wöskuökwak. Welepa skà tō icheke tō be' dör Skëköl tteköl bak kiè Elías e' shkënekane. Welepa skà tō icheke tō be' dör Skëköl ttekōlpa bak ká iaiaë e' wele shkënekane.

²⁰Ie' tō ie'pa a ichaké:

—Erè ¿ima a' ichè, ye' dör yi?

Pedro tō iüté:

—Be' dör wé pairine'bitü idi' wa sa' blúie e'.

Jesús e' biyó ché tō ie' tterawã
(Mateo 16.20-28; Marcos 8.30-9.1)

²¹Erè Jesús kè wã ie'pa kàne yi a ichök yi dör ie'.

22 Ñies ie' tō iché:

—Ye' dōr S'ditsō Alà, e' weirdaë taië. Judiowak kuēblupa ena sacerdotepa wōkirpa ena s'wōbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tō ye' waterattsā. Ye' tterawa, e' kī ká de mañat etā ye' shkerdakane.

23-24 E' ukuōkī tā ie' tō iché ie'pa ulitane a:

—Yi e' tsatkak ittēwā yōkī, ese kē ulā a sene michoë dōpa. Erē yi e' mettsa ttēwā ye' dalērmik, ese ulā a idōraë. E' kuēkī yi e' yuak ye' ttōkataie, ese kē kàne tkinukīa e' kī. E' skéie kekraë ikawōtā e' chōk dō ittēwā wōtēulewā krus mik ekkē. Es ie' kawōtā shkōk ye' itōkī. 25 Ýyi ulitane tso' ká i' a, e' de a' ulā a, erē sene michoë kē dē' a' ulā a, e' tā e' dōr ÷iie bua' a' a? 26 Mik ye' dōr S'ditsō Alà, e' dene ye' olo wa, ñies ye' Yé olo wa, ñies ibiyōchōkwakpa batse'r e'pa olo wa, etā wēpa jaëne ye' kī, esepa kī ye' jaërdaë ñies. 27 Mokī ye' tō a' a ichè tō a' tso' íe, e' welepa tō ì blúie Skékōl tso' e' suëraë kam iblērulur e' yōkī.

Jesús tō ilo tā' taië e' kkaché ittōkatapa a

(Mateo 17.1-8; Marcos 9.2-8)

28 E' kī ká de pākōl (8) ulatōk, etā Jesús míā kabata a ttōk S'yé tā. Pedro ena Juan ena Santiago e'pa mítser iwā e' tā. 29 Ie' tso' ttōk S'yé tā, etā iwō manenetsā míā kuā'kī dalölöë ñies idatsi' míā saruruë wōnarke dalölöë. 30 E' wōshā tā wēpa de iēter bōl tso' ttōk ie' tā. Ie'pa dōr Skékōl ttekōlpa bak ká iaiäë kiè Moisés ena Elías e'pa. 31 Ie'pa olo bunekā taië dalölöë. Ie'pa iēter kapakōk Jesús tā wes ie' tterawa pē' tō Jerusalén as iwā tkō wes Skékōl kī ikiane es. 32 Pedro ena iyamipa bōl, e'pa tteke kapēwā tō taië. Erē mik ie'pa tī'nekane bua'ie, etā ie'pa tō Jesús olo taië e' sué, ñies wēpa bōl iēter ttōk ie' tā e'pa suérakitō. 33 Mik Moisés ena Elías mitkene, etā Pedro tō iché Jesús a:

—A S'wōbla'ukwak, buaë se' tso' íe. Sú sa' tō úla yuèkā mañatkuela, etkue be' a, etkue Moisés a, etkue Elías a.

Erē ì cheke Pedro tō e' wà kē ane ie' éna. 34 Pedro ttōkeia, e' wō shā tā mochka tō ie'pa kitēwā. E' tō ie'pa suawé taië. 35 Mochka shūa ie'pa tō ttō ttsé tō ichè: “Sē dōr ye' alà, e' pairi'bitubak ye' tō idi' wa a' blúie. Ie' ttō iutó.”

36 Mik ie'pa tō ttè e' ttsé, etā ie'pa tō isué tō Jesús atē dur ekōrla. Erē ì ttsé ie'pa tō, ì sué ie'pa tō, e' blé ie'pa tō ier a, kē ie'pa wā ipakane yi a dō aishkuō tā.

Duladula ekōl tteke aknama tō e' bua'wéne Jesús tō

(Mateo 17.14-21; Marcos 9.14-29)

37 Bule es tā ie'pa tso' kabata a e'pa biteyal, etā taië pē' de Jesús ñaletsuk. 38 E' shūa wēm tso' ekōl, e' tō iché aneule:

—A s'wōbla'ukwak, be' we'ikëyō, ye' aladulakōl saú, e' dōr ye' alà ekōl è. 39 Mik wimblu sulusi tō ie' éna ká chōwéwa, etā ie' anekā taië, painéka

katötöë, ta ikkò a ishuya deka taië. Këkraë ie' we'ikekeitö siarë. Wimblu kè éna ie' akwa. ⁴⁰Ye' kköché taië be' ttökataka a tö wimblu trë'úshkar erë kè ie'pa a ìone.

⁴¹Jesús tö iché ie'pa ulitane a:

—A' wakpa kè erblöta' Skëköl mik, a' kè éna ká ane. ¿Mik ye' sermirö a' ta? ¿Kos ye' tö a' dalé'ttsemirö? Be' alà tsúbitu ña.

⁴²Mik duladula de tsinet, etä aknama tö ie' éna ká chówéwa kéu iski ta ipaineka taië. Erë Jesús tö wimblu sulusi uné trë'wëshkar ta duladula bua'wéneitö méneitö iyé a. ⁴³Ì buaë wé Skëköl tö idiché taië wa e' tö ie'pa ulitane tkiwéwa.

Jesús skà e' biyó chéne tö itterawa

(Mateo 17.22-23; Marcos 9.30-32)

Ì buaë wé Jesús tö, e' chekeia ie'pa tö ñi a, e' dalewa ie' tö iché ittökataka a:

⁴⁴—Ì cheke ye' tö a' a, e' ttsó buaë, kè a' éna ichökwa: Ye' dör S'ditsö Alà, e' wömerdattsa pè' ulà a.

⁴⁵Erë ì ché ie' tö e' bléulewa ie'pa yöki, e' kuëki ie'pa kè éna iwà ane. Ñies ie'pa suane ichakök tö ima iwà dör.

Yi dör ibua'ie Skëköl wöa

(Mateo 18.1-5; Marcos 9.33-37)

⁴⁶E' ukuökì ta Jesús ttökataka ñi iütökerak tö ie'pa shua yi dòmi ibua'ie imalepa tsata. ⁴⁷Ì bikeitsök ie'pa tso', e' suéwa Jesús tö, e' kuëki ie' tö alala kié eköl duéser ie' o'mik ⁴⁸ta ichéitö ie'pa a:

—A' shua yi e' wóéwa imalepa dikia diöshet ese dör ibua'ie. E' kuëki yi tö alala i'se kiéwa ye' tto wa, ese tö ye' wák kiéwa. Es ñies yi tö ye' kiéwa, ese tö yi tö ye' patkè'bitu, e' kiéwa.

Yi kè ku' ñippök se' ta ese tö se' bikeitseke er bua' wa

(Marcos 9.38-40)

⁴⁹Juan tö iché Jesús a:

—A s'wöbla'ukwak, wëm sué sa' tö eköl, e' tö aknama trë'wéyal be' tto wa. Erë ie' kè ku' se' ta, e' kuëki sa' tö iché ia tö kè iwaria.

⁵⁰Jesús tö iüté:

—Yi kè ku' ñippök se' ta, ese tso' se' ta. E' kuëki kè iwöklö'war.

Santiago ena Juan e'pa uné Jesús tö

⁵¹Jesús mi'kekane ká jaì a, e' kéwö dökewatke, etä Jesús tö ibikeitsé tö ye' mía diché wa Jerusalén, ta imía. ⁵²Ie' tö wépa wélepa patkémì ie' yöki kéwe u yulök kaporöie. Ie'pa mía demi ká tso' etk Samaria ee. ⁵³Erë

Samaria wakpa wà ijcher tò Jesús ena ittökatapa mi'ke Jerusalén, e' kuekì ie'pa kè wà ikinewà. ⁵⁴Mik Jesús ttökatapa kiè Santiago ena Juan e'pa tò isuè tò Samaria wakpa kè wà ie'pa kinewà, età ie'pa tò Jesús a iché:

—A Skèképa, ¿be' kì ikiane tò sa' tò bö' kiè ká jai a ie'pa ewowa?

⁵⁵Erè Jesús wotréene ie'pa sauk tã ie'pa uñéitö. ⁵⁶E' ukuökì tã ie'pa mía ká skà tso' tsinet ee.

Wépa mañal e' yuak Jesús ttökatapaie
(Mateo 8.19-22)

⁵⁷Ie'pa mirwà ñalà kì tã wëm eköl tò Jesús a iché:

—A kèképa, ye' mi'ke be' tã ká wa'ñe wé be' mirö ee.

⁵⁸Jesús tò iüté:

—Bakli' u tã, ñies dúla u tã, erè ye' dör S'ditsö Alà, e' kè wà u tã' sènoie.

⁵⁹Jesús tò iché wëm eköl skà a:

—Mishka ye' tã.

Erè wëm tò iüté:

—A kèképa, kawö mú ña, mik ye' yé blèrkewà e' nu wötökwa, e' ukuökì tã ye' mi'ke be' tã.

⁶⁰Jesús tò iüté:

—Wépa dör wes s'duulewà es Skèköl wöa, as esepa tò iyamipa nu wötö. Erè be' yú, ì blúie Skèköl tso' e' tté pakök sulitane a.

⁶¹Wëm eköl skà tò iché Jesús a:

—Ye' e' yuak be' ttökataie, erè kewe kawö mú ña shkoie e' chökät ye' yamipa a.

⁶²Jesús tò iüté:

—Yi e' yué ye' ttökataie tã ì kos méatitö ye' dalèrmik, erè ibikeitséneitö taië, età ese kè kì ì blúie Skèköl tso' e' mène.

Jesús tò ittökatapa dabom kuryök kì bö! (72) e'pa patké

10 ¹E' ukuökì tã Skèképa Jesús tò ittökatapa skà shushtë dökà dabom kuryök kì bö! (72) patkèmi ie' yökì kewe bö! bö! wé ie' mi'ke ese ska!

²Ie' tò iché ie'pa a: “Mokì pè' tso' taië e' kì Skèköl ttè buaë kiane ttsè. Esepa dör wes iyiwö tso'tke wè'iàè shtë es, erè ishtëkwakpa kè dör taië. E' kuekì a' tò ikió kanè wák a tò ishtëkwakpa patkó. ³A' yú. Ye' tso' a' patkök ye' ttè pakök pè' shuà wes obejala èmi namu tso' taië, ese shuà es. ⁴Inuköl skúla ena dalì skú ena klökkuö skà, ese kos kè tsarmi yès. Ñies yi kué a' tò ñalà wa, ese kè tã a' ttök taië. ⁵Mik a' dewà yile ska, età kewe ichó ie'pa a' tò 'Skèköl er buaë chò a' a.' ⁶Ie'pa tò a' kiéwà er bua' wa, e' tã Skèköl er buaë chöraë ie'pa a. Erè kè idör es, e' tã Skèköl kè er buaë

chòpa ie'pa a. 7Ie'pa tò a' kiéwā buaë, e' ta a' e' tsúat u e' a. Ttè tso' e' tò ichè i' es: 'Kaneblökwak chkòmi ì kanewēkeitò e' ské wa.' E' kuekì ì meke ie'pa tò a' a nē yè, e' ñú, e' yó. U e' è a' a' e' tsúat a' tso' ká e' a' e' dalewa. 8Ká wé a' demi ta ká e' wakpa tò a' kiéwā buaë, e' ta ì mekeitò a' a nē e' ñú. 9Ie'pa duòke, e' ta e'pa bua'úne. Ñies ichó ie'pa a: 'Ì blúie Skéköl tso' e' kēwō dewatke tsinet a' o'mik.' 10Erè ká wele wakpa kè wā a' kinewa, e' ta a' yú ie'pa ñala wa ta ichó ie'pa a: 11'A' kapo tso' sa' klöttò mik, e' ppée sa' tò iwā kkachioie tò a' dör Skéköl bolökpa. Erè a' wā ijchenú tò ì blúie Skéköl tso' e' kēwō dewatke tsinet a' o'mik.' 12Ye' tò a' a ichè tò mik Skéköl tò a' chaketke inuí kì aishkuò ta, etā ká e' wakpa weirdaë siarè Sodoma wakpa bak senuk suluë e'pa tsata.

Ká mañat wakpa weirdaë siarè

(Mateo 11.20-24)

13“A Corazín wakpa, a Betsaida wakpa, iwěstela ina a' ta! Ì kè or yi a ese wé ye' tò taië a' wörki, erè kè a' er maneone. E' úpa ye' tò Tiro ena Sidón e' wakpa wörki, e'ma ká iaiaë ie'pa er maneobak. Ie'pa tò eriane datsi' ajaë ese iè'kabak, ñies ie'pa e' tkè'kabak muluchka kì iwā kkachioie tò ie'pa er mane'wé Skéköl a. 14E' kuekì ye' tò ichè tò aishkuò ta mik a' wöchakirketke a' nuì kì e' kēwō de, etā a' wömerdattsā weinuk taië shutē Tiro ena Sidón wakpa tsata. 15A Cafarnaúm wakpa, kè a' tò ibikeitsök tò a' mi'mitser ká jai a. Ie' tò a' patkerami diöshet wé s'wimblu weirke eë.”

16Etā Jesús tò iché ittökatapa a: “Yi tò a' ttò tseke ta iutekeitò, ñies ese tò ye' ttò tseke ta iutekeitò. Yi tò a' wateke, ñies ese tò ye' wateke. Ñies yi tò ye' wateke, ese tò Skéköl tò ye' patkè, e' wateke.”

Jesús ttökatapa dabom kuryök kì böl (72) e'pa dene

17E' ukuökì ta Jesús ttökatapa dökā dabom kuryök kì böl (72) patkè' ie' tò, e'pa dene ttsè'nerak buaë. Ie'pa tò iché ie' a:

—A Skékēpa, aknamapa tò sa' ttò dalöié be' ttò wa.

18Ie' tò ie'pa iuté:

—Tó. A' e' aléka Satanás kì je'. Ye' isué tò ie' bateshkar ká jai a wes alá wönar es. 19Ye' tò a' a diché mé e' aloka tkabè kì ena bachè' kì ñies e' aloka Satanás diché kì. Es kè ì tò a' we'ikepa. 20Kè a' ttsè'nuk buaë wimblupa sulusi tò a' ttò dalöié, e' è kuekì. E' skéie a' kiè tso' kitule ká jai a sene michoë yèkkuò kì, e' kuekì a' ttsè'nú buaë.

Jesús ttsè'ne buaë

(Mateo 11.25-27; 13.16-17)

21Jesús tso'ia ttök ittökatapa ta, e' shua Wiköl Batse'r tò ie' ttsè'wé buaë shutē. Ie' tò iché: “A ye' Yé, be' dör íyi ulitane tso' ká jai a ena ká i' a e' Kéköl. Be' tò ttè ikkè blé'wa pè' wā siwa' jcher iskië ena erbikò taië

esepa yöki. Erë ikkachéwabö s'esela a. Es be' ki ikiane, e' kueki be' iwé es. E' kueki be' kikékayö."

²²Jesús tté S'yé tã one tã ichéitö pë' tso' eë e'pa a: "Ye' Yé tö íyi ulitane méat ye' ulá a. Ye' dör Skéköl Alà, kè yi wã ijcher mokí tö wes ye' dör, e' jcher ye' Yé è wã. Nies kè yi wã ijcher mokí tö wes ye' Yé dör, e' jcher ye' è wã. Nies wépa a ye' éna ikkachakwã esepa wã ijchermi."

²³⁻²⁴Etã Jesús wötréene ittökatapa kke tã ichéitö ie'pa è a: "Ye' tö a' a iché tö Skéköl ttekölpa taië ena blu'pa bak kã ïaiaë esepa taië tö, ì sué a' tö, e' kkeyë' siarè suè, erè ie'pa kè wã isune. Nies ì ttsé a' tö, e' kkeyë' siarè ie'pa tö ttsè, erè ie'pa kè wã ittène. E' kueki wépa tö ì sué a' tö e' sué, ayécha buaë esepa."

Samariawak buaë e' pakè

²⁵Etökicha tã s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa ese eköl debitu Jesús ska', e' tö ie' a' ichaké itsaioie:

—A s'wöbla'ukwak, ì wèmi ye' tö as sene michoè dò ye' ulá a?

²⁶Jesús tö ie' a' ichaké nies:

—Ì tso' kitule Skéköl yëkkuö kî? Ìma e' wà dör be' a?

²⁷Etã s'wöbla'ukwak tö iüté:

—Skéköl yëkkuö tö iché: 'Skéköl dalëritsó a' er kos wa, a' wák kos wa, a' diché kos wa, ena a' erbikè kos wa.' Nies e' tö iché: 'A' malepa dalëritsó wes a' wákpa e' dalër es.'

²⁸Jesús tö iché ie' a:

—Be' tö iüté buaë. Be' tö iwé es, e' tã sene michoè döraë be' ulá a.

²⁹Erè ie' e' tsatkak ttè e' yöki, e' kueki ie' tö Jesús a' ichaké:

—Etã s'yamipa chè Skéköl yëkkuö tö, ¿esepa dör s'yamipa wése?

³⁰Etã Jesús tö iüté ttè i' wa:

—Wëm eköl datse Jerusalén, e' micho Jericó, etã ñalã wa akblökwakpa tö ie' klö'wéwã. Ì dami iwã kos dò idatsi' e' bléwarakitö. Ie' ppéraitö taië tã imiyal. Ie' méat tär ie'pa tö ñalã ska', tsir etã iduowã. ³¹Etã judiowak eköl dör sacerdote e' dami ñalã e' ki. Mik ie' tö wëm tär shkã'ule e' sué, etã ie' tkami bánet iyöki. ³²Es nies judiowak skà eköl dör Leví aleri kanebloke Skéköl wé a, e' dami ñalã e' ki. Mik ie' tö wëm tär shkã'ule, e' sué, etã ie' nies tkami bánet iyöki. ³³Erè samariawakpa kè mik a' wödör, suëke a' tö suluë, esepa eköl dör wëm, e' dami ñalã e' ki. Mik ie' tö wëm tär shkã'ule e' sué, etã ie' wa iwër siarè. ³⁴Ie' de iska', tã wé ishka'ne e' paskuëitö vino wa, paikléitö kiò wa, tã ipatréwaitö datsi'tak wa. E' ukuöki tã ie' tö itkéka iwák burro ki tsémi wé s'kaporö ese wé a, tã eë ie' tö ikkö'néia ipasuëia buaë. ³⁵Bule es tã samariawak tö s'kaporö wé, e' wák patué inuköl döka s'kaneblo kã böt e' ské ekké, tã iché ie' a: 'Wëm shkã'ule i' kkö'nú ña. Ilè kî tué be' tö ie' a, e' tã e' ki ye' tö be' patuerane mik ye' dene etã.'

36 Etā Jesús tō ichaké s'wöbla'ukwak a:
 —Wēm shkə'wé akblökwakpa tō e' sué ie'pa mañal tō, ¿ie'pa wé tō idalëritsé mokì wës s'kawötā s'yamipa dalëritsök es?
 37 S'wöbla'ukwak tō iüté:
 —Wé tō isué er siarë wa e'.
 Jesús tō ie' a iché:
 —Es be' yú tã iú wës samariawak tō iwé es.

Jesús mía Marta ena María ska' upakök

38 Jesús ena ittökatapa míyal ñalā wa dò Jerusalén, tã ie'pa de ká tsir ese a. Eë alaköl serke eköl kiè Marta, e' tō Jesús kiéwā buaé ie' u a.
 39 Marta èl, kiè María, e' e' tkéwā tsinet Jesús ska', tã ì cheke Jesús tō e' ttsök ie' tkër. 40 Erë Marta wā kanè tso' taijë iu a kanewè, e' kuekì ie' de Jesús ska' tã ichéitō ie' a:
 —A Skëképa, ye' èl tō ye' méat ekörla u kanéuk, ¿e' kè kì be' tkine? Ichó ie' a tō ye' kimú.
 41 Erë Jesús tō iüté:
 —A Marta, a Marta, taijë be' e' tkiuke kanè tso' taijë be' u a e' kì, 42 erë ìyi etkè, e' dör ibua'ie, e' shushtë María tō wè. Kè yi tō iyepattsā iulā a.

Jesús tō ittökatapa wöbla'wé ttök S'yé tã (Mateo 6.9-15; 7.7-11)

11 1 Etökicha tã Jesús tso' ttök S'yé tã. Mik ie' tté one, etã ie' ttökatapa eköl tō ie' a iché:
 —A Skëképa, Juan S'wöskuök'wak tō ittökatapa wöbla' ttök S'yé tã. Es ñies sa' wöbla'ú ttök S'yé tã.
 2 Jesús tō ie'pa a iché:
 —Mik a' ttöke S'yé tã, etã ichó ie' a i' es:
 'A Sa' Yé, as be' dalöiò sa' tō ì ulitane tsatã.
 As be' dò sa' blúie da'áie.
 3 Chkè kiane sa' kì sènoie, e' mú sa' a ká bit ekkè.
 4 Sa' malepa kos e' nuì olo'yeta' sa' tō ie'pa kì,
 e' kuekì sa' nuì olo'yó sa' kì.
 Kè sa' marttsā tō ì sulu tō sa' erkiöù.'
 5-6 Ñies ie' tō ie'pa wöbla'wé ttè i' wa:
 —Sö ichèmi tō a' wële wā yami tso' eköl, ese ska' a' mía nañewe ká shābòts, tã a' tō iché ie' a: 'A yami, írö ye' yami datse bānet, e' debitū ye' ska', erë ye' kè wā ì tã' mè ie' a. Be' we'ikèyö, pan peitó ña mañat.' 7 Be' yami e' tō a' iütèmi i' es: 'Kè ye' tsiriwar. Ukkö wötènewatke. Ye' ena ye' ala'r, sa' e' tēwatke kapökwa. Ye' kè e' köpakā ì muk be' a.' 8 Jesús tō iché ie'pa a tō u wák e' kè e' köpakā chkè muk a' a, a' dör iyami e' è kuekì. Erë a' tō ikié kröröe, kè wöklör ekkè, e' tã ie' e' kōrakā tã ì kos kiane a' kì, e' meraëitō

a' a, a' tō ie' a ikié kröröë e' kuekì. ⁹⁻¹⁰“Wépa tō íyi kié Skéköl a, esepa a imeraïtō. Wépa tō íyi yulé ie' ska' esepa tō ikueraë. Wépa tō ie' chaké, esepa kierawaitō weshkë. E' kuekì ì kiane a' kì e' kió ie' a, etā ie' tō a' a imeraë; e' yuló ie' ska', etā a' tō ikueraë; ie' chakó, etā ie' tō a' kierawa weshkë.

¹¹“Kè alá yé wéne tō tkabè mepa ilà a nima kiéitō e' skéie. ¹²Ñies kè a' wéne tō bachè' mepa ilà a dakro siá' kiéitō e' skéie. ¹³A' dör pè' suluë erè e' tō íyi buaë meke a' alá a. iE' yita buaë S'yé tso' ká jaì a e' tō Wiköl Batse'r meraë yi tō ie' a ikié ese a!”

Judiowak tō Jesús kkaté

(Mateo 12.22-30; Marcos 3.20-27)

¹⁴Etókicha tā Jesús tso' aknama trè'ukshkar wëm eköl a. Aknama tō wëm e' ttò wöblë'wā. Mik aknama mía, etā wëm ttékane buaë. Wépa kōs tō isué, e'pa tkirulune iweblök. ¹⁵Erè ie'pa welepa tō iché: “Beelzebú dör bé, e' diché wa ie' tō ie'pa trè'wekeyal.”

¹⁶Ie'pa welepa skà éna Jesús tsaiak, e' kuekì ie'pa tō ikié ie' a tō ì kè or yi a ese úitō iwā kkachoie tō mokì ie' patkè'bitu Skéköl tō. ¹⁷Erè ì bikeitseke ie'pa tō, e' suéwā ie' tō, e' kuekì ie' tō ie'pa a iché:

“S'serke ká etkè kì, e' ñì blabatsélor tā ññippöke iwakpa è ñita, kè wöklör, e' tā ie'pa wákpa è ñì eukewa kè diché tā'ia. Ñies ñì yamipa è e' kéka ñippök ñita, kè wöklör, e' tā ie'pa sulunewā mía siarè. ¹⁸Es ñies Satanás mú tō aknamapa trè'wéyal, e' tā ie' tso' ñippök iwakpa è tā. ¿Wes ì blúie ie' tso' e' sermiia? A' icheke tō aknamapa trè'wéyal ye' tō Beelzebú diché wa, e' kuekì e' ché ye' tō. ¹⁹Ye' tō itrè'úpayal Beelzebú diché wa, e' ma ýi diché wa a' klépa tō itrè'wéyalmi? Ie'pa kè a' itrénukyal Beelzebú diché wa. E' kuekì ¿wes a' tō ye' kkatèmi tō ye' tō itrè'wekeyal Beelzebú diché wa? A' wakpa klépa tō iwā kkacheraë tō a' ttè kè dör mokì. ²⁰Aknamapa trè'wéyalýö Skéköl diché wa, e' tā e' wā kiane yénoie tō ì blúie Skéköl tso', e' kéwö dewatke a' a.

²¹“Mik wëm diché taië tō iu kkö'neke buaë tabè wa, ì wa, etā ie' íyi kōs tso' bléule buaë. ²²Erè mik wëm skà datse diché tā' taië shute ie' tsata, ñippök ie' tā, etā e' e' aléka ikì tā íyi mik ierblöke e' tsatkoie ena ì skà kōs tso' ie' wā, e' yéttsa sēraa iyökì, tā ikakmémiitō iyamipa a.”

²³“Yi kè dör ye' sini', ese dör ye' bolök. Yi kè tō ye' kímè obeja kkö'nuk buaë, ese tō obeja po'wekemi.

Aknama dene wëm a

(Mateo 12.43-45)

²⁴“Mik wimblu sulusi trénesshkar yile a, etā imía ká sir poë wé kè yi ku! ese ska'. Ie' tso' ká yulök sēnoie, erè kè ie' wā ikune. E' kuekì ie' ibikeitsé:

ⁿ 11.22 Ttè i' wa kiane chè tō Jesús e' aléka Satanás kì, e' kuekì ie' tō aknamapa trè'wekeyal.

'Ye' míane wé ye' trëshenkar ee senuk.' ²⁵Mik ie' demine wëm e' a, eta ie' tò isué tò wëm dör wes u shùiriule buaë maneneë es. ²⁶Eta ie' mía iyamipa kí yulök döká kul suluë shùte ie' tsata ta ie'pa kos de senuk wëm e' a. Wëm e' míane suluë shùte kenet tsata."

Ayëcha buaë e' dör yi

²⁷Jesús tso' ttök, eta alaköl eköl dur ee, e' tò iché aneule:

—iAlaköl tò be' tsöo', be' talao', ayëcha buaë e'!

²⁸Erë ie' iüté:

—iAyëcha buaë shùte, wépa tò Skëköl ttè ttsé ta idalöiekerakitö esepa!

Wépa dör pë' suluë esepa kè tò Jesús tté klö'weta'

(Mateo 12.38-42; Marcos 8.12)

²⁹Ie'pa kí ñi dapa'wé Jesús pamik, eta ie' tò iché ie'pa a: "A' dör pë' suluë. A' tò ye' a ikieke tò ì kè or yi a ese uyö iwà kkachöie tò mokì Skëköl tò ye' patkë'bitu. Erë ye' tò ilè weraë etökicha ème iwà kkachöie, e' dör wes Jonás ta ibak es. ³⁰Ì bak Jonás ta e' tò iwà kkayè' Nínive wakpa a tò Skëköl tò ie' patkë'bitu ie'pa pattök. Es ñies, ye' dör S'ditsö Alà, e' tò iwà kkacheraë a' a tò mokì Skëköl tò ye' patkë'bitu. ³¹Aishkuö ta mik a' wöchakirketke a' nuì kì, eta alaköl datse ká bánet diwö tskirke e' o'mik^o bak iká blúie, e' e' kóraká Skëköl wörkì a' kkatök tò a' dör pë' suluë. Ká iaiäe ie' dë'bitu datse kamië shùte se' blú bak kië Salomón wa íyi jcher taië, e' ttò kïttsök. Erë i'ñe ta ye' dur a' shua, e' dör Salomón tsata, erë a' kè tò ye' ttò iütè. E' kuëkì alaköl e' tò a' kkatëraë. ³²Mik Jonás tò Nínive wakpa paut, e' tò ie'pa er mane' tsa Skëköl a, erë i'ñe ta ye' dur íerö, e' dör Jonás tsata, erë a' kè er mane'ù Skëköl a. E' kuëkì aishkuö ta mik a' wöchakirketke a' nuì kì, eta Nínive wakpa e' kóraká Skëköl wörkì a' kkatök.

Se' wöbla buaë ena se' wöbla suluë

(Mateo 5.15; 6.22-23)

³³"Kè yi tò bö'wö tsepaká ta ibléwaitö ö ipatkéwaitö kalkuö dikia. E' skéie se' tò itkekeká kákke se' yamipa datse e'pa wö a ká ñi'woie. ³⁴Se' wöbla dör wes bö'wö es se' chkà kos a. E' kuëkì se' wöbla dör buaë, e' ta se' chkà kos e' a ká olo ta' buaë. E' dör wes se' er dör buaë es, ì kos yësyësë buaë, ese kì se' er me'rie. Erë se' wöbla dör suluë, e' ta se' chkà kos e' tso' stui a. E' dör wes se' er suluë es, ì kos suluë, ese kì se' er me'rie. ³⁵A' e' kkö'nú buaë as a' kè e' kitö'ù tò a' wöbla wawër buaë, erë

^o 11.31 diwö tskirke e' o'mik: Si'kuaie ttè e' dörsur. Kè se' wa ijcher tò ìma e' chëmisö buaie se' ttò wa.

kè iwawër buaë. ³⁶A' wöbla dör buaë, e' tã ì kòs buaë, ese wër buaë a' wa. E' dör wës a' serke wë bö'wö ñarke kəkraë ee es, kè ku' stui a'."

Wëstela ina fariseowakpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa ta
(Mateo 23.1-36; Marcos 12.38-40; Lucas 20.45-47)

³⁷Mik Jesús ttè one, etã fariseowak eköl tö ie' kiëmi chkök iu a. Etã ie' mía demi ee e' tkéser mesa kulé ki. ³⁸Erë fariseowak e' tö isuë tö kè ie' wã iulã paköne wës ie'pa wöblar es, e' tö ie' tsiriwéka. ³⁹E' kueki Jesús tö iché ie' a:

—A fariseowakpa, A' dör wës a' tka' kòs pa skueke a' tö ikikke è es. A' wër buaë, erë a' er suluë. A' dör akblökwakpa. A' ki s'yamipa íyi kòs e' kianettsã a' è a. ⁴⁰IA' kè éna ì ane yës! ¿A' kè wã ijcher tö Skököl tö se' chkã yö', e' è tö se' er yö'? ⁴¹S'siarëpa kimú a' íyi wa, etã ì kòs atdaë maneneë a' a.

⁴²IA fariseowakpa, wëstela ina a' tã! Käköla tso' iëno chkè a kiè menta ena ruda ena iskà tso', ese kòs tsá meke a' tö Skököl a. Erë a' kè serku' yësyësë s'malepa tã. A' kè tö Skököl dalëritsetã, e' uk a' kawöta ñies.

⁴³IA fariseowakpa, wëstela ina a' tã! Kula' tso' a' ñi dapa'wo wé a kékëpa dalöiërta' esepa a, ese ki a' wöbatsö e' tkökser. A' ki ikiar tö a' shkë'wë wës kékëpa taië shkë'wë es, wë pë' tso' taië, e'pa wöwa.

⁴⁴IWëstela ina a' tã! A' dör wës pö tso' kè jcher yi wã e' bata ki s'shkörami es. Ishu dör ñã taië alar suluë, e' kè alar ttséne s'wã.

⁴⁵S'wöbla'ukwak ttè dalöiëno wa, ese tso' eköl ee, e' tö iché Jesús a:

—A s'wöbla'ukwak, mik be' tö e' ché fariseowakpa a, etã ñies be' tso' sa' chök suluë.

⁴⁶Jesús tö iüté:

—IA s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa, wëstela ina a' tã ñies! A' ttè dalöiëno taië darërëë, ese meke a' tö s'malepa a wã dalöië wës dali ekkeë iè s'ki es, erë a' ulatska è kè tietã'wã a' tö ie'pa kimoie.

⁴⁷“IWëstela ina a' tã! A' tö Skököl ttekölpa bak kã iaiaë e'pa pö yuekene pa'alí, erë a' yépa tö ie'pa kótulur. ⁴⁸Es a' tso' iwã kkachök tö ì wamblé' a' yépa tö, e' dör buaë a' a. A' yépa tö ie'pa kótulur, tã i'ñe tã a' tö ie'pa pö yuekene buaë.

⁴⁹“E' kueki Skököl wã íyi jcher taië, e' tö iyë'atbak: ‘Ye' tö ye' ttekölpa ena ye' ttè pakökwakpa patkeraë Israel aleripa a, etã e'pa wëlepa tterawã ie'pa tö, ñies wëlepa skà we'ikeraë ie'pa tö.’ ⁵⁰Skököl ttekölpa taië kótulur a' yépa tö. Mik kã i' yöne kuaë, ⁵¹etã Abel kötwã Caín tö. E' itökí a' yépa bak tö Skököl ttekölpa taië kötmi. Ibata kötwarakitö e' dör Zacarías. E' kötwã ie'pa tö ka' tso' íyi mokã Skököl a e' ena iwé e' shushã. Skököl ttekölpa kòs kótulurbak a' yépa tö, e' nuí kierane ie' tö a' ena wépa dör a' es, e'pa a. Mokí ye' tö a' a ichè tö Skököl ttekölpa kòs kótulur a' yépa bak e'pa tö, e' nuí kueki a' ena wépa dör wës a' es, esepa weirdaë siarë.

⁵²“IA s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa, wëstela ina a' tã! A' wã Skököl yëkkuö tso', e' dör wës ukkö yottsã tso' es as se' wã ijcher tö wës Skököl dör.

Erë e' kkëuk a' tso' a' malepa yöki. A' kè wà ijcher moki tò wës Skëköl dör, ñies wépa kî e' kiane jchënoie, esepa wöklö'weke a' tò as ie'pa kè wà ijcher.”

⁵³Età Jesús e' yéttsa u e' a. S'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa ena fariseowakpa ulunekà taië ie' kî. Ie'pa tò ie' chakëmi taië ttè darërëë wa. ⁵⁴Ie'pa éna ie' klö'wakwà ittè kî ikkatoie.

A' e' kkö'nú fariseowakpa yöki

(Mateo 10.26-27)

12 ¹⁻³Età pë' dapane taië Jesús ska' dökà miles, e'pa tërke ñi mik taië. Jesús tò ichëmi ittökatapa a kewe: “A' e' kkö'nú fariseowakpa pan wölöwoka yöki. E' wà kiane chè tò a' e' kkö'nú wës ie'pa sër e' yöki. Ie'pa e' wamblò suluë, erë ie' òrak tò ie'pa dör buaë s'malepa tsata. Kè ì ku' blëulewà ese kè kkayërpawà aishkuò ta. Ese kos jcherdane. Ì cheke a' tò bikeitsè a' tò tò kè ittèsè, ese tterane sulitane tò. Ì kos cheke a' tò asas ukkö wötëulewà shù, ese yërdane àneule sulitane kukua. E' kuëki a' e' kkö'nú as a' kè e' ò wës ie'pa es.

Yi yöki s'kawötà suanuk

(Mateo 10.28-31)

⁴“A ye' yamipa, kè a' suanuk yi tò s'tteta'wà esepa yöki. Ie'pa tò s'ttëwà, erë e' ukuöki ta kè wës ie'pa a se' onukia. ⁵Erë sýyö a' a ichè tò yi yöki a' ké suanuk. A' suanú Skëköl yöki. Ie' tò a' ttëwami, e' ukuöki ta ie' wà diché ta' a' uyowà bö' ké a. Ye' tò iskà chène a' a, a' suanú ie' yöki.

⁶“Dúla skël tuë tottola, inuköl böt wöshkila è, erë ie'pa kè ska' Skëköl er chötà'wa. ⁷Ñies a' kè ska' ie' er chöpawa. Dò a' tsakö bitö tso' shtaoule ie' wà. Ie' a ta a' tuë taië tkökà dúla tso' taië ese tsata, e' kuëki kè a' suanuk.

Wépa kè jaëne Jesús kî

(Mateo 10.32-33; 10.19-20)

⁸“Yi e' chò sulitane wörki tò ie' dör ye' dör S'ditsö Alà, e' ttökata, e' ta ese cheraëyö Skëköl biyöchökwakpa wörki tò ie' dör ye' ttökata. ⁹Erë yi tò iblé sulitane wörki tò ie' kè dör ye' ttökata, e' ta ñies ibleraëyö Skëköl biyöchökwakpa wörki tò ie' kè dör ye' ttökata.

¹⁰“Yi tò, ye' dör S'ditsö Alà, e' ché suluë, e' nuí olo'yèmi Skëköl tò iki. Erë yi tò Wiköl Bats'e'r ché suluë, e' kè kî inuì olorpa.

¹¹“Mik pë' tò a' klö'wéwà tsémi kkatè ye' ttè kuëki judiowak ñi dapa'wo wé a ö s'shulökwakpa wörki ö s'wökirpa wörki, età kè a' tkinuk tò ì chëmi a' dör e' tsatkoie. ¹²E' wöshà ta Wiköl Bats'e'r tò ttè eraë a' a chè ie'pa a.”

Inuköl blú eköl e' er me'rie inuköl è kî

¹³Pë' dapane taië e' eköl tò Jesús a iché:

—A s'wöbla'ukwak, ichó ye' èl a tò sa' yé íyi ukuö atë kòs e' blatóö, ye' icha mú ye' a.

¹⁴Jesús tò iuté:

—A wëm, ye' kè dör a' íyi shulökwak, ñies ye' kè dör a' íyi blatökwa.

¹⁵Ñies Jesús tò iché:

—Sene chók e' kè dökü' s'ulà a íyi tso' s'wà taië ese wa. E' kuekí a' e' kkö'nú íyi kkechè taië ese kòs yöki.

¹⁶Etá Jesús tò ttè kleé ie'pa i' es: “Wëm eköl dör inuköl blú taië, e' tò íyi wówé taië shutë iká kí. ¹⁷Ie' tò ibikeitsè: ‘Ye' íyi wöne taië ¿wes e' wëmi ye' tò? Kè iché'kaia iwé a.’ ¹⁸Etá ie' tò ichè: ‘Ye' éna iane tò wes ye' tò iwëmi. Súyö iwé tkëttsá ské yuèkane pa'alí, bérie shutë, e' a ye' íyiwö kòs ena ì kòs tso' ye' wà e' blekeyö. ¹⁹E' ukuökí tã ie' tò ibikeitsé: íyi tso' taië ye' wà bléule, e' mik ye' sermi dò duas taië. E' kuekí sú ye' enú, chkò, di'yò, ttsër' buaé.’ ²⁰Erè Skèköl tò iché ie' a: ‘Be' kukuò darèrèè, bérè nañewe be' duówaraé, etã ì kòs tso' be' wà bléule, e' atë pè' kuá'kí ulà a.’” ²¹Etá Jesús tò iché: “Es itköraé wé tò íyi blé taië iwák a ká i' a, erè kè serkü' wes Skèköl kí ikiane es, ese wák dör siarè Skèköl a.”

Kè a' tkinuk ì kí

(Mateo 6.25-34)

²²E' ukuökí tã Jesús tò iché ittökatapa a: “Ye' tò a' a ichè: Kè a' tkinuk ì kiane a' kí senoie, chkeie, datsí'ie, iie, ese kòs kí. ²³S'tso' ttsé'ka e' kè dör chkök ème, ñies s'chkà kè dör datsí' è ioie. ²⁴Dù saú a' tò. Ie'pa kè tò ì kuatketã' ì wöshetã' kè tò chkè bletã', erè Skèköl tò ie'pa tieke. E' yitã ie' a tã a' tuè taië dù kòs tsatã. ²⁵A' tkirke taië e' kí, e' kè tò a' a kawö kí mepa senoie ekuölö è. ²⁶E' dör tottola erè kè a' a ior. ¿Wes a' tkirke íyi malè kí?

²⁷“A' tò ma'ma wörkua bua'buaala ese saú wes italar, kè kaneblöta', kè datsí' yueta'. Eré blu' bak kiè Salomón, e' wà íyi ulitane bua'buaé bak taië, erè ye' tò a' a ichè tò ie' datsí' bua'bua, e' kè wër buaé wes ma'ma wër es. ²⁸Kakö suésö i'ñe, bule tã iñanewa, erè Skèköl tò ikítkeke buaala iwörkua wa. Ie' tò kakö kítkeke es, ie' yitã ie' tò a' kianeia erblö buaé ie' mik, e' paieraé! ²⁹E' kuekí kè a' er mukwã chkè kí, di'yè kí, ese kòs kè kí a' tkinuk. ³⁰Pè' kè tò Skèköl daloiè esepa tkirke taië íyi kòs ekkè kí. Erè ì kòs kiane a' kí e' jchertke a' Yé wã. ³¹E' skéie ì kòs blúie Skèköl tso' e' kí a' er mú keweie. A' tò iwé es, e' tã ñies íyi ñekkè döraé a' ulà a.”

Íyi buaé bleke ká jai a

(Mateo 6.19-21)

³²“A ye' obejapala, kè a' suanuk ì yöki. A' kè dör taië, erè S'yé er buaé chöke a' a. Ie' tò a' shushtë as ì blúie ie' tso' e' dò a' ulà a ie' tã ñita. ³³Ì tso' a' wã, e' wataúttã tã iské mú s'siarëpa a. Ì dör buaé Skèköl a, e' ú,

etā es a' a' ŷi bua'buā blērdaē kā jaì a wēs inuköl blēsö, ì kē nurta'wā, ese a es. Eē akblökwakpa kē a iekiblēnuk, ñies powak kē a ikatanukwā. ³⁴Wē a' ŷi bua'buā tso' eē a' er me'rie ñies, e' kuēkì a' ŷi bló kā jaì a."

A' tso' erkì Jesús datsene e' panuk

³⁵⁻³⁶“A' tso' erkì wēs kanè mēsopa tō iwökìr tso' ulabatsè kēwö tkò'uk datsene, ese panè es. Ie'pa tso'tke ie' panuk datsi' iēnetke ikanewoie, ibö'wö tskékatke buaē. Mik iwökìr de tā ichaké ukkō a, etā bet tā ie'pa ukkō ppée ie' a. ³⁷Wēpa kuē iwökìr tō ttsè'ka ie' panuk mik ide etā, ayēcha buā esepa. Mokì ye' tō a' a ichè tō ie' e' paiōraē wēs chké watiökwak es tā ikanè mēsopa keraëitō e' tkökser kula' kì tā ie'pa tieräëitō chké buaē wa. ³⁸Kanè mēsopa kuē iwökìr tō ttsè'ka ie' panuk kā shāböts alè ö kā ñirketke alè etā, ayēcha buaē esepa. ³⁹Erè a' éna ianú tō u wák mú wā ijcher tō wēkkē akblökwak datse, e'ma ie' kē tō kawö mepa yi a dökwa iŷy ekiblök. ⁴⁰Es ñies ye' dör S'ditsö Alà, e' datsene mik a' kē ku' ye' panuk etā, wēs akblökwak es. E' kuēkì a' tso' erkì.”

Kanè mēsopa böì eköl dör buaē, eköl dör suluē

(Mateo 24.45-51)

⁴¹Pedro tō Jesús a' ichaké:

—A Skékēpa, ttè waklēbō ÷e' dör sa' è a' ö sultane a'?

⁴²Ie' iüté: “Kanè méso yēsyesē kabikeitsö buaē, ese mekekā iwökìr tō imalepa kuebluie ie'pa tìök kekraē mik kē iku' e' dalewa. ⁴³Iwökìr dene tā ikuëitō iuk wēs iyēneia es, e' tā ayēcha e' dör buaē ie' a. ⁴⁴Mokì ye' tō a' a' ichè tō kanè méso e' merakaitō, ie' wā ŷi tso' kos, e' kuebluie. ⁴⁵Erè kanè méso ñe' erbikö tō 'ye' wökìr kē döpane bet.' E' kuēkì ie' tō imalepa wēpa ena alaköpa ppēmi darērē. Ñies ie' chkémi, di'yēmi taiē ena iē' ttēmi blo' wa. ⁴⁶Erè idiwö ena ikéwö kē wa ie' ku' ipanuk, etā iwökìr dörane tā iwe'ikeraitō siarē wömerattsa weinuk wēs pē' kē erblöta' Skéköl mik esepa es.

⁴⁷“Kanè méso wé wā ì kiane iwökìr kì, ese jcher buaē, erè ie' kē wā ì one yēs, kē tō ittö dalöiè, ese we'ikeraē iwökìr tō siarē. ⁴⁸Erè kanè méso wé kē wā ijcher tā e' tō ì suluē wamblé, e' tā ese we'ikeraē iwökìr tō erè kē taiē. Wēpa a' imène taiē kanebloie Skéköl a, esepa a' ikieraëitō taiē. E' sù wēpa a' imène taiē shütē, esepa a' ikieraëitō taiē shütē. Kos se' a' imène e' mik se' a' ichakirdaē.

Jesús ttè kuēkì se' ñi blabatsöraē

(Mateo 10.34-36)

⁴⁹“Ye' dē'bitu kā i' a' s'aláuk wēs bö' taiē wöbatskā ese tō s'aláwè es, e' mú wöbatskatke. ⁵⁰Erè kewe tā ye' weirdaē siarē, e' kawötā dalè'ttsyö, e' tō ye' eriawēke taiē dò mik itka etā. ⁵¹¿A' ibikeitsé tō ye' dē'bitu kā i' a' as a' ser bèrē ñitā? Ye' ichè, au. E' skéie ye' dē'bitu a' blabatsök. ⁵²I' tā

iñak tkënewamitke, se' serke skël ñita, e' ñi blabatsörae ye' ttè kuekì, bøl ñippörae mañal ta, mañal ñippörae bøl ta. ⁵³Iyé ñippörae ilà wëbie ta ena ilà ñippörae iyé ta; imì ñippörae ilà busi ta ena ilà ñippörae imì ta; yàk ñippörae iyàk ta.”

Ì weke Jesús tò e' wà kè ane ie'pa éna

(Mateo 16.1-4; Marcos 8.11-13)

⁵⁴Ñies Jesús tò ie'pa a iché: “Mik a' isué tò kalì moneka diwö mi'ke e' èka, eta a' tò icheke 'kalì yërdaé', eta mokì iwà yërdaé. ⁵⁵Mik a' ittse tò siwa' datse ká sir poé e' èka, eta a' tò icheke 'diba ardaé', eta mokì iwà ane. ⁵⁶iA' e' ò sulué! A' éna iane mik kalì yërmi, mik diba armi, erè ì uk ye' tso' iwà kkachoie tò yi dör ye', éwes kè e' wà ane a' éna? iA' kè wà ì jcher taié wes a' ibikeitseke es!”

A' ñi shuló

(Mateo 5.25-26)

⁵⁷“¿Ì kuekì a' kè a ibikeits tò ì dör buaé, ì dör sulué Skëköl a? ⁵⁸Yile tò a' kkaté nuì kuekì e' wà a' mí s'shulök wé a, e' ta ima'ú shulè ie' ta ñala kì as ie' kè tò a' wömüttsa s'shulökwak ulà a we'ikè. A' kè tò iwé es, e' ta s'shulökwak tò a' wömerattsä s'shkëkipa ulà a ta e'pa tò a' wöterawa s'wöto wé a. ⁵⁹Ye' tò a' a iché tò kè a' döpattsä dö mik a' tò nuì e' patuéttsä seraä eta. E' kuekì a' er mane'ú Skëköl a kam iwà dö a' kì e' yöki.”

S'kawötä er mane'uk Skëköl a

13 ¹E' è kéwö ta pé' welepa tso' ee, e'pa tò iché Jesús a tò Galilea wakpa wëpa welepa tso' iyyiwak jchök mè Skëköl a iwé a. E' dalewa Pilato tò ie'pa ttökulur patké ta ipé shutuéka iyyiwak jchéne e' pé ta.

²Jesús tò iché ie'pa a: “¿Ima a' erbikò? ¿Galilea wakpa kötulur ñe'pa dör pé' sulusipa tkòka imalepa tsata, e' kuekì ie'pa weine es? ³Ye' tò iché au, kè idör es. Erè a' kè er mane'ù, e' ta ñies a' wákpa kos duölurdaé. ⁴Ñies u tso' Jerusalén kiè Siloé, e' yöule kakkeé ák wa, mik e' anebitü anekä ie'pa kì, eta ie'pa duo dòka dabom eyök kì pàköl (18). ¿Ima a' erbikò? ¿Ie'pa duolur ñe'pa kì inuì tso' tkòka Jerusalén wakpa malepa tsata? ⁵Ye' tò a' a iché au, kè idör es. Erè a' kè er mane'ù Skëköl a, e' ta ñies a' duölurdaé.”

Higuera klò tté wà pakè Jesús tò

⁶Jesús tò tté kleé ie'pa a i' es: “Wëm eköl wà kal kiè higuera tso' tkëule elka idali shuä. Ie' mía iwö yulök, erè kè iwö ta' yës. ⁷E' kuekì ichéitò idali kkö'nukwak a: 'I' ta duas mañal, ye' de kekraé higuera wö yulök, erè

kè iwö ta'. E' kueki itóöbö as kè iku' àr äanas.' 8 Erë idali kkö'nukwak tö iché: 'A këképa, as iariä duas ek. Súyö iwì paiklè kapöli tkèka iki. 9 E' wa sö isuë tö duas ètö ta iwörmi e'ma buaë idir. Erë kè iwöne, e' ta iteerasö.' ”

Alaköl eköl wököulewä e' bua'wëne Jesús tö

10 Eno diwö et a Jesús tso' s'wöbla'uk Skëköl ttè wa ñi dapa'wo wé etkue a. 11 Etä eë alaköl tso' eköl tteke wimblu sulusi tö wököulewä. E' kirirke es, e' ki duas de dabom eyök ki pàköl (18). Kè ie' a e' wödurka yësyësë. 12 Mik Jesús tö isuë, etä ikiéitö e' ska' ta ichéitö ia:

—A tayë, be' buanene. Duè tö be' kiri'weke, e' ulä a be' tkashkar.

13 Etä ie' ulä méka iki ta iwödunekane yësyësë ta Skëköl kikékamiitö taië. 14 Erë Jesús tö alaköl bua'wëne eno diwö a, e' kueki judiowak ñi dapa'wo wé e' wökir uluneka iki taië. E' kueki ie' tö iché pè' dapane eë e'pa a:

—Domingo etö shua ká tso' kul. Ká teröl dör se' a kanebloie. Ká teröl shua a' shkò íe bua'wëne. Kè a' kine eno diwö a bua'wëne.

15 Jesús tö iché ie' a:

—iA' e' ò suluë! Eno diwö a a' ulitane tö a' iyiwak wöttseeke ta itsekemi di' yök. 16 Tayë i' dör Abraham aleri, e' tso' klöulewä Satanás ulä a dökä duas dabom eyök ki pàköl (18) wës iyiwak moulewä es. Erë i'ñe dör eno diwö, erë žwës a' kè ki ikiane tö iwöttseeyö aknama yöki?

17 Mik Jesús tö e' ché, etä ibolökpa jaëneka taië. Erë pè' malepa tstsè'nerak buaë, ì buaë kos wé Jesús tö e' kueki.

Mostaza wö tté

(Mateo 13.31; Marcos 4.30-32)

18 Ñies Jesús tö iché: “Í blúie Skëköl tso' žwës e' dör? ¿Ttè wé wa yö ikleëmi? 19 E' dör wës mostaza wö tkéwä wëm eköl tö ýyök a es. Mostaza wö dör tsirlala, erë itskine talane bërie kalie, ese ulä tsakä dù u yuöke.”

Pan wölöwoka tté

(Mateo 13.33)

20 Ñies Jesús tö iché: “Í blúie Skëköl tso' žttè wé wa yö ikleëmi? 21 E' dör wës pan wölöwoka wötué tayë tö harinachka mañayök a es. E' tö harinachka, e' kos wölöwéka taië.”

Ukkö tsitsir

(Mateo 7.13-14, 21-23)

22 Jesús dami Jerusalén ñalé wa, etä eë ká tso' tseë, ká blublu ena ká tsitsir, e' wakpa wöbla'weke Jesús tö. 23 Etä yile tö ie' a ichaké:

—A këképa žyëne tö kè yi tsatkërpa taië?

Ie' iüté:

²⁴—Tsätkè wékkö dör tsir. Tajë pë' tò ima'weraë shkökwaia, erë kè ie'pa döpa. E' kueki a' e' diché íó shkökwaia. ²⁵Mik u wák e' kékä tò ukkö wötéwa, etä a' tso' u'rki, e'pa tò ie' kieke ukkö a. A' tò ichakeke: 'A kékëpa, be' ukkö kköppöö sa' a.' Erë ie' tò a' iüteraë: 'Kè ye' wä a' suüle.' ²⁶Etä a' tò icheraë ie' a: 'Sa' chka' be' ta. Sa' di'ya' be' ta. Be' tò sa' wöbla' sa' ká a.' ²⁷Erë ie' tò a' iüteraë: 'Kè ye' wä a' suüle. A' dör ì sulu wamblökwapka, a' yúshka bánet ye' yöki.' ²⁸Mik a' tò Abraham, Isaac, Jacob ena Skököl ttekölpa kos e'pa sué ì blúie Skököl tso' e' a, erë a' uyanettsä bánet, etä a' iüraë siarë a' kà yilitdawa weine kueki. ²⁹S'ditsö datse ká wañe, esepa döraë chkök buaë ì blúie Skököl tso' e' a. ³⁰Es se' welepa kè dalöiërta' ká i' a, esepa dalöiërdaë tajë aishkuö ta. E' sù se' welepa dalöiërta' tajë ká i' a, esepa atdaë ibataie aishkuö ta.

Jesús eriane Jerusalén wakpa dalërmik

(Mateo 23.37-39)

³¹E' wöshä tä fariseowakpa welepa de Jesús ska' tä ichéitörak ia:

—Herodes éna be' ttakwa, e' kueki be' yúshka ká bánet.

³²Jesús tò ie'pa iüté:

—A' yú tä ichó s'kitö'ukwak ñe' a: 'Iñe ena bule ye' tso' aknamapa trë'ukyal, ñies s'buaukne, böiki tä ye' kanë ene.' ³³Ye' mitke iñe, e' shkömi bule böiki tkörö Jerusalén wé ie'pa wöblane Skököl ttekölpa bak e'pa ttökulur ee, e' kueki ye' kè ttepawa íe.

³⁴¡A Jerusalén wakpa, Skököl ttekölpa kos ttekewa a' tò kekraë! iñies ittë pakökwapka patkeke ie' tò a' a, e'pa ttekewa a' tò ák wa! iWëkké ye' erkië tò ye' mú a' dapa'wë e' ska' wes dakro mitchke tò ila'rla dapa'wë ipik dikia es, erë kè a' ki ikiane yës! ³⁵Ye' ttö ttsó, Skököl kè tò a' ká kkö'nepaiä. Ye' tò a' a ichè tò a' kè tò ye' suepaiä dò mik ye' dene etä. E' kèwö ska' tä a' tò ye' cheraë: '¡Ayëcha buaë yi datse Skököl ttö wa e'!'

Wëm eköl iënekä tajë e' bua'wé Jesús tö

14 ¹Etökicha tä eno diwö a Jesús mía chkök fariseowakpa wökir eköl, e' u a. Etä ee fariseowakpa welepa tso' iweblök krereë ikkatoie ilè ki. ²Etä wëm eköl kirirke iënekä tajë, e' de dur Jesús wörki. ³Etä Jesús tò ichaké s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa a ena fariseowakpa a:

—¿Kawö tä' se' a s'buaukne eno diwö a?

⁴Erë ie'pa kè wä ie' iütëne yës. Etä Jesús tò wëm e' klö'wé tä ibua'wéitö tä ichéitö ia: 'Be' yúshka.' ⁵Etä ie' tò iché fariseowakpa a:

—A' alà ö a' baka anemi di' biule uk a eno diwö a, e' tä bet a' mía iyöktsä.

⁶Ie'pa kè a' ie' iütëne yës.

Skawõtá e' ökwa s'malepa yöki

⁷Jesús isué tö pë' shkeñaule chkök, e'pa welepa tö kula' tso' kékëpa dalöiërta' taië, esepa a ese shushtë e' tkoie. E' kuëki ie' tö ie'pa patté i' es:

⁸—Mik yile tö a' wele shkeñé ulabatsè këwö tkö'uk, etá kè a' e' tkökser kula' tso' kékëpa taië a ese kulé kî. Isalema kékëpa dalöiërta' taië a' tsata ese de, ⁹etá yi tö a' shkeñé, e' tö ichè a' a: 'Be' we'ikèyö, kula' se mú kékëpa i' a e' tkoie.' Etá a' jaërkami taië, miraë e' tkökser kula' tso' se' èsepa a ese kî. ¹⁰E' skéie, mik yi tö a' shkeñé, etá a' e' tkóser kula' tso' se' èsepa a ese kulé kî. Es mik yi tö a' shkeñé, e' de a' ska', etá ie' tö ichè be' a: 'A yami, be' yú e' tkökser kula' tso' kékëpa a, ese kulé kî.' Es pë' kos tso' ee, e'pa tö a' dalöieraë wes kékëpa taië es. ¹¹Yi e' ttsöká taië, ese arðawa diöshet, erë yi e' wöéwa, ese kîkardaká taië.

¹²Wëm tö ie' shkeñé chkök, e' a Jesús tö iché ñies:

—Mik be' tö pë' shkeñeke chkök be' ska' ö di'yök be' ska', etá be' sini'pa ena be' ëlpa ena be' yamipa malepa ena inuköl blúpa serke tsinet be' pamik, esepa kos kè shkeñar. Ie'pa tö be' shkeñëmine, etá es be' ulá a iské detke. ¹³E' skéie mik be' kawö tkö'uke, etá s'siarëpa ena s'yulëpa ena s'klò bachiulewá ena s'wöbla kè wawër, esepa shkeñú. ¹⁴Ie'pa kè a iské menukne be' a. Erë mik s'ser yësyësë, esepa duowá shkeneká aishkuö tá, etá Skéköl tö be' a iské meraë, e' tö be' ttsë'weraë buaë.

Këwö taië e' tkö'wé

(Mateo 22.1-10)

¹⁵Wëm eköl tkër chkök mesa kî ie'pa tá, mik e' tö ì ché Jesús tö e' ttsé, etá ie' tö iché ia:

—Wépa kawö tkö'weraë buaë aishkuö tá ì blúie Skéköl tso' e' a, ayëcha buaë esepa.

¹⁶Jesús tö ie' a iché:

—Wëm eköl tö kawö tkö'weke taië tá ie' tö taië pë' shkeñé. ¹⁷Mik ikawö tkö'uke e' diwö de, etá ie' tö iché ikanè méso a: 'Se' kawö tkö'uke, e' tso'tke kanequle e' kuëki be' yú s'kiule kos e'pa a ichök tö a' shkó kawö tkö'uk.' ¹⁸Erë ie'pa ulitane tö iché kanè méso a: 'Wëstela be' tá, erë sa' wötkërke taië, kè sa' dòpa.' Itsá tö iché ie' a: 'Erpa ye' tö ká tué e' sauk ye' mi'ke, e' kuëki ye' kè dòpa. Ye' kköchò be' a tö e' olo'yó ye' kî.' ¹⁹Iskà tö iché: 'Baka wë'ne tuéyö kanebloie dabop, e' wà ma'uk ye' mi'ke, e' kuëki ye' kè dòpa. Ye' kköchò be' a tö e' olo'yó ye' kî.' ²⁰Iëköl tö iché: 'Írö ye' ulabatséwá, e' kuëki kè ye' dòpa.' ²¹Ikanè méso biteane iwökir ska' tá ì kos ché ie'pa tö ie' a e' chéne ie' tö. Etá u wák uluneká taië tá ichéitö ia: 'Be' yú bet ñalá kibi kî, ñies ñalá malepa kî, tá s'siarëpa ena s'yulëpa ena s'wöbla kè wawër ena s'klò bachiulewá, esepa tsúbitu íë kawö tkö'uk ye'

tā.' ²²Béré tā kané méso dene, e' tō iché iwökir a: 'A kékëpa, ì uk be' tō ye' patké, e' wétke ye' tō, eré be' u kam wà iër.' ²³Etā iwökir tō iché ie' a: 'Be' skà yúne u tso' bānet ese ñalé kōs wa, etā pē' kó shkōkwā ye' u a as iwā iërka. ²⁴Ye' tō ichè tō wépa shkeña' ye' tō kewe, e'pa kè wéne kawō tkò'ùpa ye' tā.'

Jesús ttökataie sene e' dör darërë

(Mateo 10.37-38)

²⁵Tajë pē' mir Jesús itōki tā ie' e' wötrée tā ichéitō ie'pa a: ²⁶“Yi senak ye' ttökataie, eré kè léna ye' dalër iyé, imì, ilaköl, ila'r, iëlpa, ikutapa tsata, ñies iwák tsata, e' tā ese kè dōpa ye' ttökataie. ²⁷Yi kè e' chò weinuk dò ittèwā krus mik tā iser wes ye' ttökata es, ese kè dōpa ye' ttökataie. ²⁸Ichösö tō a' wele éna u yuak bérie. Kewe ie' e' tkökeser ibikeitsök tō kōs u e' tué isuoié tō inuköl dōmika ö kè idōpaka iyuoie. ²⁹Eré ie' kè wā ibikeitse kewe, e' tā ie' tō ichki tuléwā tā inuköl kè tā'ia iyuoie. Sulitane tō isuëmi, e'pa tō ie' wayueraë. ³⁰Ie'pa tō ichèmi: 'Wëm wí u yuëmi, eré kè ie' a iyöneia.' ³¹Ñies ká blu' wele wā ijcher tō ká kuá'ki blu' datse ñippök ie' tā, e' tā ie' e' tköraser ibikeitsök kewe: 'Ye' wā ñippökwapka tso' dōka 10.000. Ye' bolök wā ñippökwapka tso' dōka 20.000. ¿Ye' e' alömika iki ö kè ye' e' alōpaka iki?' ³²Ie' isué tō ie' kè e' alōpaka ibolök ki, e' tā kam ibolök dò tsinet, e' yōki ie' tō ibiyöchökwakpa patkeraë ibolök a ichök tō 'zweš sō ishulëmi as se' ser bère ñita?' ³³E' kuëki yi senak ye' ttökataie ese tō iwā bikeitsó kewe. Es a' kè e' chò ì kōs tso' a' wā e' mukat, e' tā kè a' dōpa ye' ttökataie.

Dayë kè kke tā'ia

(Mateo 5.13; Marcos 9.50)

³⁴“Dayë dör buaë, eré kè ikke tā'ia, e' tā kè ibuarpaiane. ³⁵Kè ibua'ia íyök kapeyoie. Kè ibua'ia ñie. E' dör buaë kèumi è. iYi éna ye' ttò ttsak, e'ma ikukuebló bua'ie!”

Obeja kkö'nukwak e' tté

(Mateo 18.10-14)

15 ¹Këkraë inuköl shtökwakpa Roma wökirpa a, esepa dōke tajë Jesús ska' ikittsök. Ñies pē' malepa cheke fariseowakpa tō tō e'pa dör pē' sulusipa, esepa dōke tajë Jesús ttöke e' kittsök. ²Fariseowakpa ena s'wöbla'uk tté dalöiëno wa wakpa tō Jesús chémi suluë ñi a. Ie'pa tō iché:

—Ie' tō pē' sulusipa suëke buaë, ñies esepa tā ie' chköke.

³E' kuëki tté kleé ie' tō ie'pa a i' es: ⁴“A' isie wā obeja tso' dōka cien, e' etò chowa, e' tā a' tō imalepa dōka dabom suliyök ki sulitu (99), e' meraat iké a tā a' miraë ichowa e' yulök dò wé a' tō ikué eë. ⁵Mik a' tō ikué, etā

a' ttsè'rdaë buaë tã a' tã ikerakã pperakã kuli' kî. ⁶Mik a' dene iu a, etã a' yamipa ena pè' serke a' o'mik, e'pa kiera a' tã a' u a tã a' tã a' tã icheraë ie'pa a: 'Ye' obeja chë'wa, e' kuéneyö. A' ttsè'nú buaë ye' tã.' ⁷Es ñies ye' tã a' a ichè tã mik pè' sulusi eköl, ese er mane'wë Skëköl a, etã e' tã Skëköl tso' kã jã a, e' ttsè'wë buaë shutë tkòkã imalepa dökã dabom suliyök kî sulitü (99) e' bikeitsò tã ie'pa dör yësyesë, kè kawõtã er mane'uk, esepã tsata.

Inuköl chowa, e' tté

⁸“Ñies alaköl wã inuköl tso' dökã dabop, e' chowa etk, e' tã ie' tã bö'wö tskëkã iushkléttsã tã iyulë bua'iewã tã iwã kuéitö. ⁹E' ukuökî tã ie' tã iyamipa ena pè' serke iö'mik e'pa kié iu a tã ichéitö ie'pa a: 'iA' ttsè'nú buaë ye' tã! Ye' inuköl chë'wa, e' kuéneyö, e' kuëkî e' këwö tkö'üsö ñita.' ¹⁰Es ñies ye' tã a' a ichè tã mik pè' sulusi eköl er mane'wë Skëköl a, etã e' tã Skëköl biyöchökwakã ttsè'wëke buaë shutë.”

Alà e' wamblö suluë e' nuí olo'yé iyé tã iki, e' tté

¹¹Ñies Jesús tã ikleé ie'pa a tã i' wa: “Këkëpa eköl alà dör bö' wëpa. ¹²Ilà tsirla tã iché iyé a: 'A yéwö, ì mekeat be' tã ye' a mik be' duökewatke etã, e' mútke be' tã ye' a.' Etã iyé íyi kos, e' blabatséitö méitö ila'r bö' a eköl eköl kos ikawõtã imuk iã ekkë. ¹³Kã kè bak tajë, etã ì kos méitö ilà tsirla a, e' watuéttsã ilà tã, e' ské klö'wéitö tã imía kã kua'ki. Ee ie' tã ie' inuköl kos we'ikéwa íyi sulu è kî. ¹⁴Mik ie' inuköl enewa, etã bli ane tajë kã e' kî, e' kuëkî ie' ttémitke bli tã. ¹⁵Eë tã ie' mía kanè yulök kã e' wakpa eköl ska'. Etã wëm e' tã ie' a kanè mé köchi tiök. ¹⁶Ie' duéwã bli wã suluë. Köchi chkè kè ñano se' a ese ñakwã ie' éna, erè kè yi tã ie' a imè. ¹⁷Bata ekkë tã ie' tã ibikeitsé: 'Ílök ye' e' tã tötker bli wã íe? Wëkkë ye' yé u a kanè mésopa tso', e'pa wã chkè tso' tajë. ¹⁸Ye' miane ye' yé ska', tã ye' tã icheraë ie' a: A yéwö, ye' tã ì sulu wamblé Skëköl kî, ñies be' kî. ¹⁹Ye' jaëne tajë. Ye' kiök be' alà, e' kè dör ye' siarla e' a. E' skéie ye' saú wës be' kanè mésopa suëkebö es.' ²⁰Etã ie' e' kékã mía iyé ska'.

“Mik idökemitke iyé ska', etã iyé wö de iska' tã idoia kamië tã ie' wa iwër siarë. Ie' tunemi inaletsuk tã ipaklö'wëwaitö iwöalattséitö. ²¹Etã ilà tã iché ie' a: 'A yéwö, ye' tã ì sulu wamblé Skëköl kî ñies be' kî. Ye' jaëne tajë. Ye' kiök be' alà, e' kè dör ye' siarla e' a.' ²²Erè iyé tã iché ikanè mésopa a: 'Datsi' bua'ie yuló iókã ie' kî bet, tã ula'tsio iówã tã klökkuó iókã iki. ²³Baka pupula bua'buã yuló tã ittówã. Ye' alà dene e' këwö tkö'wëkesö. ²⁴Ye' alà i' dene, e' dör wës ie' du'wã e' shkënekane es. Ye' alà mineã ye' yökî kè tté ttsëneia ye' wã, e' dene e' kuëkî ikëwö tkö'üsö.' Etã ie'pa tã ikëwö tkö'wëmi tajë.

²⁵“E' dalewa ilà kibi tso' kaneblök kañikã. Mik ie' datse e' de tsinet u a, etã ie' tã ittse tã iyamipa alárkerak tajë blarkerak, klötöke tajë. ²⁶Etã ie' tã kanè méso kié eköl tã ichakéitö: 'Íl këwö tkö'wëke a' tã ekkë?' ²⁷Etã

kanè méso tò ie' iuté: 'Be' èl dene, e' kuèkì be' yé tò sa' patké baka pupula bua'ie ttökwa be' èl dene buaë, kè wës ie' dè', e' kèwö tkò'woie.' 28 Erè e' tò ilà kibi uluwéka taië. Ie' kè shkakwa wëshkë. E' kuèkì iyé e' yéttsa u'rkì tã iwöpablè taië tã iché ie' a: 'Be' shkówa sa' tã, kè be' ulunuk.'

29 Erè ie' tò iyé iuté: 'Ye' kanèblè'mi be' a e' kì duas de taië. Ye' kè wã be' ttò dalòseoulewa yës. Erè chibola è kè meule be' wã ye' a katano ye' sini'pa tã. 30 Erè i'ñe tã be' alà e' dene. Ie' tò be' inuköl we'ikwa alakölpa sulusipa tã etã be' tò baka bua'ie ttökwa patké ie' dene e' kèwö tkò'woie.'

31 "Iyé tò ie' iuté: 'A alala, be' tkèria ye' tã kekraë. Ì kòs tso' ye' wã e' dör be' icha. 32 Erè be' èl dene buaë, e' dör wës ie' du'wã e' shkenekane es. Ie' mineã ye' yökì kè tté ttsënene ye' wã, e' dene, e' kuèkì s'kawöta e' kèwö tkò'uk chkè wã, di'yè wã, ttsè'ne bua' wa.' "

Inuköl blú iyi kuèblu e' erbikò buaë, e' tté

16 1 Nies Jesús tò tté kleé ittökatapa a i' es: "Wëm bak eköl kanèblöke inuköl blú a iyi kuèbluie. Etökicha tã pè' welepa tò ie' kkaté iwökìr a tò ie' tso' iwökìr inuköl we'ikökwa. 2 Iwökìr tò ie' kié tã iché iã: 'Ye' wã ijchenewã tò be' tso' ye' inuköl we'ikök. Be' kè a kanè tã'iã. Ye' be' trè'wëkeshkar. E' yökì ì kòs kanewé be' tò, e' yèkkuö kkachó ye' a.' 3 Ie' ibikeitsé: 'Ye' wökìr tò ye' trè'wëkeshkar, ÷wës ye' e' ùmi? Kè ye' diché tã'iã kanè darèrè woie ena ye' jaène inuköl kakkiök. 4 Ye' éna iãnetke tò wës ye' e' ùmi mik ye' trèneshkar etã as yile tò ye' kkò'nù.' 5 Etã ie' tò pè' kòs ña'wëke iwökìr tò e'pa kiéttsã eköl eköl. Mik e' tsá de, etã e' a ie' tò ichaké: '¿Kòs be' ñarke ye' wökìr ulà a?' 6 E' tò iuté: 'Ye' ñarke ie' ulà a kiò dökã galon cien (100) ekkè.' Ie' iché iã: 'T' be' yèkkuö. Be' e' tkóser bet tã yèkkuö sè kì be' ñarke sè, e' manè'útttsã tã ishtóka tò be' ñarke galon dökã dabom skeyök è (50).' 7 E' ukuökì tã ie' tò ichaké ièköl ñarke a: '¿Ñe be', kòs be' ñarke ye' wökìr ulà a?' E' tò iuté: 'Ye' ñarke trigowö dökã sacco cien (100) ekkè.' Ie' tò iché iã: 'T' be' yèkkuö. Sè kì be' tò imane'útttsã tã ishtó iki sacco dökã dabom paryök è (80).' 8 Mik ì wambléitö, e' jchenewã iwökìr wã tã ibikeitséitö: 'Ye' iyi kuèblu kè wã ikanè òne yësyësè, erè ie' kabikeitso buaë e' kimoie. E' è kuèkì ikikekekayö.' "

Jesús tò ichéne: "Es ñies yö ichè tò wépa kè tò Skèköl daloiè esepa kabikeitsò buaë e' kimoie tkòkã wépa dör ie' olo tã' taië e' icha esepa tsata. 9 E' kuèkì yö ichè a' a tò inuköl kè dör ibua'ie. E' wa s'malepa kímú as ie'pa tò Skèköl daloiè. A' tò iwé es e' tã aishkuö tã ie'pa tò a' kierawã buaë wëshkë seno wé yöbiè e' a.

10 "Yi tò kanè tsitsir wëke yësyësè, ñies ese tò kanè taië wèmi es. Erè yi kè tò kanè tsitsir wëku! yësyësè, ñies ese kè tò kanè taië wépa yësyësè. 11 E' kuèkì inuköl kè wakanewè a' tò yësyësè, e' tã ÷yi erblòmi a' mik ì tuëtã' chòkle, ese wakanéwoie? 12 Nies a' kè tò o'ka icha wakanewè yësyësè, e' tã ÷yi tò a' icha mèmi a' a wakanewè?

13 “Wé klöulewá kanè mésoie, ese kawötá iwökír è ttò dalöiök. Iwökirpa chópa böl, e' ma ie' kawötá eköl è dalöiök ena iëköl watöktsa. Es a' kè a er menukwá Skëköl kî ena inuköl kî ñita.”

14 Ì ché Jesús tò e' ttsé seraá fariseowakpa tò. Ie'pa éna inuköl dalër tajë, e' kuëkî ie'pa tò iwayué. 15 Ie' tò iché ie'pa a: ‘A' e' ò sulitane wörki tò a' dör pè' buaë yësyësë, erë a' er suule buaë Skëköl wa. Ì kîkekeka s'ditsö tò taië, ese wër suluë ie' wa.

Ì kos kitule Skëköl yëkkuö kî e' wà tköraë

16 “Ì kit Moisés ena Skëköl ttekölpa tò yëkkuö kî, e' wa s'wöblaonebitu dò mik Juan S'wöskuökwak dë'bitu etá. Erë e' itöki tà ì blúie Skëköl tso' e' tté buaë pakarke tà sulitane tso' ima'uk darërëë diché wa dökwa e' a.

17 “Ká jai ena ká i' erta'wa. Erë Skëköl yëkkuö kitule, e' kè erta'wa yës, e' wà tköraë seraá dowa ttè bataë.

Se' ñi òwa ese ché Jesús tò (Mateo 19.1-12; Marcos 10.1-12)

18 “Wëm tò itayë éwa ese tò tayë skà tséwane, e' tà e' wa ie' tò isenewabak kewe e' dalösewéwa. Ñies tayë a'wa iwëm tò, ese tséwane wëm o'ka tò, e' tà e' wa ie' tò tayë e' senewabak kewe e' dalösewéwa.

Inuköl blú ena Lázaro, e' tté

19 “Inuköl blú bak eköl e' e' paiò datsi' bua'buá è wa. Këkraë ie' chköke, di' yöke buaë. 20 Ñies s'siarë bak eköl kiè Lázaro, e' e' tkökeser blu' e' u wékkö a. Ie' pa dör smewö ème. 21 Ie' éna blu' chkè po darke, e' ñakwá suluë. Chichi döke ie' smewö pakuyök. 22 Ká et tà ie' siarla blënewá, tà Skëköl biyöchökwakpa tò ie' wimblu tsémi ká jai a chkök Abraham tà. Ñies inuköl blú ñe' blënewá tà inú wötënewá.

23 “Etá ie' tso' weinuk siarë wé s'wimblu weirke eë tà iwökéka tà Abraham suéitö kamië ká bänet, e' batsi' a Lázaro tkër. 24 Etá ie' ar taië Abraham wöá tà ichéitö: ‘IA këképa Abraham, ye' saú er siarë wa! Ye' weirke taië bö' i' a. Be' we'ikëyö, Lázaro patkó iulatska bata nuukka di' a tà ipatkó ye' ku' nuukka as ipaser.’ 25 Erë Abraham tò iüté: ‘Be' éna ianú tò mik be' bak ttsë'ka, etá íyi buaë kos bak be' wa. E' skéie Lázaro bak weinuk siarë. Erë ññe tà ie' wöpläne buaë, e' skéie be' weirkene siarë. 26 Kíie tà, káblë iskië e' tso' se' shushaë. E' kuëkî sa' shkak a' ska', esepa kè dòpa a' ska'. Ñies a' shkak sa' ska', esepa kè dòpa sa' ska'.

27 “Inuköl blú tò iché: ‘A yéwö Abraham, ye' kköchò be' a, Lázaro patkó ye' yé u a 28 ye' élpa döká skel, e'pa pattök as ie'pa kè dò ká i' a wé s'weirke siarë eë.’ 29 Abraham tò iché ie' a: ‘Ì kit Moisés ena Skëköl ttekölpa malepa e'pa tò yëkkuö kî, e' tso' ie'pa wa, ias ttè e' iütö ie'pa tò!’ 30 Blu' tò iüté: ‘A yéwö Abraham, e' kè dör wë'. Erë se' duowá eköl

shkenekane ese tö ie'pa patté, e' ta ie'pa er mane'uraë.' ³¹ Erë Abraham tö iché ia: 'Ttè kit Moisés ena Skëköl ttekölpa e'pa tö, e' kè iütene ie'pa wa, e' ta s'du'wa shkenekane ese mía ie'pa pattök, e' ta ñies ie'pa kè tö ie' tö iütepa.' "

A' tso' wösh wa ì tö ské ì sulu wamblök ese yöki
(Mateo 18.6-7,21-22; Marcos 9.42)

17 ¹ Jesús tö iché ittökatapa a: "Kekraë se' erkiöörke ì sulu wamblök; ierë yi tö se' erkiöweke, esepa tö inuí sueraë! ² Yi tö ikkëpala erblöke ye' mik, esepa eköl ké ì sulu wamblök, esepa weirdaë siarë shüte tkòka ák wawoie muéwa ikuli' a batrèemi dayë a e' tsata. ³ iA' tso' wösh wa!

"A' yami tö ì sulu wamblé a' ki, e' ta iuñú. Ie' er mane'wéne, e' ta inuí olo'yó iki. ⁴ Eré ká etké a ie' tö ì sulu wamblé a' ki döká kuktökicha (7), erë ie' iché döká kuktökicha: 'ye' er mane'wéne,' e' ta ilo'yó iki."

S'kí erblò Skëköl mik

⁵ Etä Skëképa Jesús ttekölpa tsá e'pa tö ie' a iché:

—Sa' kímú kí erblök Skëköl mik.

⁶ Ie' tö ie'pa iuté:

—A' erblópa Skëköl mik tsir wes mostaza wö dör tsirla ekké, e'ma a' tö ichèmi kal bërie i' a: 'Be' e' yóttsa íe e' tkówa dayë a, ta iyërdattsä.

Wes s'kawötä kaneblök Skëköl a

⁷ "Ichösö tö a' wële wa kanè méso tso' eköl, e' mía të tók alè ö a' iyiwak kkö'nuk alè. Mik idene u a, etä a' kè tö ichepa ie' a: 'Weshke, be' e' tkóser chkök, ye' tö be' tieke.' ⁸ A' kè tö ichepa ia es. E' skéie a' tö ichera ie' a: 'Be' datsi' mane'ú, be' uló ye' a ta ye' tió. Ye' panú, ye' chké one, ye' di' yane one, e' wa be' mi' chkök.' ⁹ Ie' tö iwé wes a' tö ie' ké iük es, e' kí a' kè tö wëstela chepa ia. ¹⁰ Es ñies mik ì uk Skëköl tö se' ké, ese wësö seraä, etä ichösö ie' a i' es: 'Í uk sa' kàne, e' è wé sa' tö. Sa' dör kanè mésopa èsepala è.' "

Wëpa dabop kiri'weke lepra tö e'pa bua'wéne Jesús tö

¹¹ Jesús michoë Jerusalén, e' damitkö Samaria ena Galilea. ¹² Mik ie' dökemitke ká tsitsirla a ta ee wëpa dökä dabop kiri'weke lepra tö, e'pa e' yéttsa iëter kamië ¹³ ta iarakerak Jesús tsäkä:

—iA Jesús, a s'wöbla'ükwak, sa' saü er siarë wa!

¹⁴ Mik ie' tö ie'pa sué, etä ichéitö ie'pa a:

—A' yú e' kkachök sacerdotepa a as sulitane wa ijcher tö a' buanene. Ie'pa mirwaiä ñalä kí e' dalewa ie'pa buanene. ¹⁵ Mik ie'pa eköl tö isuë tö ibuanene, etä ibiteane Jesús ska' Skëköl kíkòkka tajë aneule. ¹⁶ Ie' e'

tkéwā kuchē kī iwō méwā íyök kī Jesús klò ska' wéstela chök. Wēm e' dör Samaria wak. ¹⁷Jesús tò iché iā:

—¿A' buanene e' kè dör dabop? ¿Wé be' malepa sulitu (9)? ¹⁸Wēm dör ká kuā'kī wak ¿e' è biteane Skèköl kīkōkka?

¹⁹Ie' tò iché wēm a:

—Be' e' kōka be' yúshkane. Be' erblé ye' mik, e' tò be' bua'wéne.

Ì blúie Skèköl tso', wes e' kéwō dör

(Mateo 24.23-28,36-41)

²⁰Fariseowakpa tò ichaké Jesús a:

—Ì blúie Skèköl tso', ¿mik e' kéwō datse?

Ie' tò ie'pa iuté:

—Ì blúie Skèköl tso' e' kè dör íyi suèmi sulitane tò ese. ²¹Itso'tke a shuā, e' kuekī kè yi a iyërpa, 'Íe itso', ö 'Wíe itso'.

²²Tā ichéitō ittōkatapa a:

—Ikéwō dōraē mik a' tò ibikeitseraē: 'Jesús dör S'ditsö Alà, e' mú dō i' tā s'blúie. E' diwō et è kkechekesö suè.' A' tò bikeitseraē es, erē a' kè tò isuēpa kam ye' dōne e' yöki. ²³Wēlepa tò icheraē: 'Íe ie' de', ö 'Diàe ie' de'; erē kè a' minuk isaük, kè a' minuk itōki. ²⁴Ye' dör S'ditsö Alà, mik e' dene, etā sulitane tso' ká wa'ñe e'pa tò isuēraē wes alá wōñar tò ká olo ppèe ká wa'ñe e' suèsö es. ²⁵Erē e' yöki kewe ye' kawōtā weinuk taiē ye' bolōkpa ulà a, ie'pa tò ye' waterattsā. ²⁶Ye' dör S'ditsö Alà, mik e' dene, etā e' kéwō dōraē wes Noé kēska' es. ²⁷E' kéwō ska' tā ie'pa tso' chkök, di'yök, senukwā wes kekraē es dō mik Noé dewā ikandò bērie e' a etā. E' bet tā di' dettsā taiē ie'pa kī, e' tò ie'pa ulitane ttélur. ²⁸Es ñies iwamblēne wēm bak kiè Lot, e' kéwō ska' tā. Sodoma wakpa tso' chkök, di'yök, ie'pa tso' íyi tauk ena íyi watauk, ie'pa tso' íyi kuatkōk ena u yuök wes kekraē es. ²⁹Erē mik Lot e' yéttsā Sodoma, etā azufre datse ká jai a wōñarke bö'ie, ese yēne ká e' kī wes kalī es, e' tò ie'pa kos ttélur. ³⁰Es itkōraē mik ye' dör S'ditsö Alà, e' dene etā.

³¹“Mik e' kéwō de, etā yi tso' u bata kī, ese kè dōkwane weshke íyí tsukmi. Ñies yi tso' kaneblök kañika, ese kè dōkwane weshke. ³²Ì bak Lot alaköl tā^p e' ska' a' er anú. Ie' yōnane dayē wōsiie, ie' éna íyí dalēr taiē e' kuekī. ³³Yi e' tsatkak ittèwā yöki, ese ulà a sene michoē kè dōpa aishkuō tā. Erē yi e' mettsā ttèwā ye' dalèrmik, ese ulà a sene michoē dōraē aishkuō tā.

³⁴“Ye' tò a' a' ichè tò e' nañewe se' böl kapōke ka' etkè kī, tā eköl mira iwā tā ièköl atdaē. ³⁵⁻³⁶Alakōlpa böl tulur ák wawök ñitā tā eköl mira iwā tā ièköl atdaē.^q

³⁷Jesús ttōkatapa tò ie' a' ichaké:

—A Skèképa, ¿wé e' wamblèrmi?

Jesús tò ie'pa iuté ttè i' wa:

—Sulitane wà ijcher tò wé òlò daparke taië, eë ilè nu tër. Es ilè sueraë a' tò iwà kkachoie tò wé iwamblërmi.

Alaköl dör schó ena s'shulökwak eköl, e' tté

18 ¹Jesús éna ikkachak ittökatapa a tò s'kawöta ikiök S'yé a kekraë kè shtrirta'wa, e' kleëtò ie'pa a i' es: ²“Ká et ki s'shulökwak eköl tso', e' kè suarta' Skëköl yöki, nies ie' kè tò yi dalöieta'. ³Ká e' a nies alaköl dör schó tso' eköl, e' ñippöke ibolök ta. Kekraë ie' mía s'shulökwak ñe' ska' ta ichekeitö ia: ‘Ye' kimú. Ye' bolök tò ye' we'ikeke, e' shuló ye' a’. ⁴E' tka ká taië erë s'shulökwak kè wà iütene. Bata ekkè ta s'shulökwak tò ibikeitsé: ‘Alaköl schó i' tso' ye' tsiriuk ñie. Eré ye' kè suarta' Skëköl yöki, nies kè ye' tò yi dalöieta', ⁵erë ie' tté shuleraëyö as kè idöia ye' shtriuk taië ttè e' wa.’”

⁶Skëképa tò ikí ché: “Ì ché s'shulökwak suluë ñe' tò e' bikeitsó buaë. ⁷Wépa shukitulebak Skëköl wà, tso' ie' a ikiök ñie nañeë, ¿esepa kè tsatkepaítö? ¿Ie' tò ie'pa keraë ipanuk? ⁸Ye' ichè, au. Ie'pa tsatkeraitö bet, kè dör ká taië. Eré ye' dör S'ditsó Alà, mik e' dene, eta s'erblöke Skëköl mik, ¿esepa kuëmiyö ká i' a?

Fariseowak ena inuköl shtökwak Roma wökirpa a, e' tté.

⁹Pè' tso' Jesús ttò küttsök, e'pa welepa e' bikeitsó tò ie'pa serke yësyësë Skëköl wöa, erë ie'pa wöska sulu s'malepa wër. Esepa a ie' tò ttè kleé i' es: ¹⁰“Wépa bül mía Skëköl wé a ttök S'yé ta. Eköl dör fariseowak, eköl dör inuköl shtökwak Roma wökirpa a. ¹¹fariseowak ttödur S'yé ta, ie' iché i' es: ‘A Skëköl, wéstela chekeyö be' a tò ye' kè dör suluë wes s'malepa es. Ie'pa dör akblökwakpa ena pè' sulusipa ena s'senewabak e' dalöseukwa wakpa. Nies ye' kè dör suluë wes inuköl shtökwak dur wí es. ¹²Domingo bit ta ye' batsöke ká böt ká böt kekraë. Nies i kos de ye' ulà a, e' blatekeyö doka dabop, e' tsá eyök mekeyö be' a.’ ¹³Erë inuköl shtökwak e' dur bánet, ie' eriane taië, ie' wö è kè kaneka ká jaì sauk, ie' batsi' è tòke iulà wa ie' eriane taië kuëki. Ie' tò iché: ‘IA Skëköl, ye' dör pè' sulusi, ye' saú er siarë wa!’

¹⁴Jesús tò ichéne: Ye' tò a' a ichè tò yi e' ttsòka taië ese wöardawa, erë yi e' wöéwa ese kíkardaka taië. E' kuëki inuköl shtökwak ñe' míane iu a klö'wé Skëköl tò wes pè' buaë yësyësë es. Erë fariseowak kè minene es.

Jesús tò ikié S'yé a ala'rla ki

(Mateo 19.13-15; Marcos 10.13-16)

¹⁵Pè' wà ala'rla debitu Jesús ska' as ie' ulà mùka ikí. Erë mik e' sué ittökatapa tò, eta ie'pa tò pè' unélor. ¹⁶Erë ie' tò ittökatapa kié ta ichéitö: —As ala'rla bitu ye' ska'. Wépa dör wes ie'pa es, esepa blúie Skëköl tso', e' kuëki kè iwöklö'waria. ¹⁷Moki ye' tò ichè tò yi kè e' wöowa wes alala es, i blúie Skëköl tso' e' kiowa, ese kè döpawaja.

Inuköl blú eköl tō Jesús a ichaké
(Mateo 19.16-30; Marcos 10.17-31)

18 Judiowak wókir eköl tō Jesús a ichaké:

—A S'wöbla'ukwak, be' dör buaë, ìi wèmi ye' tō as sene michoë dò ye' ulà a?

19 Ie' tō iüté:

—Ìi kuekì be' ye' kié buaë? Skèköl eköl è dör buaë. 20 Ttè me'atbak ie' tō dalöiëno, e' jcher be' wà buaë. E' tō iché: 'Kè a' kawö tã' s'senewabak dalöseukwa, kè a' kawö tã' s'ttökwa, kè a' kawö tã' akblök, kè a' kawö tã' s'kkatök kachè wa, a' yé ena a' mì dalöió.'

21 Wèm e' tō ie' a iché:

—Ttè e' kos dalöië'bitu ye' tō, ye' ià duladula etã.

22 Ie' tō ttè e' ttsé tã ie' iüté:

—Íyi etkè kianeia be' a wè, e' dör i': ì tso' be' wà, e' wataúttsa seraa tã iské múttsa s'siarépa a. E' ukuökì tã be' shkó ye' tã ye' ttökataie. Es tã íyi buaë taië döraë be' ulà a kã jaì a.

23 Erè wèm e' dör inuköl blú taië e' kuekì mik ie' tō e' ttsé, etã ie' erianekã taië. 24 Jesús tō isuë tō ieriane tã ichéitö iã:

—iInuköl blúpa a darèrèè idir dökwa ì blúie Skèköl tso' e' a! 25 Esepa a dökã ee, e' dör darèrèè tkòkã kameio tkòmi datsi' yuo diké ese wökla a e' tsatã.

26 Wépa tso' ittsök e'pa tō ichaké Jesús a:

—E' dör es, e'ma íyi tsatkèrmi?

27 Ie' tō ie'pa iüté:

—Ì kè or s'ditsö a, ese ormi Skèköl a buaë.

28 Etã Pedro tō ie' a iché:

—Ittsó, sa' íyi kos me'at sa' tō tã sa' bitè be' tã.

29 Ie' tō iché ie' a:

—Mokì ye' tō a' a iché tō yi isie tō iu ö ilaköl ö iëlpa ö iyé ö imì ö ila'r, e' meát ì blúie Skèköl tso' e' dalèrmik, 30 ese ulà a iské dörane taië shutè kã i' a, ñies aishkuö tã sene michoë döraë iulà a.

Jesús skà e' biyó ché tō itterawa
(Mateo 20.17-19; Marcos 10.32-34)

31 Jesús tō ittókataka dabom eyök kì böì (12), e'pa kiémi bánet tã ichéitö ie'pa a: "Se' mirkã Jerusalén i', etã ee ì kos kitat Skèköl ttekölpa tō yèkkuö kì e' wà tkóraë, ye' dör S'ditsö Alà, e' tã. 32 Ie'pa tō ye' wömerattsa pè' kè dör judiowak esepa ulà a. E'pa tō ye' wayueraë, cheraë suluë, iwiri tuörarak ye' kì. 33 Ie'pa tō ye' pperaë, ye' tterawa; erè e' kì kã de mañat etã ye' shkèrdakane.

^r 18.20 Éxodo 20.12-16; Deuteronomio 5.16-20

³⁴Erë ì ché ie' tò ittökåtapa a, e' wà blëulewà ie'pa yöki, e' kuekì ie'pa kè a iwà ane.

Wëm eköl wöbla kè wawër tso' Jericó e' bua'wéne Jesús tò
(Mateo 20.29-34; Marcos 10.46-52)

³⁵Mik Jesús demi tsinet Jericó, età ee wëm tkër eköl ñala ska' inuköl kak kiök. Ie' wöbla kè wawër. ³⁶Mik ie' tò ittse tò pè' dami taië ñala ki, età ie' tò ichaké tò ì wamblërke? ³⁷Ie'pa tò iché ie' a tò Jesús Nazaret wak dami ñala ki. ³⁸E' kuekì ie' tò iché aneule:

—iA Jesús, s'blú David bak e' aleri, ye' saú er siarë wa!

³⁹Pè' dami Jesús yöki kewe, e' tò wëm e' uñeke as isiwa'blöwà. Erë ie' tò ikí ché aneule:

—iA David aleri, ye' saú er siarë wa!

⁴⁰Jesús e' duéser tã itsuk patkétö. Mik ide, età Jesús tò ie' a ichaké:

⁴¹—Ì kiane be' ki tò ye' tò iwè be' a?

Ie' iüté:

—A kékëpa, ye' ki ikiane tò ye' wöbla buarne.

⁴²Jesús tò ie' a iché:

—iBe' erblé ye' mik, e' wa be' buanene!

⁴³E' wöshã tã ie' wöbla buanene tã imía Jesús tã e' tò Skëköl kíkëkarami taië. Ñies wépa kos tò isué e'pa tò Skëköl kíkëkarami taië.

Jesús ena Zaqueo, e' pakè

19 ¹Jesús de Jericó, e' shködur ee. ²Ee wëm eköl serke kiè Zaqueo, e' dör inuköl shtökwakpa Roma wökirpa a, e'pa wökir. Ie' dör inuköl blú taië. ³Ie' ki Jesús kiane suë, erë ie' dör tsirlala iskila, taië pè' tso', e' kuekì ie' kè wö dë'kã Jesús sauk. ⁴E' kuekì ie' tunemi wé Jesús tkökemi ee tkakã kal ulà a ipanuk suë. ⁵Mik Jesús dökemitke kal e' dikia, età iwökéka tã iché Zaqueo a:

—A Zaqueo, be' e' ówa bet. I'ñe ye' mi'ke be' ska' kapökrö.

⁶Zaqueo e' éwa bet tã Jesús kiéwaitö iu a tts'ne buaë. ⁷Mik pè' ulitane tò isué, età ie'pa tò Jesús ché suluë. Ie'pa tò iché ñi a: “Ìók ie' mi'ke pè' sulusi u a?” ⁸Zaqueo e' duéka tã iché Skëkëpa Jesús a:

—A kékëpa, ye' ttö ttsó. Ì kos tso' ye' wa, e' shaböts meraëyö s'siarëpa a. Ñies yile íyi ekiblëyö, e' tã e' mekeneyö ie' a dökã tkëtökicha.

⁹Jesús tò iché ie' a:

—Be' dör Abraham aleri, erë be' erblé Skëköl mik mokì wës Abraham es, e' kuekì i'ñe tã be' de Abraham alà chókíe. E' kuekì i'ñe be' tsatkëne, ñies wépa tso' be' u a erblé Skëköl mik e'pa tsatkëne. ¹⁰Ye' dör S'ditsó Alà, e' dé'bitu, wépa chë'ulur ì sulu ulà a esepa yulök tsatkè.

Inuköl mène wakanewè, e' tté

¹¹ Jesús dökemitke Jerusalén. Pè' tso' ie' ttò kītsök, e'pa tò ibikeitsé tò mik ie' de Jerusalén età ì blúie Skèköl tso' e' kèwö dewatke da'äie. E' kuèkì ie' tò ie'pa a ikleé i' es:

¹² “Wèm tso' eköl dör blu' ditséwö, e' mía kamiè ká kua'kì a iblú kibi ska' as e' tò ie' tkòkà blu'ie, wé ie' bité ee. E' ukuöki ta ibitukeane. ¹³ Kam ie' mi', età ie' tò ie' kanè mésopa kié dabop, e'pa a ie' tò inuköl mé taiè ñikkèè eköl eköl a. Ie' tò iché ie'pa a: ‘A' tò inuköl se wakaneú dò mik ye' döne età, isuöie kos a' tò ikí klò'wèmi.’ ¹⁴ Erè pè' serke ie' kaska', e'pa éna ie' ar suluè. E' kuèkì ie'pa welepa patkérakitò blu' kibi ska' ichök: ‘Sa' kè kì ie' kiane sa' blúie, e' kuèkì kè itkarka.’

¹⁵ “Erè blu' kibi tò ie' tkéka blu'ie ta ie' míane wé ibité ee. Mik ie' dene, età ie' tò ikanè mésopa dabop, wépa a ie' tò inuköl me'at, e'pa kiök patké isuöie tò kos inuköl kì klò'wérakitò. ¹⁶ Itsá debitu tò iché iblú a: ‘A kékèpa, be' inuköl wakanewéyö, e' kì klò'wéyö doka dabotökicha.’ ¹⁷ Blu' tò ie' iuté: ‘E' dör buaè. Be' dör kanè méso buaè. Ì elkela wakanewébö yèsyèsè, e' kuèkì ye' tò be' tkekekà ká dabop, e' wökirie.’ ¹⁸ Iskà debitu tò iché: ‘A kékèpa, be' inuköl wakanewéyö, e' kì klò'wéyö doka sketökicha.’ ¹⁹ Ñies blu' tò ie' iuté: ‘Ye' tò be' tkekekà ká skel, e' wökirie.’

²⁰ “Erè ièköl debitu, e' tò iblú a iché: ‘A kékèpa, i' be' inuköl. Ye' tò ipatréwa tsamo a ta ibléyö. ²¹ Be' dör wèm er darèrèè ese. Ì kè dör be' icha ese klò'wèkewabö. Ñies be' tò íyi wöshteke wé kè be' wa ikuatkène ee. Ye' suane be' yöki, e' kuèkì ye' tò be' inuköl blé.’ ²² Età blu' tò ie' a iché: ‘Be' dör kanè méso sulusi ese. Ye' tò be' kichaterattsa be' wák ttè wa. Be' tò iché tò ye' dör wèm er darèrèè ese. Be' tò iché tò ì kè dör ye' icha ese klò'wèkewayö, ñies tò ye' tò íyi wöshteke wé kè ye' wa ikuatkène ee. ²³ E' dör es, e' ta ì kuèkì be' kè wa ye' inuköl blène inuköl bló wé a as ee ikí klör? Be' tò iúpa es, e' ma mik ye' dene, età ye' inuköl ena ikí klöne e' de ye' ulà a.’ ²⁴ Età blu' tò iché itso' rak ee, e'pa a: ‘Inuköl yóttsa ie' ulà a, ta imú wé wa itso' dabop, e' a.’ ²⁵ Erè ie'pa tò blu' a iché: ‘A kékèpa, erè ì kuèkì be' tò ie' a ikí meke, ie' wa itso'tke dabop?’ ²⁶ Ie' tò ie'pa iuté: ‘Ye' tò a' a iché tò wé wa íyi tso', ese a ikí merdaè. Erè wé kè wa ì ku', ì tso' ese wa elkela, e' yerattsa iyöki. ²⁷ Wépa kè kì ye' kiane blu'ie, e'pa dör ye' bolökpa; ie'pa tsúbitu íe ta ittólur ye' wörki.’ ”

Jesús demi Jerusalén

(Mateo 21.1-11; Marcos 11.1-11; Juan 12.12-19)

²⁸ Jesús tté paké one, età ie' mirkaia Jerusalén ñalé kì. ²⁹ Mik idökemitke tsinet Betfagé ena Betania atè kabata kiè Olivo kébata e' kuli' a, età ie' tò ittökatapa bøl kié ³⁰ ta ichéitò iarak:

—A' yú kewe, u tso' se' wöshäë e' a, etä eë burro kuëraë a' tö etö moule kè kī yi e' tkëulekà ese. E' wötsóö tã itsúbitu ña. ³¹Yile tö a' a ichaké: ¿lie a' tö iwötseeke? e' tã iütó: Skëkëpa kī ikiane.

³²Ittökatapa míyal tã ikuérakitö wës Jesús tö iché ie'pa a es. ³³Ie'pa tso' burro wötsóök tã burro wakpa debitu tã ichakéitö:

—¿lie a' tö burro se wötseeke?

³⁴Ie'pa tö iüté:

—Skëkëpa Jesús kī ikiane e' kuekī.

³⁵Etä ittökatapa wã burro bitetser Jesús a. Ie'pa tö ipaio kikkë méka burro kī, tã Jesús kimerakitö e' tkökka iki. ³⁶Jesús mirkaia Jerusalén ñalé kī, eë pè' tso' taië, e'pa tö paio kikkë shuelor ñala kī kewe Jesús yöki. ³⁷Ie'pa mirwã Olivo kébata kuli' a wö wa'k. Iklépa tso' taië, e'pa anemi ttsë'ne buaë wa. Skëköl kíkëkarakitö taië. Ì kè or yi a ese o' Jesús tö taië ie'pa wörki, e' kuekī Skëköl kíkëkarakitö.

³⁸Ie'pa tö iché:

—iAyëcha buaë s'blú i' datse Skëköl ttö wa! Skëköl tso' ká jai a olo tã taië as e' tã se' ser bèrë. Ie' kíkëkasö.⁵

³⁹Pè' shuã fariseowakpa welepa tso', e'pa tö iché Jesús a:

—Be' klépa uñú.

⁴⁰Erë ie' tö ie'pa iüté:

—Ye' tö iché a' a tö ie'pa siwa'bléwã, e' tã ák tö ye' kikerakã aneule.

⁴¹Mik ie' de tsinet Jerusalén, etä ie' ikí sué tã ie' ié idalërmik. ⁴²Ie' tö ibikeitsé: iA' mú wã ijcher i'ñe tö wës a' sermi bèrë Skëköl tã! Erë e' tso' blëule a' yöki, e' kuekī a' kè a isurpa. ⁴³Kawö sulu döraë a' kī. A' bolökpa döraë, e'pa tö a' ká köierawã shkit as a' kè tköyal. Ie'pa miraë ñippök a' tã. ⁴⁴Ie'pa tö a' ká ena a' wakpa kos ewerawa. A' u kos olordawã, e' éki kè atpa ñi bata kī. Skëköl de a' tsatkök, e' kèwö de a' kī erë iwátëttsã a' tö. E' kuekī e' kos tköraë a' tã.

Jesús tö Skëköl wé batse'wé

(Mateo 21.12-17; Marcos 11.15-19; Juan 2.13-22)

⁴⁵E' ukuökī tã' Jesús de Skëköl wé a, tã ie' tö iyi wataukwakpa tré'wéyalmi, ⁴⁶tã ichéitö ie'pa a:

—Skëköl tö iyé' iyëkkuö kī: 'Ye' u dör tto ye' tã wé', erë a' tö iia'wéka akblo wéie.

⁴⁷Këkraë Jesús tö s'wöbla'weke Skëköl wé a. Sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa ñies judiowak wökirpa malepa, e'pa tö ileritsekerak Jesús ttowaie. ⁴⁸Erë judiowak malepa ulitane tö ie' ttöke e' kïttseke er bua' wa, e' kuekī ibolökpa kè ulä dë'wã ittökwa.

⁵ 19.38 Salmo 118.26

¿Yi tō kawō mé Jesús a?
(Mateo 21.12-17; Marcos 11.27-33)

20 ¹Etökicha tã Jesús tso' s'wöbla'uk ena Skëköl ttè buaë e' pakök Skëköl wé a tã ee sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa ena judiowak kuëblupa e'pa de. ²Ie'pa tō ichaké ie' a: —¿Yi ttò wa be' tō íyi ikké weke? ¿Yi tō e' k'ewō mé be' a?

³⁻⁴Ie' iüté:

—Ñies ye' tō a' a ilè chakeke: ¿Yi tō Juan patkè' s'wöskuök? ¿Skëköl tso' ká jai a e' ö s'ditsö? Ye' iütó.

⁵Etã ie'pa ichémi ñi a: “Se' tō ichémi tō Skëköl tō Juan patkè', e' tã ie' tō se' iütèmi: ‘¿Ì kuëki a' kè wã ie' ttè klöone?’ ⁶Ñies pè' ulitane tō iklö'wé tō mokjë Juan dör Skëköl tteköl, e' kuëki kè se' a iyënuk tō ipatkè' s'ditsö tō. Se' tō iché es, e' tã ie'pa tō se' ttèwami ák wa.” ⁷E' kuëki ie'pa tō iüté:

—Kè sa' wã ijcher tō yi tō Juan patkè' s'wöskuök.

⁸Ie' tō ie'pa a iché:

—Es ñies ye' kè tō a' a ichepa yi tō ye' a kawō mé íyi ikké woie.

Uva kanéukwakpa sulusipa, e' tté
(Mateo 21.33-44; Marcos 12.1-11)

⁹E' ukuöki tã Jesús ttémi pè' tã tã ttè kleitö i' es: “Wëm eköl tō uva kuantké taië. Ie' tō ipeitéat wëpa wëlepa a as ie'pa tō ipataü ie' a iwörke e' kak wa. E' ukuöki tã ie' mía ká kuá'ki dö ká taië. ¹⁰Mik uva wöline tso'tke wë'iãè shtë, etã ie' tō ikanè méso patkémi eköl ie' icha tsuk. Erë kanéukwakpa tō ikanè méso klö'wëwã, ppé siarë, tã ipatkémine ulà wöchka. ¹¹Etã iwák tō ikanè méso skà patkémine eköl. Ñies e' ché ie'pa tō suluë, ppé siarë, tã ipatkémine ulà wöchka. ¹²Ikanè méso skà patkémine ie' tō eköl, etã ñies e' shká'wérakitö taië, tã itrè'wëshkar.

¹³“Bata ekkè tã iwák tō iché: ‘¿Ì wèmi ye' tó? Ye' alà dalër taië ye' éna, e' patkerami ye' tō. Isalema ie'pa tō ie' dalöiëmi.’ ¹⁴Erë mik kanè mésopa tō kanè wák alà sué, etã ie'pa tō iché ñi a: ‘Ie' wì dör ká i' wak alà, e' a ká i' atdaë. E' kuëki ittöwasö, etã es ká i' atdaë se' ulà a.’ ¹⁵E' kuëki ie'pa tō iklö'wëwã yéttã bänet tã ittéwarakitö.

“Ye' tō a' a ichakè: ¿Ima a' ibikeitsé? ¿Ì wëraë kanè wák tó? ¹⁶Yö ichè tō ie' miraë tã kanéukwakpa tteratulur, tã uva kané meraneitö pè' kuá'ki a.”

Mik e' ttsé judiopa wökirpa tō, etã ie'pa tō iché:

—E' mú kè wamblër es.

¹⁷Erë ie' tō ie'pa sué krereë, tã ichéitö:

—¿Wes a' tō ibikeitsèmi tō e' kè tköpa a' tã? Skëköl yëkuü tō ye' ché i' es:

‘Ák waté'ttsã u yuökwakpa tō,

e' yönene ák bua'buaié.'^t 18 Yi klastkëne ák e' mik ese parolordaé ena yi kî ák e' aneká ese yalitdawá idikîá.

19 Ie'pa tò isuéwá tò kleè e' wa Jesús tò ie'pa ché. E' kuekî ie'pa éna ie' klö'wakwá ee, eré ie'pa suane pè' yöki.

S'wökirpa patuè, e' tté

(Mateo 22.15-22; Marcos 12.13-17)

20 E' kuekî ie'pa tso' Jesús weblök isuoié tò ì kî ikkatèrmi. Ie'pa tò wèpa welepa patké ie' chakök ittò yoktsá, e' wa ikkatè Roma wökirpa á as e'pa tò iklö'ùwá. Wèpa e'pa e' ò tò ie'pa dör pè' buaé yèsyèsé ese. 21 Ie'pa tò ie' á ichaké:

—A s'wöbla'ùkwak, sa' wá ijcher tò ì cheke be' tò ena tté wa be' tò s'wöbla'weke, e' dör moki. Be' á sulitane dör ñies ème. Be' tò s'wöbla'weke yèsyèsé Skèköl ñalé tté wa. 22 ¿Ima be' tò ibikeitsè? Roma wökir kibi patuèsö ¿e' dör buaé ö kè idör buaé?

23 Ie' wá ijcher tò ie'pa tso' ie' chakök er sulu wa, e' kuekî ie' iüté i' es:

24 —Inuköl tso' a' wá Roma wökir patuoié, e' kkachó ye' á et. ¿Yi diököl ena yi kiè me'rka ikî?

Ie'pa tò iüté:

—Roma wökir kibi.

25 Ie' iché ie'pa á:

—E'ima kos Roma wökir kibi icha, ese mú ie' á. Tà kos Skèköl icha, ese mú ie' á. 26 Í kos ché ie' tò sulitane wörki, e' á ie'pa kè wá ì kune ie' kkatoie. Ie' tò ie'pa iüté es, e' tò ie'pa tkiwéwá. E' kuekî ie'pa siwá'blélur iyöki.

¿S'duolur e'pa shkermikane ö au?

(Mateo 22.23-33; Marcos 12.18-27)

27 E' ukuökî tá saduceowakpa welepa debitu Jesús ska'. E' wakpa tò iklö'wé tò s'duowá e' kè shkenukkane. Ie'pa tò ie' á ichaké:

28 —A s'wöbla'ùkwak, Moisés tò tté dalöiëno kitat yèkkuö kî se' á, e' tò iché i' es: Wëm blënewá kè alà ate, e' tá ie' èl kawötá ischó tsukwá as ilà kòká iël blënewá e' á. 29 Etökicha wèpa bak döka kul ñi èlpa. Ikibi alaköl tséwá, eré iblënewá kè alà ate. 30 E' ukuökî tá ie' itökî iël tò ischó tséwá, eré ñies e' blënewá kè alà ate. 31 Es itka iël ská tá ñies imalepa kos e'pa tá. Ie'pa kul blërulune kè alà ate yës. 32 Bata ekké tá ñies alaköl e' blënewá. 33 Wèpa kul e'pa bak alaköl eköl è tá. Mik s'duowá e'pa shkenekane, etá ¿wéne dòmi ie' wëm chókie?

34 Ie' tò ie'pa iüté:

—S'tso'ia ká i' á tá wèpa ena alakölpa ñi tsukewá. 35 Eré aishkuö tá wépa kî sene michoè mène, esepa shkerdakane tá ee wèpa ena

alakölpä kè serpawaiä ñita. ³⁶Ie'pa ser michoë kè duöta'wä wes Skëköl biyöchökwakpa kè duöta'wä es. Skëköl tö ie'pa shkeo'kane, e' kueki ie'pa döraë ie' ala'rie. E' kueki ie'pa kè serpawaiä ñita. ³⁷Ñies Moisés wák tö se' a ikkayè' tö s'duowa e'pa shkerdakane. Kal tsir wönarke bö'ie e' paka'itö, ee ie' tö iyè' tö Skëköl dör Abraham, Isaac ena Jacob, e'pa Këköl." Es isuésö tö ie'pa tso'ia tsë'ka Skëköl a. ³⁸E' wà kiane chè tö s'tso' tsë'ka ena s'duowa, e'pa kos tso' tsë'ka Skëköl a kekraë. E' kueki ie' kè dör s'duowa e' Këköl. Ie' dör s'ttsë'ka e' Këköl.

³⁹Etä s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa welepa tö iché ie' a:

—A s'wöbla'ukwak, i ché be' tö, e' chébö buaë yësyësë.

⁴⁰Etä saduceowakpa kè kësik dë'kaiä ie' a i skà chakök.

¿Wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' dör yi aleri?

(Mateo 22.41-46; Marcos 12.35-37)

⁴¹Jesús tö ie'pa a ichaké:

—¿Wes ie'pa tö ichèmi tö wé pairine'bitu idi' wa s'blúie, e' dör s'blú bak kiè David e' aleri? ⁴²Erè David wák tö ie' yè'at yëkuö kiè Salmos e' ki. Ie' tö iyè'at i' es:

'Skëköl tö iché ye' Këköl a:

Be' e' tkóser ye' ulà bua'kka dalöiëno taië

⁴³dò mik ye' tö be' bolökpa mërö be' klò dikia eta."

⁴⁴Es se' isué tö wé pairine'bitu idi' wa s'blúie, e' kié David wák tö ie' Këköl, e' ta ¿wes ie' dör David aleri?

Jesús tö s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa kkaté

(Mateo 23.1-36; Marcos 12.38-40; Lucas 11.37-54)

⁴⁵Sulitane tso' Jesús ttöke e' kittsök, etä ie' tö iché ittökatapa a:

⁴⁶"A' e' kkö'nú s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa yöki. Ie'pa wöbatsö shkök datsi' batsië ese mik wé pè' tso' taië ese ska' as pè' tö ie'pa shke'ü wes këkëpa dalöiërta' taië es. Ñies se' ñi dapa'wo wé a ena wé ie'pa kawö tkö'wëkerakitö, ese ska' kula' tso' këkëpa dalöiërta' esepa a, ese yuleke ie'pa tö e' tkoie. ⁴⁷Ie'pa tö alakölpä schó u yekettsa iulà a ta iwökatekerakitö ittökerak S'yé ta braraë e' wa. Ie'pa weirdaë siarë s'malepa tsata.

Alaköl eköl siarë e' tö inuköl mé Skëköl a

(Marcos 12.41-44)

21 ¹Jesús tso'ia Skëköl wé a, etä ie' tso' inuköl blúpa tso' inuköl iök kalkuö tso' iioie mè Skëköl a ese a e'pa sauk. ²Ñies ie' tö alaköl

"20.37 Skëköl dör Abraham, Isaac ena Jacob, e'pa Këköl: E' ché Skëköl tö ie'pa blërulunebak ká iaiä e' ukuöki. ^v20.42-43 Salmo 110.1

eköl siarëla dör schó e' sué inuköl wöshkila yöule cobre^w wa ese böt iökwa. ³Etä Jesús tö iché:

—Mokí ye' tö a' a iché tö alaköl wí siarëla dör schó e' tö inuköl iéwa kibiie imalepa kos tsata. ⁴Ie'pa ulitane tö inuköl kuò atë ese ié, eré ie' siarë, e' tö ie' wa itso' senoie e' kos méttsa. E' kueki ye' tö ie' ché es.

Jesús tö iché tö Skëköl wé olordawa

(Mateo 24.1-2; Marcos 13.1-2)

⁵Etä Jesús ttökatapa welepa tso' ichök tö Skëköl wé wër buaala, kitkëule taië ák bua'buwa wa ena íyi bua'buwa kakmeule Skëköl a taië, ese wa. Jesús tö iché:

⁶—Ikéwö döraë etä ì kos sué a' tö i', e' olordawa seraa, iékwö è kè atpa ñi bata ki.

⁷Etä ittökatapa tö ichaké:

—A s'wöbla'ukwak, ¿mik e' wamblërmi? ¿ì wa sö isuëmi tö iwamblërketke?

⁸Ie' iüté: “Taië pè' datse e' chök tö ie'pa dör ye'. Icherarakitö: ‘Ye' dör wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e'. Ñies icherarakitö tö s'erkewa e' kéwö detke. Eré kè a' minuk esepa itöki. Pè' kiterarakitö taië. E' kueki a' tso' wösh wa as kè yi tö a' kitö'ü. ⁹Mik a' tö biyó ttsé tö ká wele wakpa ñippöke taië ká kuá'ki wakpa ta, etä e' kè tö a' tkiük. Ñies mik a' tö ibiyó ttsé tö pè' ñippöke taië iké wakpa wökirpa ta, etä e' kè tö a' tkiük. Ese wamblërdaë kam ye' döne e' yöki, eré ká i' erwa e' kam kéwö döwa.”

¹⁰Ie' tö ie'pa a' ikí ché ia: “Ká kuá'ki kuá'ki wakpa ñippöraë ñita.

¹¹Ñies í tö ká wötí'weraë taië. Ñies ká kuá'ki kuá'ki ki bli tö ena duè tö pè' tteraë taië. Ká jai a' íyi sueraësö taië suluë iwà kkachöie, e' tö ie'pa tkiweraë taië.

¹²Kam e' kéwö tkö, e' yöki ie'pa tö a' klö'wërawa, we'ikeraë siarë. A' miraë ie'pa wa se' ñi dapa'wo wé a' shulè, ñies a' wötërdawa s'wöto wé a. Ie'pa wa a' miraë duéser s'blúpa ena s'wökirpa wörki ye' ttè kueki.

¹³Eré es ñies a' tö ye' tté pakeraë ie'pa a. ¹⁴Etä kè a' tkinuk tö ima a' e' tsatkömi. ¹⁵Ye' tö ttè eraë a' a' e' tsatkoie buaë, e' kueki kè a' tkinuk e' ki. A' bolökpa kè a' iwöklönuk, ñies ie'pa kè a' iyënuuk tö e' dör kachè. ¹⁶A yé, a' mì, a' èlpa, a' yamipa malepa, a' sini'pa, e'pa welepa tö a' wömerattsa a' bolökpa ulà a. Ie'pa tö a' welepa tterawa. ¹⁷Sulitane tö a' sueraë suluë ye' ttè kueki. ¹⁸Eré kè a' tkinuk, a' kè weirpa kekraë, a' döraë buaë ká jai a' aishkuö ta. ¹⁹A' e' tkéwa darërè döká bata ekké, e' ta a' tsatkërdaë.

²⁰Mik a' isué tö ká kuá'ki ñippökwakpa iëne taië Jerusalén kköiëule e' pamik shkit ñippök Jerusalén wakpa ta, etä a' éna íanú tö Jerusalén erdawa bet. ²¹⁻²²Mik e' kéwö de, etä wépa serke Judea e'pa tkóyalmi kabata a. Skëköl

^w 21.2 cobre: E' dör tabechka èse kè tueta' darërè wës orochka ena inukölchka es.

tö Jerusalén wakpa we'ikeraë taië siarë. E' kueki wépa serke Jerusalén, e'pa e' yóhur. Nies wépa tso' kañika, esepa kè kinewane eë. E' kos tköraë wes itso' kitule Skëköl yëkkuo kî es. ²³Kawö suluë döraë ká i' kî, iwakpa we'ikeraë siarë Skëköl tö. E' kueki e' kèwö ska' tã iwëstela ina alakölpã alà kurketke ena alakölpã tso' muke ilà a esepa ta! ²⁴Judiowak welepa tterawã tabè wa; welepa tserdami klöulewã ká wa'ñe. Eta pè' kè dör judiowak, esepa tö Jerusalén klö'werawã wes iwákpa icha es, dò mik Skëköl tö ikéwö mé ie'pa a ekkè.

Jesús dörane olo tã' taië

(Mateo 24.29-35; Marcos 13.24-37)

²⁵“Diwö a, si'wö a ena bëkwö a íyi wërdaë taië suluë iwà kkachöie tö ká i' erkewatke. Nies ká i' kî dayë blardaë taië ena iyöli busdakã taië, ese yöki ká ulitane wakpa suardaë taië, kè ie'pa a e' onukia wes. ²⁶Ì sulu tköraë ká i' kî, ese yöki ie'pa suardaë taië, isiwa' ardararak suane è wa. Ì kos tso' ká jai a e' wötirdaë. ²⁷Eta ye' dör S'ditsö Alà, e' datse mò a diché tã' taië olo tã' taië, e' wërdaë. ²⁸Mik íyi ikkè sué a' tò, eta bet tã a tsatkërkette, e' kueki a' er kuú, a' wö kóka siwa' kî.”

²⁹Nies ie' tö ie'pa a ikleé ttè i' wa: “Kal kiè higuera ö kal ulitane, e' bikeitsó. ³⁰Mik a' isuë tö erpa kal kò shlörkette, eta a' wã ijcher tö duas dewatke tsinet. ³¹Es nies mik a' tö isuë tö íyi ekkè wamblërke, eta a' wã ijchenü tö ì blúie Skëköl tso', e' kèwö dewatke tsinet.

³²“Moki ye' tö a' a ichè tö íyi ekkè wamblërdaë wépa dör wes a' es esepa kam erwa e' yöki. ³³Kashuk ena ká i' erdawa, erè ye' ttè michoë e' kè erpawa yës.

³⁴“iA' e' kkö'nú! Kè a' e' muktsã ì sulu ulà a. Kè a' e' ttökka blo' wa. Kè a' er mukwã ì tso' ká i' a, e' è kî. E' kos tö a' er daré'werawã Skëköl kî. A' e' kkö'nú as ye' datskene, e' kèwö kè tö a' klö'ü ³⁵wes iyiwak klör sho' a es. Kawö e' döraë sulitane serke ká wa'ñe e'pa kî, e' kueki a' e' kkö'nú e' yöki. ³⁶A' senú wösh wa. A' ikió S'yé a kekraë as íyi suluë kèwö datse, e' kè dò a' kî. Nies ikió ie' a kekraë as a' e' duöser buaë ye' wörki mik Ye' dör S'ditsö Alà, e' datskene sulitane shulök eta.”

³⁷Niwe tã Jesús tö s'wöbla'weke Skëköl wé a, nañewe tã ie' mia kabata kiè Olivo e' a. ³⁸Bla'mi sulitane mi'ke Skëköl wé a Jesús tö s'wöbla'weke e' kïttsök.

Judas ena judiowak kueblupa tö Jesús aleritsé klö'wèwã

(Mateo 26.1-5,14-16; Marcos 14.1-2,10-11; Juan 11.45-53)

22 ¹Judiowak Yépa Yërulune Egipto, e' kèwö tkö'wëkerakitö, e' dökewatke tsinet, ese kèwö ska' tã judiowak wöblar pan kè yöule iwölöwoka wa ese ñuk. ²Sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa suane pè' yöki, e' kueki ie'pa tso' ikéwö yulök Jesús ttowa.

³Età Satanás tkawà Judas er a. Judas e' kiè ñies Iscariote. Ie' dör Jesús ttökåtapa dabom eyök kî bö! e' eköl. ⁴Ie' míã ttök sacerdotepa wökirpa tã ena Skëköl wé shkëkipa wökirpa tã. Wes ie' tō Jesús mèttsami ie'pa ulà a e' chéitō ie'pa a. ⁵E' tō ie'pa ttsë'wérak buaë tã ikablé ie' a inuköl muk. ⁶E' dör buaë ie' a. E' kuekî ie' tō kawō yulémi iwömottsã mik kè yi ku' taië Jesús tã e' dalewa.

Judiowak Yépa Yërulune Egipto e' kèwō tkō'wé Jesús tō ittökåtapa tã
(Mateo 26.17-29; Marcos 14.12-25; Juan 13.21-30)

⁷Età Pan Kè Yöule Iwölöwoka Wa e' kèwō tsá de. E' diwō a judiowak tō obeja pupula jcheke Ie'pa Yépa Yërulune Egipto, e' kèwō tkō'woie. ⁸Jesús tō Pedro ena Juan kié, tã iché ie'pa a:

—A' yú kawō tkō'wëkesö, e' chké kanéuk.

⁹Ie'pa ie' a ichaké:

—¿Wé be' kî ikiane tō sa' mi' ikaneuk?

¹⁰Ie' iüté:

—Mik a' de Jerusalén, etã eë wëm kueraë a' tō eköl, e' wã di' dami skauña a. E' itökî a' yú dò u wé a ie' demi eë. ¹¹U e' wák a ichó: 'S'wöbla'ukwak be' chakök ké: ¿Úshu wé a ie' tō kawō tkō'wëkesö e' chké ñëmi ie' ttökåtapa tã?' ¹²Ie' tō a' a úshu bërie tso' kákke, kaneouletke buaë, e' kkacheraë. Eë ichké kaneú se' a.

¹³Etã ie'pa míã tã íyi ulitane kuérakitō wes ie' tō iché es. Eë chké kanewérakitō kawō tkō'woie.

¹⁴Mik ichköketke e' diwō de, etã ie' e' tkéser chkök mesa o'mik ittekölpa tsá e'pa tã. ¹⁵⁻¹⁶Ie' tō iché ie'pa a:

—Ye' tō a' a ichè tō kawō i' kè tkō'wëpaiayö a' tã dò mik iwà tka mik ì blúie Skëköl tso' e' kèwō de etã. E' kuekî sulué ye' éna ikéwō bata tkō'wakia a' tã kam ye' ttòwã ie'pa tō e' yökî.

¹⁷Etã tka' klö'wéitō, tã wëstela chéitō Skëköl a, tã ichéitō ie'pa a:

—Íkë, a' itsá yó eköl eköl. ¹⁸Ye' a' a ichè tō vino kè yepaiayö dò mik ì blúie Skëköl tso' e' kèwō de etã.

¹⁹E' ukuökî tã pan klö'wéitō, tã wëstela chéitō Skëköl a tã iblatéitō wà tié ie'pa a tã ichéitō:

—Pan se dör ye' chkà wömeulettsã ttèwã a' skéie e'. A' tō inú kekraë as a' er arne ye' ska'.

²⁰Es ñies mik ie'pa chké one, etã tka' klö'wéitō tã ichéitō:

—Vino i' dör ye' pé. Ye' tterawã e' pé tërdaë a' tsatkoie. E' wa ttè pa'ali me' Skëköl tō, e' wà de. ²¹Erë yi ye' wömekettsã, e' tkër ye' tã mesa i' o'mik. ²²Ye' dör S'ditsö Alà, e' tã itköraë wes isuletëneatbak es, erë iwëstela ina yi ye' wömekettsã, e' tã!

²³Etã ie'pa ñi chakémitke: "A' ichè, ¿yi ie' wömekettsã?"

¿Yi dör kékëpa taië Skëköl a?

24 Jesús ttökatapa ñi iütéka tò ie'pa wé ék dör kékëpa taië imalepa tsata. 25 Jesús tò iché ie'pa a: “Pè' kè tò Skëköl dalôië, esepa blúpa e' alòka ie'pa kî kekraë, erè ie'pa e' chò tò ie'pa dör imalepa kimukwakpa buaë. 26 Erè e' kè dör es a' ta. E' skéie yi dör kékëpa taië imalepa tsata a' shua, ese kawöta e' ökwa se' ëselaie. Ñies a' wökir kawöta e' ökwa wes kanè méso es. 27 E'ma ¿yi dör kékëpa taië? ¿Itkër chkök mesa o'mik ese ò wé tso' chkè watiök ese? Tó, itkër mesa o'mik ese dör kékëpa taië. Erè ye' tso' a' shua wes kanè méso tso' chkè watiök es.

28 “Kos ye' weirke e' a' tso' ye' ta ye' wapie. 29 E' kueki ye' tò a' tkekeka blu'paie, wes ye' Yé tò ye' tkè'ka blu'ie es. 30 Aishkuò ta ì blúie ye' tso' e' a' e' tulóraser chkök di'yök buaë ye' ta. Ñies a' e' tulóraser blu' kulé kî, Israel ditséwopa dòka dabom eyök kî böl (12), e'pa wëttsuk.”

Pedro tò icheraë tò ie' kè wá Jesús suule

(Mateo 26.31-35; Marcos 14.27-31; Juan 13.36-38)

31 Ñies Skëkëpa Jesús tò iché:

—A Simón, a Simón, iye' ttò ttsó! Satanás tò a' kèwö kié ma'wè. Ie' tò a' ulitane wöpperaë darèrèë wes iyiwò wöppè es. 32 Erè ye' ikiétke Skëköl a' as be' erblò ye' mik e' kè olo'yòbò. Mik be' erbléne buaë ye' mik, etá ye' ttökatapa malepa kimú as ie'pa e' tkòwa darèrèë ye' mik.

33 Simón tò ie' a' iché:

—A Skëkëpa, ye' e' chétke wötënukwá be' ta s'woto wé a' dò ttèwa be' ta.

34 Ie' iüté:

—A Pedro, ye' iché be' a' tò i'ñe kam dakro ar, e' yöki be' icheraë mañatökicha tò be' kè wá ye' suule.

Jesús weirketke e' kèwö dòkewatke

35 E' ukuöki ta Jesús tò ittökatapa a' ichaké:

—Mik ye' tò a' patké'mi Skëköl ttè pakök inuköl kè ta', chkewö kè ta', klökkuò kè ta', etá ¿ì kianeia a' kî?

Ie'pa tò iüté:

—Kè ì kianeia sa' kî.

36 Ie' tò iché ie'pa a:

—E' skéie, i'ñe ta, ye' tò a' a' iché tò a' wé wá inuköl ta', e' tsúmi; a' wé wá chkewö ta', e' tsúmi; a' wé kè wá tabè ta' e' tsatkoie, etá a' paio wataútsa ta' e' ské wa tabè taútsa. 37 Ye' tté kos tso' kitule Skëköl yèkkuò kî, e' wá tkóraë wes itso' kitule es, e' tò iché: ‘Ie'pa tò ye' we'iké wes pè' sulusi we'iké es.’ Ttè e' wá tköketke i' ta, e' kueki a' tò iú wes ye' tò a' a' iché es.

38 Ie'pa tò iché ie' a:

—A Skëképa, íe tabè tso' böt.

Ie' tò ie'pa iüté:

—Wè' idir, ikè a' ttökia!

Jesús tté S'yé ta Getsemani

(Mateo 26.36-46; Marcos 14.32-42)

³⁹E' ukuökí ta Jesús mía Olivo kébata a wes iwöblar es, eta ittökatapa míyal ie' ta. ⁴⁰Mik ie'pa demi wé ie'pa míró ee, eta ie' iché ie'pa a:

—A' ikió Skëköl a as ì sulu tò a' erkiöweke e' kè e' alòka a' kí.

⁴¹Ie' mía bánet ie'pa yöki dò kos ák uyémisö ekkè, ee ie' e' tkéser kuchè kí ta itté S'yé ta i' es: ⁴²“A yéwö, ì tköraë ye' ta, e' dör wes íyi bacha'bachaë yèwasö es. Be' kí ikiane, e'ma be' ye' yóttsa e' ulà a. Erè kè iwar wes ye' kí ikiane es, iú wes be' kí ikiane es.”

⁴³[E' wöshá ta Skëköl biyöchökwak de eköl ie' ska' idiché kí iök. ⁴⁴Ie' eriane taië, e' shüa ie' ttémitke S'yé ta taninië, ta ipaali wër s'pé es e' yërke taië darke fyök kí.]^y

⁴⁵Mik ie' tté one, eta idene ittökatapa ska' ta ie'pa kuéitö kapötulur.

Ie'pa shtrinewá eriar è wá, e' kuékí ie'pa kapolur. ⁴⁶Ie' tò ie'pa a ichaké:

—ÍIók a' kapötulur? A' e' kóka, a' ikió Skëköl a as ì sulu tò a' erkiöweke e' kè e' alòka a' kí.

Jesús klö'wéwá ibolökpa tò

(Mateo 26.47-56; Marcos 14.43-50; Juan 18.2-11)

⁴⁷Jesús tso'ia ttök e' dalewa taië pè' de. Ie' ttökatapa dabom eyök kí böl, e' eköl kiè Judas e' debitu ie'pa wëttsè. Ie' dewá Jesús ska' ishke'uk wöalattsè wa. ⁴⁸Erè Jesús tò ie' a iché:

—A Judas, çwöalattsè wa be' tò ye' dör S'ditsö Alà, e' wömekettsa?

⁴⁹Mik Jesús ttökatapa tso' ie' ta, e'pa tò isué tò ie' klörkewatke, eta ie'pa tò ie' a ichaké:

—A Skëképa, çtabè yëttsa sa' tò ie'pa kí?

⁵⁰Eta ie'pa eköl tò sacerdote kibi, e' kanè méso eköl kuköna ulà bua'kka téttsa. ⁵¹Jesús tò iché:

—Imúat; wè' idir.

Eta ie' tò kanè méso kukuöna kéwá ta ibua'wéneitö. ⁵²E' ukuökí ta sacerdotepa wókirpa ena Skëköl wé shkëkipa wókirpa ena judiowak kueblupa debitu ie' tsukmi, e'pa a ie' iché:

—ÍI kuékí a' bité ye' ñalé kí tabè kí kal wölö kí ye' klö'ukwá wes akblökwakpa klö'wéwá es? ⁵³Këkraë ye' bak a' shüa Skëköl wé a, erè a' kè wá ye' klöönewá. Erè i' ta a' a ikéwö de ye' klö'wowáie. Ñies bé a ikéwö de ì sulu wamblak ie' éna e' wambloie.

^y 22.43-44 Ttè i' kè ku' yëkküö këchke wele kí.

Pedro tō iblé tō kè ie' wā Jesús suule

(Mateo 26.57-58,69-75; Marcos 14.53-54,66-72; Juan 18.12-18,25-27)

⁵⁴Etā ie'pa tō Jesús klō'wéwā tsémi sacerdote kibi, e' u a. Pedro dami ie' itōkī kāmīē. ⁵⁵Etā ee pē' wēlepa tō bō' batséka upa shushāē baiklè, etā Pedro e' tkéser ie'pa tā. ⁵⁶Etā alakōl ekōl dōr kanè méso, e' tō Pedro sué bō' kkò a tā isuéwā krereē tā ichéitō:

—Ñies ie' wī dōr Jesús klé.

⁵⁷Erē Pedro tō iblé. Ie' tō iché:

—A tayē, ye' kè wā wēm e' suule.

⁵⁸E' ukuōkī kukuie tā wēm ekōl tō Pedro sué ñies tā ichéitō:

—Be' ñies dōr Jesús klépa ekōl.

Erē Pedro tō iūté:

—A wēm, kè ye' dōr ie'pa ekōl.

⁵⁹E' ukuōkī hora de et tā iskà tō iché:

—Wēm sē dōr Galilea wak e' kuekī mokī ie' dōr Jesús klé ekōl.

⁶⁰Pedro tō iché:

—A wēm, ì cheke be' ye' a, e' kè jcher ye' wā.

Pedro ttōkeiā e' wōshā tā dakro ane. ⁶¹Etā Skékēpa Jesús wōtrée, tā Pedro suéitō ék. Etā Pedro éna ianewā tō ttē i' ye' Jesús tō ye' a: “I'ñe kam dakro ar, e' yōkī be' tō icheraē mañatōkicha tō be' kè wā ye' suule.” ⁶²Etā Pedro e' yéttsā kañika tā ijé siarē.

Jesús wayué ie'pa tō

(Mateo 26.67-68; Marcos 14.65)

⁶³Wēpa ulà a Jesús tso' klōulewā, e'pa tō ie' wayué suluē, ippé taiē. ⁶⁴Ñies ie'pa tō iwōbla pamuéwā datsi'tak wa, etā ie'pa tso' ippök, e' dalewa ie'pa tō ie' a ichakeke:

—Be' dōr Skékōl ttekōl, e'ma sa' a ichókā zyī tō be' ppé?

⁶⁵Etā ie'pa tō ie' skà cheke suluē ttē ulitane wa kuā'kī kuā'kī.

Jesús mítser ie'pa wā judiowak kuēblupa wōrki

(Mateo 26.59-66; Marcos 14.55-64; Juan 18.19-24)

⁶⁶Mik ká ñine, etā judiowak kuēblupa ena sacerdotepa wōkirpa ena s'wōbla'uk ttē dalōiēno wa wakpa tō Jesús tsémi wé judiowak wōkir kibipa ñi dapa'uke ee. Tā ie'pa tō ie' a ichaké:

⁶⁷—Ichó sa' a źmokī be' dōr wé pairine'bitū idi' wa s'blúie e' ö au?

Ie' tō ie'pa iūté:

—Ye' tō ichèmi tó, erē kè a' tō ye' ttò klō'wepa. ⁶⁸Ñies ye' tō a' a ilè chakèmi, e' tā a' kè tō ye' iūtepa. ⁶⁹Erē ye' dōr S'ditsö Alà, i' ukuōkī tā

ye' e' tköraser Skëköl diché dör íyi ulitane tsata, e' ulà bua'kka dalöiërta' taië.

⁷⁰Ie'pa ulitane tö ie' a ichaké:

—¿E'ma be' e' chò tö be' dör Skëköl Alà?

Jesús tö ie'pa iüté:

—Tó, wes a' tö iché es idir.

⁷¹Età ie'pa iché:

—¿Iie se' kī ikkatökwakpa kī kiarmiia? Ì ché ie' tö, e' ttsé se' wákpa tö.

Jesús mítser Pilato wörki

(Mateo 27.1-2,11-14; Marcos 15.1-5; Juan 18.28-38)

23 ¹Età ie'pa ulitane e' kéka tã Jesús tsémirakitö Pilato ska' as ishulòitö. Pilato dör ká e' wökir patké' Roma wökir kibi tö. ²Ie'pa tö Jesús kkatémi Pilato a tã ichérakitö:

—Sa' wã ijcher tö wëm i' tö taië sa' judiowak mekeka ñippök s'wökirpa tã. Ie' iché tö sa' kè kawötã inuköl patauk Roma wökir kibi a. Ñies ie' iché tö ie' dör wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e'. Ie' e' chò tö ie' dör sa' judiowak blú.

³Pilato tö ichaké ie' a:

—¿Be' dör judiowak blú?

Ie' iüté:

—Tó, wes be' iché, e'ma es idir.

⁴Etã Pilato tö iché sacerdotepa wökirpa a ena pè' tso' ee, e'pa a ñies:

—Ye' kè wã ì nuí kune wëm i' kī.

⁵Erë ie'pa tö ikí kcateke aneule tã ichekerakitö:

—Ttè wa ie' tö s'wöbla'wëke, e' tö sa' wakpa mekeka ñippök ñita. Ie' tö itsã paka'bitü Galilea, i'ñe tã ide íe Judea.

Pilato tö Jesús patkémi Herodes ska'

⁶Mik e' ttsé Pilato tö, etã ichakéitö: ¿wëm i' dör Galilea wak? ⁷Mik ie' wã ijchenewa tö Jesús dör Galilea wak, etã ie' tö ipatkémi Herodes ska' as e' tö ishulò, e' dör Galilea wökir e' kuëkī. E' kéwö ska' tã ie' tso' Jerusalén. ⁸Mik ie' tö Jesús sué, etã e' tö ie' ttsé'wé buaë. Bànet ie' éna isuak. Ie' wã itté jchenewa tö, ì kè or yi a ese wëkeitö, e' wà paneke ie' tö suè. ⁹Ie' tö Jesús chaké taië, erë Jesús kè wã ie' iütëne yës. ¹⁰Ñies sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tso'ñak ee. Ie'pa tö Jesús kcateke taië ie' a. ¹¹Ie' ena ñippökwakpa, e'pa tö Jesús sué suluë, tã ie'pa tö datsi' bua'buá, blu' datsi' sù, ese iéka ikī iwayuoie. E' ukuökī tã ie' tö ipatkémine Pilato ska'. ¹²Herodes ena Pilato dör ñi bolökpa, erë e' diwö shã tã ie'pa er buanene ñi kī.

Jesús méttsa ttèwà

(Mateo 27.15-26; Marcos 15.6-15; Juan 18.39-19.16)

¹³Sacerdotepa wökirpa ena judiowak wökirpa malepa ena judiowak taië, e'pa kiéttsa Pilato tö e' dapa'uk ek tsiní ème. ¹⁴Ie' tö ie'pa a iché:

—A' wà wëm i' de ye' ska' kkatè. A' tö iché tö ie' tö a' wakpa mekeka ñippök sa' ta. Erè ye' tö ie' a ichaké a' wörki, età ì kì a' tö ie' kkaté, e' kè nuí kune ye' wà ie' kì yès. ¹⁵Ñies Herodes kè wà ì nuí kune ie' kì, e' kuekì ie' tö ipatkébitune ye' ska'. E' kuekì a' tö isué tö ie' kè wà ì sulu nuí kì ittèwami ese wamblène. ¹⁶⁻¹⁷Súyö ippök patkè tsa'bata daloie wa iwe'ikoie bërèbërè, e' ukuökì ta ye' tö ie' ekemine.^z

¹⁸Erè ie'pa ulitane anemi ñikkè:

—iJesús ttówa ta Barrabás ómine sa' a!

¹⁹Barrabás e' tö iyamipa dapa'ka ñippök ká e' wökirpa ta, ñies ie' wa s'kötulewa. E' kuekì ie' tso' wötèulewa s'wöto wé a. ²⁰Pilato éna Jesús akmine, e' kuekì ie' tö iskà chéne Jesús tsatkoie. ²¹Erè ie'pa kí arkeka taië:

—iIwötówa krus mik! iIwötówa krus mik!

²²Pilato tö iskà chéne ie'pa a, i' ta ide mañatökicha:

—¿Ì kuekì? ¿Ì sulu wambléitö? Ye' kè wà ì sulu kune ie' wömottsá ttèwa. Súyö ippök patkè tsa'bata daloie wa iwe'ikoie, e' ukuökì ta ye' tö ie' ekemine.

²³Erè ie'pa kí arkeka taië shute: “iIwötówa krus mik!” Bata ekkè ta Pilato tö ie'pa ttè iuté. ²⁴Ie' tö iwé wës ie'pa kì ikiane es. ²⁵Es wëm tso' wötèulewa ñippè s'wökirpa ta kuekì, ñies s'ttèwa kuekì, e' émine Pilato tö. Età Jesús ttökwa patkéitö wës judiowak kì ikiane es.

Jesús wötène krus mik

(Mateo 27.32-44; Marcos 15.21-32; Juan 10.17-27)

²⁶Mik Roma shkékupa wà Jesús dami, e'pa tö isué tö ie' kè kì krus dé'kaia, età ie'pa tö wëm eköl kiè Simón e' kló'wéwa ta iké krus ppökka tsèmi Jesús itöki. Wëm e' dör Cirene wak. Ie' tso' bánet, erpa e' de Jerusalén.

²⁷Taië pé' mirwa Jesús itöki. E'pa shua alakölpa tso' taië iuramirak taië ie' ieitsök. ²⁸⁻²⁹Jesús wótréene ie'pa sauk ta ichéitö:

—A Jerusalén alékölpa, kawö sulué doraé a' kì, e' kuekì kè a' iuk ye' ieitsök. E' skéie a' wákpa e' ieitsó, ñies a' ala'r ieitsó. Aishkuö ta iyërdaé: 'Ayècha buaé alakölpa qos kè dötä' alàè. Ayècha buaé alakölpa qos kè alà ta!' ³⁰⁻³¹Ye' dör wës kal pa'alì es e' weirke i' es,

^z 23.16 Yëkkuö këchke wele tö 23.17 kuótkéka. E' tö ichè i' es: Pilato wöblar s'wötèulewa e' ökmi eköl mik judiowak tso' Ie'pa Yépa Yërulune Egipto e' kéwö tkö'uk etä.

e' tã ì kè wamblërpa a' dör wës kal sí es, e'pa tã? E' kuekì e' kèwö ska' tã iyërdaë kabata a: 'Be' anúka sa' kì as sa' duòwã wötëulewã íyök a.'^a

³²Ñies wëpa bøl dör pè' sulusipa e'pa mirwàrak iwã Jesús tã wötèwã krus mik. ³³Mik ie'pa demirak ká kiè S'wökirdiche ee, etã ie'pa tã Jesús wöté krus mik. Ñies wëpa bøl sulusipa wötérakitö, eköl iulã bua'kka, eköl bakli'kka. ³⁴[Jesús tã iché: "A yéwö, ì wambleke ie'pa tã ye' tã, e' kè ane ie'pa éna, e' kuekì e' nuí olo'yö ie'pa kì."]^b

Etã Roma shkëkipa iné ñi ma'woie suè tã wës ie'pa tã Jesús datsi' blatemi ñi a. ³⁵Pè' ièter Jesús sauk. Dò judiowak wökirpa tso' ie' wayuök suluë, ie'pa tã icheke:

—Mokì ie' dör wé pairine'bitü idi' wa s'blúie shukit Skëköl tã e' e'ma as iwák e' tsatkò wës o'kapa tsatkéitö es.

³⁶Ñies Roma shkëkipa tã ie' wayué. Ie'pa de tsinet ie' ska' tã blo' shkòshkò watké ie'pa tã ie' a. ³⁷Ie'pa iché:

—iMokì be' dör judiowak blú, e'ma be' wák e' tsatkó!

³⁸Kaltak kì itso' kitule tã iché: "I' dör judiowak blú e'", e' batsulewã Jesús tsaka.

³⁹Etã wëm eköl àr wötëulewã ikrus mik Jesús o'mik, e' tso' ie' chök suluë. Ichéitö ia:

—iMokì be' dör wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e', e'ma be' e' tsatkó, ñies sa' tsatkó!

⁴⁰Erè ièköl tso' wötëulewã ie' o'mik, e' tã ièköl uné tã ichéitö:

—Be' wömenettsã ttèwã wës ie' es, erè wësua be' kè suar tã' Skëköl yöki. ⁴¹Mokì se' weirke se' wák kuekì, se' nuí kuekì. Erè ie' kè wã ì sulu wamblène yës.

⁴²E' ukuökì tã ie' tã iché Jesús a:

—A Jesús, mik be' detkene s'blúie, etã kè be' éna ye' chökwa.

⁴³Ie' tã iüté:

—Mokì ye' tã be' a ichè tã i'ñe be' dörawã ká buaala tso' ká jai a e' a ye' tã.

Jesús duowã

(Mateo 27.45-46; Marcos 15.33-41; Juan 19.28-30)

⁴⁴Mik diwö de bata a, etã ká míã ttsettseë ká wa'ñe, dò tsáli diwö de mañat ekkè. ⁴⁵Diwö kè dalöbuneia, etã Skëköl wé a ie'pa wã datsi' buririë ese shukuar u blatoie, e' jchënane shushäë. ⁴⁶Etã Jesús tã iché aneule:

—A yéwö, ye' wiköl méat be' ulã a.

E' chéitö tã isiwã' bata tké.

^a23.30-31 Oseas 10.8 ^b23.34 Ttè tso' iwakyöule i' es...e' shua, e' kè ku' yëkkuö këchke wele kì.

⁴⁷Roma ñippökwak eköl dör capitán, mik e' tō isué, etā Skëköl kikékaitō tā ichéitō:

—Mokí, wëm wí sene' yësyesë.

⁴⁸Pë' daparke taië isaük, mik e'pa tō isué tō wës Jesús blënewa, etā ie'pa erianekā taië tā es imíyalnerak iu a. ⁴⁹Erë wépa wā Jesús suule buaë ena alakölpa manetwā ie' tā Galilea, e'pa kōs iëter ie' kí saük erë kamië.

Jesús nu wötëne

(Mateo 27.57-61; Marcos 15.42-47; Juan 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹Wëm tso' eköl kië José, e' dör ká kië Arimatea e' wak. Arimatea atē Judea. Ie' dör wëm buaë yësyesë. Ñies ì blúie Skëköl tso' e' këwō panuk ie' tso'. Ie' dör judiowak wōkirpa e' eköl, erë ie' tō ibikeitsé tō wës imalepa tō Jesús wé e' dör suluë. ⁵²Ie' míā Pilato ska', etā Jesús nu kiéitō. ⁵³Ie' tō Jesús nu yéttšā krus mik éwa iski tā ipatrëwaitō datsi' ukuō bua'buā saruru ese wa. E' ukuökí tā ie' tō Jesús nu bléwā ákuk bine pa'ali s'nu blóie ese a. ⁵⁴Ká tuirketke etā eno diwō batsetsekemitke, e' kuekí ie' kawōtā Jesús nu wötökwa bet.

⁵⁵Etā alakölpa manetwā Jesús tā Galilea, e'pa mirwāñak isaük tō wé Jesús nu mekwā. Ie'pa tō isué tō wës ie' nu blëne ákuk a. ⁵⁶Mik ie'pa dene u a, etā kiō masmas tso' tē s'nu kī, ese kanewérakitō. Ie'pa tō eno diwō batseitsé wës Skëköl ttē dalöieno tō ichë es.

Jesús shkënekane

(Mateo 28.1-10; Marcos 16.1-8; Juan 20.1-10)

24 ¹Erë domingo ká ñirketke, etā alakölpa míane Jesús pō a kiō masmas kanewétke ie'pa tō, e' mí ie'pa wā tē Jesús nu kī. ²Mik ie'pa de, etā ie'pa tō isué tō ák bérie bastkër pō kkō a, e' rratune bānet. ³Erë mik ie'pa dewā ákuk a, etā ie'pa tō isué tō Jesús nu kē ku'. ⁴Ie'pa tso'ia ibikeitsök tō wëk Jesús nu mí, e' bet tā ie'pa tō isué tō wépa bōl de iëter ie'pa o'mik, e'pa datsi' wōñarke dalölöë. ⁵E' tō alakölpa suawéka taië tā iwō éwarak dō iski. Erë wépa e'pa tō ichë ie'pa a:

—ÍIók a' tō ie' tso' ttsë'ka, e' yuleke s'nupa shua? ⁶Ie' kē ku' íe, ishkenekane. Ì yë'bakitō a' a mik ibak Galilea etā, e' anú a' éna. ⁷Ie' tō a' a iyë'bak tō ie' dör S'ditsö Alà, e' wömerdattšā pë' sulusipa ulà a tā iwötërdawā krus mik, e' kī ká de mañat etā ishkerdakane. ⁸Etā ì yë' Jesús tō, e' anewanë ie'pa éna.

⁹⁻¹⁰Alakölpa dare Jesús pō a, e'pa kië María Magdala wak ena Juana ena María dör Santiago mì. Ñies alakölpa skā tso'ñak ie'pa tā. Ì sué ie'pa tō pō a, e' pakéne Jesús ttekölpa tsá dabom eyök kī eköl (11) e'pa a, ñies imalepa a. ¹¹Erë ì paké alakölpa tō e' kē wā tā' ie'pa a, e' kuekí ie'pa kē wā iklöone. ¹²Erë Pedro tunemi pō a isaük. Mik ie' demi tā ie' tō isué

ákuk shuá, etá datsi' wa Jesús nu parratewá, e' è tkëter. Etá ie' biteane u a, e' tò ibikeitsèro tò éwék imí?

Jesús ttókatapa bôl tò ie' suéne Emaús ñalé kî
(Marcos 16.12-13)

¹³E' diwö wa Jesús ttókatapa bôl e' yéttsa Jerusalén michoë ká kiè Emaús ee. E' ñalé dör kamië kilómetro döká dabom eyök kî et (11), e' ulatök. ¹⁴Ì tka Jesús tá Jerusalén, e' kos pakerami ie'pa tò ñi a. ¹⁵Ie'pa kapakörämi ñita, etá Jesús tò ie'pa kué etá ishkémi ie'pa tá. ¹⁶Ie'pa tò isué, eré ie'pa kè a ikkayënewá tò yi idir.

¹⁷Jesús tò ie'pa a ichaké:

—Ì pakerami a' tò?

Etá ie'pa e' wökl'wé iëter. Ie'pa eriarke taié e' wënewá iwö kî. ¹⁸Ie'pa eköl kiè Cleofás, e' tò Jesús iüté:

—Wësua se' kos dërö Jerusalén kawö tkö'uk e' shuá be' è kè wá ijcher tò ì bak ee chkì bökli.

¹⁹Ie' tò ie'pa a ichaké:

—Ì bak?

Ie'pa iüté:

—Ì bak wëm kiè Jesús dör Nazaret wak e' tá e'. Ie' dör Skëköl tteköl buaë, diché tá' taié Skëköl wöá. Ì kè or yi a ese wé ie' tò taié sulitane wörkî. Ñies s'wöbla'wéitö ttè buaë mokî wa. ²⁰⁻²¹Sa' tò ie' pana' tò isalema Skëköl tò ie' patké' se' dör Israel aleripa e' tsatkök. Eré sacerdotepa wökirpa ena s'wökirpa malepa, e'pa tò ie' wöméttsa ttëwá wötëulewá krus mik. E' kîie tá, ì kos wambléne, e' kî ká de mañat etá ì panemiá sa' tò? ²²Ñies alakölpa welepa tso' sa' ska', e'pa tò sa' tkiwëwá. Ì'ne bla'mi ie'pa dare Jesús pö a ²³eré ie' nu kè ku' ee. Ie'pa tò sa' a iché tò Skëköl biyöchökwakpa de ie'pa ska', tá ichéitö ie'pa a tò Jesús tso'ne ttsé'ka. ²⁴E' ukuökî tá sa' wakpa welepa dare isa'uk tá ie'pa tò ikué wës alakölpa tò iché es, eré ie'pa kè wá Jesús sune.

²⁵Etá Jesús tò iché ie'pa a:

—A' kuköña darërëe. A' kè wöblar bet. Ì kos yë'atbak Skëköl ttekölpa tò e' kè klöne a' wá bet. ²⁶Skëköl yëkkuö tò iché tò wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e' kawötá weinuk es kam ie' dð sulitane wökirie olo tá' taié e' yöki.

²⁷Etá ie' wák tté tso' kitule Skëköl yëkkuö kî, e' kos wá pakémiitö ie'pa a. Kewe ì kit Moisés tò, e' wá pakéitö. E' ukuökî tá ì kit Skëköl ttekölpa kos e'pa tò, e' wá pakéitö ie'pa bôl a.

²⁸Mik ie'pa demi wé ie'pa mírö ee, etá iwër tò Jesús kî mi'keiá ñalá kî, ²⁹eré ie'pa tò ie' kiémi kröröë kapökrö ie'pa ska'. Ie'pa tò iché ia:

—Ká tuirketke, e' kuékî be' e' tsúat sa' ska' kapökrö.

E' kuékî ie' dewá ie'pa tá weshké. ³⁰Mik ie'pa e' tuléwá mesa o'mik chkök, etá ie' tò pan klö'wé ulá a tá wëstela chéitö Skëköl a tá iblatéitö

méitö ie'pa a. ³¹E' wö shà tã ie'pa tö isuéwã tö Jesús idir; erë bet tã ie' kè ku'ia ie'pa tã. ³²Etã ie'pa tö iché ñi a:

—Wëe', mik ie' kapaköratse se' tã ñalã wa, Skëköl yëkkuö wã pakeratsetitö, e' tö se' ttsë'wé buaë ichók.

³³E' wösha tã ie'pa e' yétsã míyalne Jerusalén. Mik ie'pa demi ee, etã ie'pa tö Jesús ttökätpa tsá döka dabom eyök kï eköl (11) ena imalepa, e'pa kué ee ñita. ³⁴E' a ie'pa iché:

—Moki Skëképa Jesús shkenekane. Ie' e' kkaché Simón a.

³⁵Etã wëpa böl tö ì qos tka ie'pa tã ñalã wa e' paké imalepa a. Ñies wës ie'pa tö Jesús suéwã, mik ie' tö pan blaté etã, e' pakéitörak.

Jesús e' kkaché ittökätpa a

(Mateo 28.16-20; Marcos 16.14-18; Juan 20.19-23)

³⁶Ie'pa tso'ia ipakök, etã Jesús de dur ie'pa shua, e' tö ie'pa shke'wé ttè i' wa: —As a' kawö tkò buaë.

³⁷Ie'pa tkirulune tö ibikeitsé tö ie'pa tso' s'wimblu sauk. ³⁸Erë Jesús tö iché ie'pa a:

—Ûi kuekï a' tkirulune? Ûi kuekï a' ibikeitsè bötböt? ³⁹Ye' ulã kï itö saú. Ye' klò kï itö saú. Ye' kó, e' wa a' isueraë tö ye' kè dör wimblu. S'wimblu kè chkã tã', kè dichéwö tã', erë a' isué tö ye' chkã tã' ye' dichéwö tã'.

⁴⁰E' chök ie' tso' ie'pa a, tã ie' tö iulã ena iklö kkaché ie'pa a. ⁴¹Ie'pa iëteriã ttsë'nerak buaë tkirulune taië, e' kuekï darërë ie'pa a iklöo' tö mokï idir. E' kuekï Jesús tö ie'pa a ichaké:

—Ûi tso' a' wã ñè? ⁴²Etã ie'pa tö nima katuule bö' a, e' mé ia. ⁴³Tã ie' tö ikaté ie'pa wörkï. ⁴⁴Etã ie' tö iché ie'pa a:

—Ï tka ye' tã, e' ye' ye' tö a' a, mik ye' bak a' tã etã. Ye' tö a' a iyè' tö ye' tté qos kit Moisés ena Skëköl ttekölpa tö yëkkuö kï ñies Salmos yëkkuö kï, e' qos kawötã wã tkök.

⁴⁵Etã ie' tö ie'pa er ñi'wé as ì chë Skëköl yëkkuö tö, e' wã ar ie'pa éna. ⁴⁶Tã ichéitö ie'pa a:

—Itso' kitule Skëköl yëkkuö kï i' es: wé pairine'bitu idi' wa a' blúie e' kawötã ttèwã, mik e' kï ká de mañat etã ishkerdakane. ⁴⁷Ñies tö iché i' es: Ttè buaë pakardaë ye' ttò wa Jerusalén wakpa a kewe, e' itöki ipakardaë ká ulitane wakpa a. Ttè buaë e' dör tö wëpa er mane'wé Skëköl a, esepã kï ie' tö ì sulu wamblérakitö e' nuí olo'yeraë. ⁴⁸Ï qos tka ye' tã, e' sué a' tö, e' pakök a' kawötã sulitane a. ⁴⁹Ye' yé kablé' Wiköl Batse'r muk a' a, e' patkeraë ye' tö a' a. Ie' datse ká jai a, e' döraë a' kï idiché taië wa, e' panú íe Jerusalén.

Jesús míane ká jai a

(Marcos 16.19-20)

⁵⁰E' ukuökï tã Jesús wã ittökätpa mítser tsinet Betania. Eë Jesús ulã kékã tã ie' er buaë ché ie'pa a. ⁵¹Ie' tso'ia ie'pa a er buaë chök tã ie'

butséka míá ká jaì a ie'pa wörki. ⁵²Ie'pa tö ie' dalöié taië, e' ukuöki ta ie'pa míane Jerusalén ttsë'nerak buaë. ⁵³Kekraë ie'pa tso' Skököl kikökka iwé a.